

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 8

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	1. Czym jest genetyka?	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa zakres badań genetyki wyjaśnia, że podobieństwo dziecka do rodziców jest wynikiem dziedziczenia cech 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozróżnia cechy dziedziczne i niedziedziczne definiuje pojęcia <i>genetyka</i> i <i>zmiennosc organizmów</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy indywidualne i gatunkowe podanych organizmów omawia zastosowanie genetyki w różnych dziedzinach: medycynie, kryminalistyce, rolnictwie i archeologii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia występowanie zmienności genetycznej wśród ludzi wskazuje różnice między cechami gatunkowymi a indywidualnymi wyjaśnia, z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych w rozmnażaniu bezpłciowym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że cechy organizmu kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej w kształtowaniu się zmienności organizmów
	2. Nośnik informacji genetycznej – DNA	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje miejsca występowania DNA wymienia elementy budujące DNA przedstawia rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia budowę nukleotydu wymienia nazwy zasad azotowych omawia budowę chromosomu definiuje pojęcia: <i>kariotyp</i>, <i>helisa</i>, <i>gen</i> i <i>nukleotyd</i> wykazuje rolę jądra 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje konieczność związania DNA przez białka i powstania chromatyny w jądrze komórkowym wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad azotowych graficznie przedstawia regułę komplementarności 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia proces replikacji rozpoznaje DNA i RNA* na modelu lub ilustracji porównuje budowę DNA z budową RNA* omawia budowę i funkcję RNA* 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność zachodzenia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki wykonuje dowolną techniką model DNA wykazuje rolę replikacji w zachowaniu niezmienionej informacji genetycznej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	3. Podziały komórkowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy podziałów komórkowych podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i płciowych człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: <i>chromosomy homologiczne</i>, <i>komórki haploidalne</i> i <i>komórki diploidalne</i> wskazuje miejsce zachodzenia mitozy i mejozy w organizmie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie mitozy i mejozy oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w komórkach macierzystych gamet wykazuje różnice między mitozą a mejozą 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej podczas mejozy wykonuje dowolną techniką model mitozy lub mejozy
	4. Podstawowe prawa dziedziczenia	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia <i>fenotyp</i> i <i>genotyp</i> wyjaśnia symbole używane przy zapisywaniu krzyżówek genetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia badania Gregora Mendla zapisuje genotypy homozygoty dominującej i homozygoty recesywnej oraz heterozygoty wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie jednego genu 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje allele dominujące i recesywne omawia prawo czystości gamet na schemacie krzyżówki genetycznej rozpoznaje genotyp oraz określa fenotyp rodziców i pokolenia potomnego 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń: <i>homozygota</i>, <i>heterozygota</i>, <i>cecha dominująca</i> i <i>cecha recesywna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa ocenia znaczenie prac Gregora Mendla dla rozwoju genetyki
	5. Dziedziczenie cech u człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje u ludzi przykładowe cechy dominującą i recesywną z pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy dominujące i recesywne u człowieka z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że cechę recesywną determinują allele homozygoty recesywnej na podstawie krzyżówki genetycznej przewiduje wystąpienie cechu potomstwa 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy człowieka, które są zarówno wynikiem działania genów, jak i czynników środowiska ustala prawdopodobieństwo występowania cechy u potomstwa, jeśli nie są znane genotypy obojga rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ środowiska na kształtowanie się cech na podstawie znajomości cech dominujących i recesywnych projektuje krzyżówki genetyczne, poprawnie posługując się terminami <i>homozygota</i> i <i>heterozygota</i>

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	6. Dziedziczenie płci u człowieka	<ul style="list-style-type: none"> podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka wymienia przykłady chorób dziedzicznych sprzężonych z płcią 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje kariotyp człowieka określa cechy chromosomów X i Y omawia zasadę dziedziczenia płci 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę chromosomów płci i autosomów przedstawia zjawisko nosicielstwa chorób pod kątem dziedziczenia płci 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm ujawniania się cech recesywnych sprzężonych z płcią wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA
	7. Dziedziczenie grup krwi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cztery główne grupy krwi występujące u człowieka przedstawia przykłady cech zależnych od wielu genów oraz od środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposób dziedziczenia grup krwi wyjaśnia sposób dziedziczenia czynnika Rh wyjaśnia wpływ środowiska na rozwój cech osobniczych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje grupy krwi na podstawie zapisu genotypów wykonuje krzyżówkę genetyczną przedstawiającą dziedziczenie grup krwi określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> ustala grupy krwi dzieci na podstawie znajomości grup krwi ich rodziców ustala czynnik Rh dzieci na podstawie znajomości czynnika Rh ich rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> określa konsekwencje dla drugiej ciąży wiążące się z wystąpieniem konfliktu serologicznego wykazuje, że dziedziczenie czynnika Rh jest jednogenowe
	8. Mutacje	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>mutacja</i> wymienia czynniki mutagenne podaje przykłady chorób uwarunkowanych mutacjami genowymi i chromosomowymi 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela mutacje genowe i chromosomowe omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych wskazuje mechanizm dziedziczenia mukowiscydozy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegają mutacje genowe i chromosomowe omawia znaczenie poradnictwa genetycznego charakteryzuje wybrane choroby i zaburzenia genetyczne wyjaśnia podłoże zespołu Downa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm powstawania mutacji genowych i chromosomowych omawia zachowania zapobiegające powstawaniu mutacji wyjaśnia znaczenie badań prenatalnych 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że mutacje są podstawowym czynnikiem zmienności organizmów analizuje przyczyny mutacji i wskazuje ich skutki wykonuje portfolio na temat chorób i zaburzeń genetycznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Ewolucja życia	9. Źródła wiedzy o ewolucji	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>ewolucja</i> wymienia dowody ewolucji wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> omawia dowody ewolucji wymienia przykłady różnych rodzajów skamieniałości definiuje pojęcie <i>żywa skamieniałość</i> wymienia przykłady reliktyw 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia istotę procesu ewolucji rozpoznaje żywe skamieniałości omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki powstawania skamieniałości analizuje formy pośrednie wskazuje istnienie związku między rozmieszczeniem gatunków a ich pokrewieństwem 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje jedność budowy i funkcjonowania organizmów ocenia rolę struktur homologicznych i analogicznych jako dowodów ewolucji
	10. Mechanizmy ewolucji	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>endemit</i> podaje przykłady doboru sztucznego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady endemitów wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny omawia ideę walki o byt 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia główne założenia teorii ewolucji Karola Darwina wskazuje różnicę pomiędzy doбором naturalnym a doбором sztucznym wymienia główne założenia syntetycznej teorii ewolucji* 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje izolację geograficzną jako drogę do powstawania nowych gatunków wykazuje rolę endemitów z Galapagos w badaniach Darwina* uzasadnia, że walka o byt jest formą doboru naturalnego ocenia korzyści doboru naturalnego w przekazywaniu cech potomstwu omawia współczesne spojrzenie na ewolucję – syntetyczną teorię ewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego ocenia korzyści dla człowieka płynące z zastosowania doboru sztucznego
	11. Pochodzenie człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady organizmów należących do nadrodziny człekokształtnych omawia cechy człowieka rozumnego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie miejsce, gdzie rozpoczęła się ewolucja człowieka wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> określa stanowisko systematyczne człowieka wskazuje na przykładzie szympansa różnice pomiędzy człowiekiem a innymi człekokształtnymi 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przebieg ewolucji człowieka wskazuje cechy wspólne człowieka z innymi człekokształtnymi wymienia cechy człowieka pozwalające zaklasyfikować go do poszczególnych jednostek systematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne gatunki człowieka w przebiegu jego ewolucji wskazuje, że człekokształtne to ewolucyjni krewni człowieka

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	12. Organizm a środowisko	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia • wymienia czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiskach • nazywa formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje siedlisko wybranego gatunku • omawia, czym jest nisza ekologiczna organizmu • wyjaśnia, do czego służy skala porostowa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia siedlisko i niszę ekologiczną • określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmów • wykazuje związek między zakresem tolerancji a stosowaniem skali porostowej • odczytuje z wykresu dane dotyczące zakresu tolerancji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między czynnikami środowiska a występującymi w nim organizmami • rozpoznaje na ilustracji formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje wykres przedstawiający zakres tolerancji ekologicznej danego gatunku • praktycznie wykorzystuje skalę porostową
	13. Cechy populacji	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia <i>populacja</i> i <i>gatunek</i> • wylicza cechy populacji • wymienia typy rozmieszczenia osobników w populacji • określa wady i zalety życia organizmów w grupie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność między definicją populacji i gatunku • wymienia przykłady zwierząt żyjących w stadzie • określa przyczyny migracji • przedstawia, jakie dane można odczytać z piramidy wiekowej populacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje populacje różnych gatunków • określa wpływ migracji na liczebność populacji • wyjaśnia wpływ cech populacji na jej liczebność • odczytuje dane z piramidy wiekowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między liczebnością populacji a jej zagęszczeniem • graficznie przedstawia różne typy rozmieszczenia osobników w populacji i podaje ich przykłady • wykazuje zależność między strukturą płciową a liczebnością populacji • charakteryzuje grupy wiekowe w piramidach 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza w terenie obliczanie zagęszczenia wybranego gatunku • przewiduje losy populacji na podstawie jej piramidy wiekowej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	14. Konkurencja	<ul style="list-style-type: none"> nazywa zależności międzygatunkowe wymienia zasoby, o które konkurują organizmy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega konkurencja wskazuje rodzaje konkurencji 	<ul style="list-style-type: none"> graficznie przedstawia zależności między organizmami, zaznacza, który gatunek odnosi korzyści, a który – straty porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej wykazuje zależność między zasobami środowiska a intensywnością konkurencji 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, wykorzystując wiedzę z ewolucjonizmu, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego
	15. Drapieżnictwo. Roślinożerność	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady roślinożerców wskazuje przykłady drapieżników i ich ofiar omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa podaje przykłady roślin drapieżnych 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie roślinożerców w przyrodzie omawia adaptacje roślinożerców do zjadania pokarmu roślinnego wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega drapieżnictwo wymienia charakterystyczne cechy drapieżników i ich ofiar 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność omawia różne strategie polowań stosowanych przez drapieżniki opisuje sposoby obrony organizmów przed drapieżnikami wykazuje przystosowania rośliny drapieżnej do zdobywania pokarmu 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie drapieżników i roślinożerców w środowisku wskazuje adaptacje drapieżników i roślinożerców do zdobywania pokarmu określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżników a liczebnością populacji ich ofiar wyjaśnia przyczyny drapieżnictwa i wskazuje metody zdobywania pokarmu przez rośliny drapieżne wykazuje korzyści dla roślin płynące z roślinożerności przedstawia pozytywne i negatywne skutki roślinożerności
	16. Pasożytnictwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych wymienia przykłady pasożytnictwa u roślin 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo klasyfikuje pasożyty na zewnętrzne i wewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia charakteryzuje pasożytnictwo u roślin 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie pasożytnictwa w przyrodzie wskazuje przystosowania roślin do pasożytniczego trybu życia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie pasożytnictwa w regulacji zagęszczenia populacji ofiar

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	17. Nieantagonistyczne zależności między gatunkami	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe podaje przykłady organizmów, które łączy zależność nieantagonistyczna 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki współpracy między gatunkami rozdziela pojęcia <i>komensalizm</i> i <i>mutualizm</i> omawia budowę korzeni roślin motylkowych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem charakteryzuje rolę grzyba i glonu w pleśze porostu 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki występowania nieantagonistycznych relacji między organizmami różnych gatunków charakteryzuje relacje między rośliną motylkową 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie wyjaśnia, jakie praktyczne znaczenie ma wiedza o mikoryzie
	18. Czym jest ekosystem?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe ekosystemy przedstawia składniki biotopu i biocenozy rozdziela ekosystemy sztuczne i naturalne 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy biotopu i biocenozy wybranego ekosystemu omawia, do czego człowiek wykorzystuje ekosystemy wymienia przemiany w ekosystemach 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi omawia przebieg sukcesji pierwotnej i wtórnej* 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różnicę między sukcesją pierwotną a wtórną* 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależności między biotopem a biocenozą wyszukuje w terenie miejsce zachodzenia sukcesji wtórnej*
	19. Zależności pokarmowe	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego przyporządkowuje znane organizmy poszczególnym ogniom łańcucha pokarmowego rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny istnienia łańcuchów pokarmowych wskazuje różnice między producentami a konsumentami rysuje schemat prostej sieci pokarmowej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wybrane powiązania pokarmowe we wskazanym ekosystemie charakteryzuje rolę poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginiecie określonego ogniw łańcucha pokarmowym interpretuje, na czym polega równowaga dynamiczna ekosystemu
	20. Materia i energia w ekosystemie	<ul style="list-style-type: none"> mawia na podstawie ilustracji piramidę ekologiczną 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, że materia krąży w ekosystemie omawia na podstawie ilustracji obieg węgla w ekosystemie* 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że energia przepływa przez ekosystem wykazuje rolę producentów, konsumentów i destruentów w krążeniu materii 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasą i liczebnością populacji analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny zaburzeń w krążeniu materii w ekosystemach uzasadnia spadek energii w ekosystemie na kolejnych poziomach troficznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Człowiek i środowisko	21. Różnorodność biologiczna	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia poziomy różnorodności biologicznej wymienia czynniki wpływające na stan ekosystemów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnorodność biologiczna wyjaśnia różnice pomiędzy dwoma poziomami różnorodności biologicznej wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat skutków spadku różnorodności 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej omawia wpływ klimatu na kształtowanie się różnorodności biologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zmiany różnorodności biologicznej podczas sukcesji* porównuje poziomy różnorodności biologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny prowadzące do nagłego wymarcia gatunku
	22. Wpływ człowieka na różnorodność biologiczną	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady działalności człowieka przyczyniającej się do spadku różnorodności biologicznej podaje przykłady obcych gatunków 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje działalność człowieka jako przyczynę spadku różnorodności biologicznej wskazuje gatunki wymarłe jako przykład działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, w jaki sposób niszczenie siedlisk wpływa na stan gatunkowy ekosystemów wyjaśnia, skąd się biorą nowe gatunki roślin i zwierząt w ekosystemach naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na eliminowanie gatunków ocenia wpływ wprowadzania obcych gatunków na bioróżnorodność w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zależności między działalnością człowieka a zmianą czynników środowiskowych wpływających na spadek różnorodności biologicznej
	23. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady zasobów przyrody wyjaśnia znaczenie recyklingu dla racjonalnego gospodarowania zasobami 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady odnawialnych i nieodnawialnych zasobów przyrody ilustruje przykładami, jak należy dbać o ochronę zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje zasoby przyrody na niewyczerpywalne i wyczerpywalne, podaje ich przykłady omawia racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje skutki niewłaściwej eksploatacji zasobów wyjaśnia, na czy polega zrównoważony rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnia, w jaki sposób odtwarzają się odnawialne zasoby przyrody wyjaśnia, jak młodzież może się przyczynić do ochrony zasobów przyrody
	24. Sposoby ochrony przyrody	<ul style="list-style-type: none"> określa cele ochrony przyrody wymienia sposoby ochrony gatunkowej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia formy ochrony przyrody omawia formy ochrony indywidualnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega ochrona obszarowa wykazuje różnicę między ochroną gatunkową ścisłą a częściową 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne formy ochrony przyrody wyjaśnia, czego dotyczy program Natura 2000 prezentuje wybrane przykłady czynnej ochrony przyrody w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje formy ochrony przyrody występujące w najbliższej okolicy uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i ekosystemów

* Zagadnienia spoza podstawy programowej oznaczono gwiazdką

CHEMIA KLASA 8

VII. Kwasy

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami – zalicza kwasy do elektrolitów – definiuje pojęcie kwasy zgodnie z teorią Arrheniusa – opisuje budowę kwasów – opisuje różnice w budowie kwasów beztlenowych i kwasów tlenowych – zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H₂S, H₂SO₄, H₂SO₃, HNO₃, H₂CO₃, H₃PO₄ – zapisuje wzory strukturalne kwasów beztlenowych – podaje nazwy poznanych kwasów – wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu – wyznacza wartościowość reszty kwasowej – wyjaśnia, jak można otrzymać np. kwas chlorowodorowy, siarkowy(IV) – wyjaśnia, co to jest tlenek kwasowy – opisuje właściwości kwasów, np.: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) – stosuje zasadę rozcieńczania kwasów – opisuje podstawowe zastosowania kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) kwasów – definiuje pojęcia: <i>jon</i>, <i>kation</i> i <i>anion</i> – zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów (proste przykłady) – wymienia rodzaje odczynu roztworu – wymienia poznane wskaźniki – określa zakres pH i barwy wskaźników 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – udowadnia, dlaczego w nazwie danego kwasu pojawia się wartościowość – zapisuje wzory strukturalne poznanych kwasów – wymienia metody otrzymywania kwasów tlenowych i kwasów beztlenowych – zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów – wyjaśnia pojęcie <i>tlenek kwasowy</i> – wskazuje przykłady tlenków kwasowych – opisuje właściwości poznanych kwasów – opisuje zastosowania poznanych kwasów – wyjaśnia pojęcie dysocjacja jonowa – zapisuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów – nazywa kation H⁺ i aniony reszt kwasowych – określa odczyn roztworu (kwasowy) – wymienia wspólne właściwości kwasów – wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości kwasów – zapisuje obserwacje z przeprowadzanych doświadczeń – posługuje się skalą pH – bada odczyn i pH roztworu – wyjaśnia, jak powstają kwaśne opady – podaje przykłady skutków kwaśnych opadów – oblicza masy cząsteczkowe kwasów – oblicza zawartość procentową pierwiastków chemicznych w cząsteczkach kwasów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność – projektuje doświadczenia, w wyniku których można otrzymać omawiane na lekcjach kwasy – wymienia poznane tlenki kwasowe – wyjaśnia zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI) – planuje doświadczalne wykrycie białka w próbce żywności (np.: w serze, mleku, jajku) – opisuje reakcję ksantoproteinową – zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) kwasów – zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) w formie stopniowej dla H₂S, H₂CO₃ – określa kwasowy odczyn roztworu na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) – podaje przyczyny odczynu roztworów: kwasowego, zasadowego, obojętnego – interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyny: kwasowy, zasadowy, obojętny) – opisuje zastosowania wskaźników – planuje doświadczenie, które pozwala zbadać pH produktów występujących w życiu codziennym – rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności – analizuje proces powstawania i skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wzór strukturalny kwasu nieorganicznego o podanym wzorze sumarycznym – nazywa dowolny kwas tlenowy (określenie wartościowości pierwiastków chemicznych, uwzględnienie ich w nazwie) – projektuje i przeprowadza doświadczenia, w których wyniku można otrzymać kwasy – identyfikuje kwasy na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych – rozwiązuje zadania obliczeniowe o wyższym stopniu trudności – proponuje sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów – wyjaśnia pojęcie <i>skala pH</i>

dla poszczególnych odczynów – rozdziela doświadczalnie odczyny roztworów za pomocą wskaźników – wyjaśnia pojęcie <i>kwaśne opady</i> – oblicza masy cząsteczkowe HCl i H ₂ S		kwaśnych opadów – proponuje niektóre sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów	
---	--	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

VIII. Sole

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje budowę soli – tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli (np. chlorków, siarczków) – wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli – tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych (proste przykłady) – tworzy i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw (np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i wapnia) – wskazuje wzory soli wśród wzorów różnych związków chemicznych – definiuje pojęcie <i>dysocjacja jonowa (elektrolityczna) soli</i> – dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie – ustala rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli rozpuszczalnych w wodzie (proste przykłady) – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli (proste przykłady) – opisuje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + zasada, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli – podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) – zapisuje równania reakcji zobojętniania w formach: cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji jonowej soli – odczytuje równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) – korzysta z tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w formach cząsteczkowej i jonowej (proste przykłady) – zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej soli – dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg aktywności metali) – opisuje sposoby zachowania się metali w reakcji z kwasami (np. miedź i magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) – zapisuje obserwacje z doświadczeń przeprowadzanych na lekcji – wymienia zastosowania najważniejszych soli 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzy i zapisuje nazwy i wzory soli: chlorków, siarczków, azotanów(V), siarczanów(IV), siarczanów(VI), węglanów, fosforanów(V) (ortofosforanów(V)) – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli – otrzymuje sole doświadczalnie – wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania i reakcji strąceniowej – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli – ustala, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu: metal + kwas → sól + wodór – projektuje i przeprowadza reakcję zobojętniania (HCl + NaOH) – swobodnie posługuje się tabelą rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie – projektuje doświadczenia pozwalające otrzymać substancje trudno rozpuszczalne i praktycznie nierozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych – zapisuje odpowiednie równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej (reakcje otrzymywania substancji trudno rozpuszczalnych i praktycznie nierozpuszczalnych w reakcjach strąceniowych) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia metody otrzymywania soli – przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna (poznane metody, tabela rozpuszczalności soli i wodorotlenków w wodzie, szereg aktywności metali) – zapisuje i odczytuje równania reakcji otrzymywania dowolnej soli – wyjaśnia, jakie zmiany zaszły w odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania – proponuje reakcję tworzenia soli trudno rozpuszczalnej i praktycznie nierozpuszczalnej – przewiduje wynik reakcji strąceniowej – identyfikuje sole na podstawie podanych informacji – podaje zastosowania reakcji strąceniowych – projektuje i przeprowadza doświadczenia dotyczące otrzymywania soli – przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń dotyczących otrzymywania soli (różne metody) – opisuje zaprojektowane doświadczenia

<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje cząsteczkowo równania reakcji otrzymywania soli (proste przykłady) – definiuje pojęcia <i>reakcja zobojętniania</i> i <i>reakcja strącaniowa</i> – odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej – określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej – podaje przykłady zastosowań najważniejszych soli 		<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady soli występujących w przyrodzie – wymienia zastosowania soli – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) 	
---	--	---	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

IX. Związki węgla z wodorem

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>związki organiczne</i> – podaje przykłady związków chemicznych zawierających węgiel – wymienia naturalne źródła węglowodorów – wymienia nazwy produktów destylacji ropy naftowej i podaje przykłady ich zastosowania – stosuje zasady bhp w pracy z gazem ziemnym oraz produktami przeróbki ropy naftowej – definiuje pojęcie <i>węglowodory</i> – definiuje pojęcie <i>szereg homologiczny</i> – definiuje pojęcia: <i>węglowodory nasycone</i>, <i>węglowodory nienasycone</i>, <i>alkany</i>, <i>alkeny</i>, <i>alkiny</i> – zalicza alkany do węglowodorów nasyconych, a alkeny i alkiny – do nienasyconych – zapisuje wzory sumaryczne: alkanów, alkenów i alkinów o podanej liczbie atomów węgla – rysuje wzory strukturalne i półstrukturalne (grupowe): alkanów, alkenów i alkinów o łańcuchach prostych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) – podaje nazwy systematyczne alkanów (do 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>szereg homologiczny</i> – tworzy nazwy alkenów i alkinów na podstawie nazw odpowiednich alkanów – zapisuje wzory: sumaryczne, strukturalne i półstrukturalne (grupowe); podaje nazwy: alkanów, alkenów i alkinów – buduje model cząsteczki: metanu, etenu, etynu – wyjaśnia różnicę między spalaniem całkowitym a spalaniem niecałkowitym – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne (spalanie) alkanów (metanu, etanu) oraz etenu i etynu – zapisuje i odczytuje równania reakcji spalania metanu, etanu, przy dużym i małym dostępie tlenu – pisze równania reakcji spalania etenu i etynu – porównuje budowę etenu i etynu – wyjaśnia, na czym polegają reakcje przyłączania i polimeryzacji – opisuje właściwości i niektóre zastosowania polietylenu – wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić węglowodory nasycone od 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzy wzory ogólne alkanów, alkenów, alkinów (na podstawie wzorów kolejnych związków chemicznych w danym szeregu homologicznym) – proponuje sposób doświadczalnego wykrycia produktów spalania węglowodorów – zapisuje równania reakcji spalania alkanów przy dużym i małym dostępie tlenu – zapisuje równania reakcji spalania alkenów i alkinów – zapisuje równania reakcji otrzymywania etynu – odczytuje podane równania reakcji chemicznej – zapisuje równania reakcji etenu i etynu z bromem, polimeryzacji etenu – opisuje rolę katalizatora w reakcji chemicznej – wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów (np. stanem skupienia, lotnością, palnością, gęstością, temperaturą topnienia i wrzenia) – wyjaśnia, co jest przyczyną większej reaktywności węglowodorów nienasyconych w porównaniu z węglowodorami nasyconymi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje właściwości węglowodorów – porównuje właściwości węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych – wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a właściwościami fizycznymi alkanów – opisuje wpływ wiązania wielokrotnego w cząsteczce węglowodoru na jego reaktywność – zapisuje równania reakcji przyłączania (np. bromowodoru, wodoru, chloru) do węglowodorów zawierających wiązanie wielokrotne – projektuje doświadczenia chemiczne dotyczące węglowodorów – projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych – stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania zadań obliczeniowych o wysokim stopniu trudności – analizuje znaczenie węglowodorów w życiu codziennym

<p>pięciu atomów węgla w cząsteczce)</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzory ogólne: alkanów, alkenów i alkinów – podaje zasady tworzenia nazw alkenów i alkinów – przyporządkowuje dany węglowodór do odpowiedniego szeregu homologicznego – opisuje budowę i występowanie metanu – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne metanu, etanu – wyjaśnia, na czym polegają spalanie całkowite i spalanie niecałkowite – zapisuje równania reakcji spalania całkowitego i spalania niecałkowitego metanu, etanu – podaje wzory sumaryczne i strukturalne etenu i etynu – opisuje najważniejsze właściwości etenu i etynu – definiuje pojęcia: <i>polimeryzacja, monomer i polimer</i> – opisuje najważniejsze zastosowania metanu, etenu i etynu – opisuje wpływ węglowodorów nasyconych i węglowodorów nienasyconych na wodę bromową (lub rozcieńczony roztwór manganianu(VII) potasu) 	<p>węglowodorów nienasyconych, np. metan od etenu czy etynu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, od czego zależą właściwości węglowodorów – wykonuje proste obliczenia dotyczące węglowodorów – podaje obserwacje do wykonywanych na lekcji doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje właściwości i zastosowania polietylenu – projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie węglowodorów nasyconych od węglowodorów nienasyconych – opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne – wykonuje obliczenia związane z węglowodorami – wyszukuje informacje na temat zastosowań alkanów, etenu i etynu; wymienia je – zapisuje równanie reakcji polimeryzacji etenu 	
--	---	---	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

X. Pochodne węglowodorów

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dowodzi, że alkohole, kwasy karboksylowe, estry i aminokwasy są pochodnymi węglowodorów – opisuje budowę pochodnych węglowodorów (grupa węglowodorowa + grupa funkcyjna) – wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład pochodnych węglowodorów – zalicza daną substancję organiczną do odpowiedniej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje nazwy i wzory omawianych grup funkcyjnych – wyjaśnia, co to są alkohole polihydroksylowe – zapisuje wzory i podaje nazwy alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych (zawierających do pięciu atomów węgla w cząsteczce) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego alkohol etylowy ma odczyn obojętny – wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwę systematyczną glicerolu – zapisuje równania reakcji spalania alkoholi – podaje nazwy zwyczajowe i systematyczne alkoholi i kwasów karboksylowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – proponuje doświadczenie chemiczne do podanego tematu z działu <i>Pochodne węglowodorów</i> – opisuje doświadczenia chemiczne (schemat, obserwacje, wnioski) – przeprowadza doświadczenia chemiczne do działu <i>Pochodne węglowodorów</i>

<p>grupy związków chemicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co to jest grupa funkcyjna - zaznacza grupy funkcyjne w alkoholach, kwasach karboksylowych, estrach, aminokwasach; podaje ich nazwy - zapisuje wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych i estrów - dzieli alkohole na monohydroksylowe i polihydroksylowe - zapisuje wzory sumaryczne i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce - wyjaśnia, co to są nazwy zwyczajowe i nazwy systematyczne - tworzy nazwy systematyczne alkoholi monohydroksylowych o łańcuchach prostych zawierających do trzech atomów węgla w cząsteczce, podaje zwyczajowe (metanolu, etanolu) - rysuje wzory półstrukturalne (grupowe), strukturalne kwasów monokarboksylowych o łańcuchach prostych zawierających do dwóch atomów węgla w cząsteczce; podaje ich nazwy systematyczne i zwyczajowe (kwasu metanowego i kwasu etanowego) - zaznacza resztę kwasową we wzorze kwasu karboksylowego - opisuje najważniejsze właściwości metanolu, etanolu i glicerolu oraz kwasów etanowego i metanowego - bada właściwości fizyczne glicerolu - zapisuje równanie reakcji spalania metanolu - opisuje podstawowe zastosowania etanolu i kwasu etanowego - dzieli kwasy karboksylowe na nasycone i nienasycone - wymienia najważniejsze kwasy tłuszczowe - opisuje najważniejsze właściwości długłańcuchowych kwasów karboksylowych (stearynowego i oleinowego) - definiuje pojęcie <i>mydła</i> - wymienia związki chemiczne, które są substratami reakcji estryfikacji - definiuje pojęcie <i>estry</i> - wymienia przykłady występowania estrów 	<ul style="list-style-type: none"> - zapisuje wzory sumaryczny i półstrukturalny (grupowy) propano-1,2,3-triolu (glicerolu) - uzasadnia stwierdzenie, że alkohole i kwasy karboksylowe tworzą szeregi homologiczne - podaje odczyn roztworu alkoholu - opisuje fermentację alkoholową - zapisuje równania reakcji spalania etanolu - podaje przykłady kwasów organicznych występujących w przyrodzie (np. kwasy: mrówkowy, szczawiowy, cytrynowy) i wymienia ich zastosowania - tworzy nazwy prostych kwasów karboksylowych (do pięciu atomów węgla w cząsteczce) i zapisuje ich wzory sumaryczne i strukturalne - podaje właściwości kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) - bada wybrane właściwości fizyczne kwasu etanowego (octowego) - opisuje dysocjację jonową kwasów karboksylowych - bada odczyn wodnego roztworu kwasu etanowego (octowego) - zapisuje równania reakcji spalania i reakcji dysocjacji jonowej kwasów metanowego i etanowego - zapisuje równania reakcji kwasów metanowego i etanowego z metalami, tlenkami metali i wodorotlenkami - podaje nazwy soli pochodzących od kwasów metanowego i etanowego - podaje nazwy długłańcuchowych kwasów monokarboksylowych (przykłady) - zapisuje wzory sumaryczne kwasów: palmitynowego, stearynowego i oleinowego - wyjaśnia, jak można doświadczalnie udowodnić, że dany kwas karboksylowy jest kwasem nienasyconym - podaje przykłady estrów - wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji - tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw kwasów i alkoholi (proste przykłady) - opisuje sposób otrzymywania wskazanego estru 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego niektóre wyższe kwasy karboksylowe nazywa się kwasami tłuszczowymi - porównuje właściwości kwasów organicznych i nieorganicznych - bada i opisuje wybrane właściwości fizyczne i chemiczne kwasu etanowego (octowego) - porównuje właściwości kwasów karboksylowych - opisuje proces fermentacji octowej - dzieli kwasy karboksylowe - zapisuje równania reakcji chemicznych kwasów karboksylowych - podaje nazwy soli kwasów organicznych - określa miejsce występowania wiązania podwójnego w cząsteczce kwasu oleinowego - podaje nazwy i rysuje wzory półstrukturalne (grupowe) długłańcuchowych kwasów monokarboksylowych (kwasów tłuszczowych) nasyconych (palmitynowego, stearynowego) i nienasyconego (oleinowego) - projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie kwasu oleinowego od kwasów palmitynowego lub stearynowego - zapisuje równania reakcji chemicznych prostych kwasów karboksylowych z alkoholami monohydroksylowymi - zapisuje równania reakcji otrzymywania podanych estrów - tworzy wzory estrów na podstawie nazw kwasów i alkoholi - tworzy nazwy systematyczne i zwyczajowe estrów na podstawie nazw odpowiednich kwasów karboksylowych i alkoholi - zapisuje wzór poznanego aminokwasu - opisuje budowę oraz wybrane właściwości fizyczne i chemiczne aminokwasów na przykładzie kwasu aminooctowego (glicyny) - opisuje właściwości omawianych związków chemicznych - wymienia zastosowania: metanolu, etanolu, glicerolu, kwasu metanowego, kwasu octowego - bada niektóre właściwości fizyczne i chemiczne omawianych związków - opisuje przeprowadzone doświadczenia 	<ul style="list-style-type: none"> - zapisuje wzory podanych alkoholi i kwasów karboksylowych - zapisuje równania reakcji chemicznych alkoholi, kwasów karboksylowych o wyższym stopniu trudności (np. więcej niż pięć atomów węgla w cząsteczce) - wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a stanem skupienia i reaktywnością alkoholi oraz kwasów karboksylowych - zapisuje równania reakcji otrzymywania estru o podanej nazwie lub podanym wzorze - planuje i przeprowadza doświadczenie pozwalające otrzymać ester o podanej nazwie - opisuje właściwości estrów w aspekcie ich zastosowań - przewiduje produkty reakcji chemicznej - identyfikuje poznane substancje - omawia szczegółowo przebieg reakcji estryfikacji - omawia różnicę między reakcją estryfikacji a reakcją zobojętniania - zapisuje równania reakcji chemicznych w formach: cząsteczkowej, jonowej i skróconej jonowej - analizuje konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych w cząsteczce aminokwasu - zapisuje równanie kondensacji dwóch cząsteczek glicyny - opisuje mechanizm powstawania wiązania peptydowego - rozwiązuje zadania dotyczące pochodnych węglowodorów (o dużym stopniu trudności)
--	--	---	--

<p>w przyrodzie</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje zagrożenia związane z alkoholami (metanol, etanol) – wśród poznanych substancji wskazuje te, które mają szkodliwy wpływ na organizm – omawia budowę i właściwości aminokwasów (na przykładzie glicyny) – podaje przykłady występowania aminokwasów – wymienia najważniejsze zastosowania poznanych związków chemicznych (np. etanol, kwas etanowy, kwas stearynowy) 	<p>(np. octanu etylu)</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapisuje równania reakcji otrzymywania estru (proste przykłady, np. octanu metylu) – wymienia właściwości fizyczne octanu etylu – opisuje negatywne skutki działania etanolu na organizm – bada właściwości fizyczne omawianych związków – zapisuje obserwacje z wykonywanych doświadczeń chemicznych 	chemiczne	
---	--	-----------	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

XI. Substancje o znaczeniu biologicznym

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne pierwiastki chemiczne wchodzące w skład organizmu – wymienia podstawowe składniki żywności i miejsca ich występowania – wymienia pierwiastki chemiczne, których atomy wchodzą w skład cząsteczek: tłuszczów, cukrów (węglowodanów) i białek – dzieli tłuszcze ze względu na: pochodzenie i stan skupienia – zalicza tłuszcze do estrów – wymienia rodzaje białek – dzieli cukry (sacharydy) na cukry proste i cukry złożone – definiuje białka jako związki chemiczne powstające z aminokwasów – wymienia przykłady: tłuszczów, sacharydów i białek – wyjaśnia, co to są węglowodany – wymienia przykłady występowania celulozy i skrobi w przyrodzie – podaje wzory sumaryczne: glukozy i fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy – wymienia zastosowania poznanych cukrów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę składników odżywczych w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu – opisuje budowę cząsteczki tłuszczu jako estru glicerolu i kwasów tłuszczowych – opisuje wybrane właściwości fizyczne tłuszczów – opisuje wpływ oleju roślinnego na wodę bromową – wyjaśnia, jak można doświadczalnie odróżnić tłuszcze nienasycone od tłuszczów nasyconych – opisuje właściwości białek – wymienia czynniki powodujące koagulację białek – opisuje właściwości fizyczne: glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy – bada właściwości fizyczne wybranych związków chemicznych (glukozy, fruktozy, sacharozy, skrobi i celulozy) – zapisuje równanie reakcji sacharozy z wodą z pomocą wzorów sumarycznych – opisuje przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą – wykrywa obecność skrobi i białka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór ogólny tłuszczów – omawia różnice w budowie tłuszczów stałych i tłuszczów ciekłych – wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową – definiuje białka jako związki chemiczne powstające w wyniku kondensacji aminokwasów – definiuje pojęcia: <i>peptydy</i>, <i>peptyzacja</i>, <i>wysalanie białek</i> – opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek – wyjaśnia, co to znaczy, że sacharoza jest disacharydem – wymienia różnice we właściwościach fizycznych skrobi i celulozy – zapisuje poznane równania reakcji sacharydów z wodą – definiuje pojęcie <i>wiązanie peptydowe</i> – projektuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od tłuszczu nasyconego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór tristearynianu glicerolu – projektuje i przeprowadza doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka – wyjaśnia, na czym polega wysalanie białek – wyjaśnia, dlaczego skrobia i celuloza są polisacharydami – wyjaśnia, co to są dekstryny – omawia przebieg reakcji chemicznej skrobi z wodą – planuje i przeprowadza doświadczenie chemiczne weryfikujące postawioną hipotezę – identyfikuje poznane substancje

<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych – definiuje pojęcia: <i>denaturacja, koagulacja, żel, zol</i> – wymienia czynniki powodujące denaturację białek – podaje reakcje charakterystyczne białek i skrobi – opisuje znaczenie: wody, tłuszczów, białek, sacharydów, witamin i mikroelementów dla organizmu – wyjaśnia, co to są związki wielkocząsteczkowe; wymienia ich przykłady – wymienia funkcje podstawowych składników odżywczych 	<p>w produktach spożywczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – projektuje doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka za pomocą stężonego roztworu kwasu azotowego(V) – planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające badanie właściwości omawianych związków chemicznych – opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne – opisuje znaczenie i zastosowania skrobi, celulozy i innych poznanych związków chemicznych 	
---	---------------------------------	--	--

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

WYMAGANIA EDUKACYJNE – EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA KLASA 8

Cele kształcenia:

1. Znajomość powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej. Uczeń rozumie znaczenie powszechnej samoobrony i obrony cywilnej.
2. Przygotowanie do działania ratunkowego. Uczeń zna zasady prawidłowego działania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia i zdrowia.
3. Nabycie umiejętności udzielania pierwszej pomocy. Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy w nagłych przypadkach.
4. Na lekcjach obowiązuje ucznia podręcznik (J. Słoma Żyję i działam bezpiecznie wyd. Nowa Era).

Kryteria oceniania:

Celujący

Przedstawia własne koncepcje rozwiązań, działań,
Systematycznie wzbogaca swoją wiedzę i umiejętności, dzieli się tym z grupą
Odnajduje analogie wskazuje szanse i zagrożenia określonych rozwiązań
Wyraża własny, krytyczny, twórczy stosunek do omawianych zagadnień
Argumentuje w obronie własnych poglądów, posługując się wiedzą poza programową
Zdobył wiedzę znacznie wykraczającą poza zakres materiału programowego

Bardzo dobry

Sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych źródeł informacji
Samodzielnie rozwiązuje zadania i problemy postawione przez nauczyciela
Jest aktywny na lekcjach
Bez błędnie wykonuje czynności ratownicze, koryguje błędy
Zdobył pełen zakres wiedzy przewidziany w programie
Odpowiednio wykorzystuje sprzęt i środki ratownicze
Sprawnie wyszukuje w różnych źródłach informacje o sposobach alternatywnego działania, rozwiązywania zadań z edukacji dla bezpieczeństwa

Dobry

Samodzielnie korzysta ze wskazanych źródeł informacji
Poprawnie rozumie w kategoriach przyczynowo – skutkowych
Samodzielnie wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu złożoności
Podejmuje wybrane zadania dodatkowe
Jest aktywny w czasie lekcji
Poprawnie wykonuje czynności ratownicze, umie dobrać potrzebny sprzęt
Opanował materiał programowy w stopniu zadowalającym

Dostateczny

Pod kierunkiem nauczyciela wykorzystuje podstawowe źródła informacji
Samodzielnie wykonuje proste zadania w trakcie zajęć
Przejawia przeciętną aktywność
Opanował podstawowe elementy programu, pozwalające na podjęcie w otoczeniu działań ratowniczych i zabezpieczających

Dopuszczający

Przy pomocy nauczyciela wykonuje proste polecenia, wykorzystując podstawowe umiejętności
Wykazuje braki w wiedzy, nie uniemożliwiają one jednak dalszej edukacji i mogą zostać usunięte

Niedostateczny

Nie potrafi wykonać prostych poleceń, wymagających zastosowania podstawowych umiejętności
Wykazuje braki w wiedzy, które uniemożliwiają dalszy rozwój w ramach przedmiotu

Wymagania edukacyjne fizyka klasa 8

Kursywą oznaczono treści dodatkowe.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wszystkie treści z podstawy programowej oraz rozwiązuje zadania o wysokim stopniu trudności.

Wymagania na poszczególne oceny			
konieczne	podstawowe	rozszerzające	dopełniające
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
I	II	III	IV
OZDZIAŁ I. ELEKTROSTATYKA I PRĄD ELEKTRYCZNY			
<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> demonstruje zjawisko elektryzowania ciał przez potarcie wymienia rodzaje ładunków elektrycznych wyjaśnia, jakie ładunki się odpychają, a jakie przyciągają podaje jednostkę ładunku demonstruje zjawisko elektryzowania ciał przez dotyk ciałem naelektryzowanym podaje jednostkę ładunku elektrycznego podaje przykłady przewodników i izolatorów rozdziela materiały, dzieląc je na przewodniki i izolatory wykazuje doświadczalnie, że ciała naelektryzowane przyciąga drobne przedmioty nienaelektryzowane wymienia źródła napięcia stwierdza, że prąd elektryczny płynie tylko w obwodzie zamkniętym podaje przykłady praktycznego wykorzystania przepływu prądu w cieczach podaje przykłady przepływu prądu w zjonizowanych gazach, wykorzystywane lub obserwowane w życiu 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę atomu wyjaśnia, na czym polega zjawisko elektryzowania ciał przez potarcie wyjaśnia, od czego zależy siła elektryczna występująca między naelektryzowanymi ciałami opisuje elektryzowanie ciał przez dotyk ciałem naelektryzowanym wyjaśnia, na czym polega zjawisko elektryzowania ciał wyjaśnia różnicę między przewodnikiem a izolatorem opisuje przemieszczanie się ładunków w przewodnikach pod wpływem oddziaływania ładunku zewnętrznego stosuje pojęcie indukcji elektrostatycznej informuje, że siły działające między cząsteczkami to siły elektryczne opisuje przepływ prądu w przewodnikach jako ruch elektronów rysuje schematy obwodów elektrycznych, stosując umowne symbole graficzne odróżnia kierunek przepływu prądu od kierunku ruchu elektronów 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje jakościowo oddziaływanie ładunków jednoimiennych i różnoimiennych przelicza podwielokrotności jednostki ładunku stosuje zasadę zachowania ładunku do wyjaśniania zjawiska elektryzowania ciał przez potarcie stosuje zasadę zachowania ładunku do wyjaśniania zjawiska elektryzowania ciał przez dotyk ciałem naelektryzowanym opisuje budowę elektroskopu wyjaśnia, do czego służy elektroskop opisuje budowę metalu (przewodnika) wykazuje doświadczalnie różnice między elektryzowaniem metali i izolatorów wyjaśnia, w jaki sposób ciała naelektryzowane przyciąga ciało obojętne wyjaśnia, na czym polega zwarcie buduje proste obwody elektryczne według zadanego schematu opisuje doświadczenie wykazujące, że niektóre cieczki przewodzą prąd elektryczny 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje kierunek przemieszczania się elektronów podczas elektryzowania ciał przez potarcie bada za pomocą próbnika napięcia znak ładunku zgromadzonego na naelektryzowanym ciele analizuje kierunek przemieszczania się elektronów podczas elektryzowania ciał przez potarcie i dotyk posługuje się pojęciem ładunku elektrycznego jako wielokrotności ładunku elementarnego opisuje przemieszczanie się ładunków w izolatorach pod wpływem oddziaływania ładunku zewnętrznego wyjaśnia, dlaczego ciała naelektryzowane przyciągają nienaelektryzowane przewodniki wyjaśnia, dlaczego ciała naelektryzowane przyciągają nienaelektryzowane izolatory wskazuje analogie między zjawiskami, porównując przepływ prądu z przepływem wody wykrywa doświadczalnie, czy dana substancja jest izolatorem, czy prze-

Wymagania na poszczególne oceny			
konieczne	podstawowe	rozszerzające	dopełniające
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
I	II	III	IV
<p>codziennym</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak należy się zachowywać w czasie burzy • wymienia jednostki napięcia i natężenia prądu • rozróżnia wielkości dane i szukane • wskazuje formy energii, na jakie jest zamieniana energia elektryczna • wyjaśnia, w jaki sposób oblicza się pracę prądu elektrycznego • wyjaśnia, w jaki sposób oblicza się moc urządzeń elektrycznych • wymienia jednostki pracy i mocy • nazywa przyrządy służące do pomiaru napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego • określa zakres pomiarowy mierników elektrycznych (woltomierza i amperomierza) • podaje przykłady równoległego połączenia odbiorników energii elektrycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak powstaje jon dodatni, a jak – jon ujemny • wyjaśnia, na czym polega przepływ prądu elektrycznego w cieczech • wyjaśnia, na czym polega jonizacja powietrza • wyjaśnia, na czym polega przepływ prądu elektrycznego w gazach • definiuje napięcie elektryczne • definiuje natężenie prądu elektrycznego • posługuje się pojęciem mocy do obliczania pracy wykonanej (przez urządzenie) • oblicza koszt zużytej energii elektrycznej • porównuje pracę wykonaną w tym samym czasie przez urządzenia o różnej mocy • określa dokładność mierników elektrycznych (woltomierza i amperomierza) • mierzy napięcie elektryczne i natężenie prądu, elektrycznego, włączając odpowiednio mierniki do obwodu • podaje niepewność pomiaru napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego • wyjaśnia, jakie napięcie elektryczne uzyskujemy, gdy baterie połączymy szeregowo 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służy piorunochron • posługuje się pojęciem napięcia elektrycznego jako wielkości określającej ilość energii potrzebnej do przeniesienia jednostkowego ładunku w obwodzie • przelicza wielokrotności i podwielokrotności jednostek napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego • przelicza wielokrotności i podwielokrotności jednostek pracy i mocy • przelicza dżule na kilowatogodziny, a kilowatogodziny na dżule • stosuje do obliczeń związku między pracą i mocą prądu elektrycznego • rozwiązuje proste zadania, wykorzystując wzory na pracę i moc prądu elektrycznego • rysuje schemat obwodu służącego do pomiaru napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego • montuje obwód elektryczny według podanego schematu • stosuje do pomiarów miernik uniwersalny • oblicza moc żarówki na podstawie pomiarów • rysuje schemat szeregowego połączenia odbiorników energii elektrycznej • rysuje schemat równoległego połączenia odbiorników energii elektrycznej 	<p>wodnikiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • przewiduje wynik doświadczenia wykazującego, że niektóre ciecze przewodzą prąd elektryczny • opisuje przesyłanie sygnałów z narządów zmysłu do mózgu • rozwiązuje zadania, wykorzystując pojęcie pojemności akumulatora • analizuje schemat przedstawiający wielkości natężenia prądu elektrycznego oraz napięcia elektrycznego spotykane w przyrodzie i wykorzystywane w urządzeniach elektrycznych • analizuje schemat przedstawiający moc urządzeń elektrycznych • analizuje koszty eksploatacji urządzeń elektrycznych o różnej mocy • wymienia sposoby oszczędzania energii elektrycznej • wymienia korzyści dla środowiska naturalnego wynikające ze zmniejszenia zużycia energii elektrycznej • planuje doświadczenie, którego celem jest wyznaczenie mocy żarówki • projektuje tabelę pomiarów • zapisuje wynik pomiaru, uwzględniając niepewność pomiaru • uzasadnia, że przez odbiorniki połączone szeregowo płynie prąd o takim samym natężeniu • wyjaśnia, że napięcia elektryczne na odbiornikach połączonych szeregowo sumują się • wyjaśnia, dlaczego przy równoległym połączeniu odbiorników jest na nich

Wymagania na poszczególne oceny			
konieczne	podstawowe	rozszerzające	dopełniające
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
I	II	III	IV
			<p>jednakowe napięcie elektryczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego przy równoległym łączeniu odbiorników prąd z głównego przewodu rozdziela się na poszczególne odbiorniki (np. postępując się analogią hydrodynamiczną)
<p>• ROZDZIAŁ II. ELEKTRYCZNOŚĆ I MAGNETYZM</p>			
<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposób obliczania oporu elektrycznego • podaje jednostkę oporu elektrycznego • mierzy napięcie elektryczne i natężenie prądu elektrycznego • zapisuje wyniki pomiaru napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego w tabeli • odczytuje dane z wykresu zależności $I(U)$ • podaje wartość napięcia skutecznego w domowej sieci elektrycznej • wymienia rodzaje energii, na jakie zamieniana jest energia elektryczna • wymienia miejsca (obiekty), którym szczególnie zagrażają przerwy w dostawie energii • wyjaśnia, do czego służą bezpieczniki i co należy zrobić, gdy bezpiecznik rozłączy obwód elektryczny • informuje, że każdy magnes ma dwa bieguny • nazywa bieguny magnetyczne magnesów stałych • informuje, że w żelazie występują do- 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • informuje, że natężenie prądu płynącego przez przewodnik (przy stałej temperaturze) jest proporcjonalne do przyłożonego napięcia • oblicza natężenie prądu elektrycznego lub napięcie elektryczne, postępując się proporcjonalnością prostą • buduje obwód elektryczny • oblicza opór elektryczny, wykorzystując wyniki pomiaru napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego • oblicza opór elektryczny na podstawie wykresu zależności $I(U)$ • rozpoznaje proporcjonalność prostą na podstawie wykresu zależności $I(U)$ • wyjaśnia, dlaczego nie wolno dotykać przewodów elektrycznych pod napięciem • zapisuje dane i szukane w rozwiązywanych zadaniach • wyjaśnia, do czego służą zasilacze awaryjne • wskazuje skutki przerywania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • postępuje się pojęciem oporu elektrycznego jako własnością przewodnika • przelicza wielokrotności i podwielokrotności jednostki oporu elektrycznego • stosuje do obliczeń związek między napięciem elektrycznym a natężeniem prądu i oporem elektrycznym • rysuje schemat obwodu elektrycznego • sporządza wykres zależności natężenia prądu elektrycznego od napięcia elektrycznego • porównuje obliczone wartości oporu elektrycznego • wyjaśnia, do czego służy uziemienie • opisuje zasady postępowania przy porażeniu elektrycznym • rozwiązuje zadania, w których konieczne jest połączenie wiadomości o przepływie prądu elektrycznego i o ciepłe • przewiduje, czy przy danym obciążeniu bezpiecznik rozłączy obwód elektryczny • opisuje zasadę działania kompasu • opisuje zachowanie igły magnetycznej w pobliżu przewodnika z prądem • opisuje wzajemne oddziaływanie 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co jest przyczyną istnienia oporu elektrycznego • wyjaśnia, co to jest opornik elektryczny; postępuje się jego symbolem graficznym • planuje doświadczenie, którego celem jest wyznaczenie oporu elektrycznego • projektuje tabelę pomiarów • wyjaśnia, co to znaczy, że w domowej sieci elektrycznej istnieje napięcie przemienne • rozwiązuje zadania, w których konieczne jest połączenie wiadomości o przepływie prądu elektrycznego ze znajomością praw mechaniki • rozwiązuje zadania obliczeniowe, postępując się pojęciem sprawności urządzenia • wyjaśnia, do czego służą wyłączniki różnicowoprądowe • oblicza, czy dany bezpiecznik wyłączy prąd, znając liczbę i moc włączonych urządzeń elektrycznych • wyjaśnia, dlaczego w pobliżu magnesu żelazo też staje się magnesem • wyjaśnia, dlaczego nie mogą istnieć

Wymagania na poszczególne oceny			
konieczne	podstawowe	rozszerzające	dopełniające
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
I	II	III	IV
<p>meny magnetyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zastosowania magnesów • demonstruje zachowanie igły magnetycznej w pobliżu magnesu • opisuje budowę elektromagnesu • podaje przykłady zastosowania elektro-magnesów • informuje, że magnes działa na przewodnik z prądem siłą magnetyczną • podaje przykłady zastosowania silników zasilanych prądem stałym 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje oddziaływanie magnesów • wskazuje bieguny magnetyczne Ziemi • opisuje działanie elektromagnesu • wyjaśnia rolę rdzenia w elektromagnesie • opisuje budowę silnika elektrycznego 	<p>magnesów z elektromagnesami</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia działanie silnika elektrycznego prądu stałego 	<p>pojedyncze bieguny magnetyczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczynę namagnesowania magnesów trwałych • opisuje doświadczenie, w którym energia elektryczna zamienia się w energię mechaniczną
<p>• ROZDZIAŁ III. DRGANIA I FALE</p>			
<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje położenie równowagi ciała w ruchu drgającym • nazywa jednostki: amplitudy, okresu i częstotliwości • podaje przykłady drgań mechanicznych • mierzy czas wahnięć wahadła (np. dziesięciu), wykonując kilka pomiarów • oblicza okres drgań wahadła, wykorzystując wynik pomiaru czasu • informuje, że z wykresu zależności położenia wahadła od czasu można odczytać amplitudę i okres drgań • podaje przykłady fal • odczytuje z wykresu zależności $x(t)$ amplitudę i okres drgań • odczytuje z wykresu zależności $y(x)$ amplitudę i długość fali • podaje przykłady ciał, które są 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje: amplitudę, okres i częstotliwość drgań • oblicza średni czas ruchu wahadła na podstawie pomiarów • wyznacza okres i częstotliwość drgań ciężarka zawieszonego na sprężynie • wyznacza: amplitudę, okres i częstotliwość drgań na podstawie wykresu zależności położenia od czasu • wymienia różne rodzaje drgań • wskazuje punkty toru, w których wahadło osiąga największą i najmniejszą (zerową) energię potencjalną grawitacji • wskazuje punkty toru, w których wahadło osiąga największą i najmniejszą (zerową) energię kinetyczną • opisuje falę, posługując się pojęciami: amplitudy, okresu, częstotliwości, pręd- 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje ruch okresowy wahadła matematycznego • zapisuje wynik obliczenia jako przybliżony • oblicza częstotliwość drgań wahadła • opisuje ruch ciężarka zawieszonego na sprężynie • analizuje siły działające na ciężarek zawieszony na sprężynie w kolejnych fazach jego ruchu • wyjaśnia, dlaczego nie mierzymy czasu jednego drgania, lecz 10, 20 lub 30 drgań • odczytuje z wykresu położenie wahadła w danej chwili (i odwrotnie) • wyjaśnia, na jakich etapach ruchu wahadła energia potencjalna rośnie, a na jakich – maleje • wyjaśnia, na jakich etapach ruchu wahadła energia kinetyczna rośnie, 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyznacza doświadczalnie kształt wykresu zależności położenia wahadła od czasu • analizuje przemiany energii w ruchu wahadła matematycznego, stosując zasadę zachowania energii • analizuje przemiany energii w ruchu ciała pod wpływem siły sprężystości (wagonik poruszający się bez tarcia po poziomym torze) • wskazuje punkty toru, w których ciało osiąga największą i najmniejszą (zerową) energię potencjalną sprężystości • opisuje mechanizm przekazywania drgań z jednego do drugiego punktu ośrodka w przypadku fal na napiętej linie • opisuje rozchodzenie się fali mechanicznej jako proces przekazywania

Wymagania na poszczególne oceny			
konieczne	podstawowe	rozszerzające	dopełniające
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
I	II	III	IV
<p>źródłami dźwięków</p> <ul style="list-style-type: none"> demonstruje dźwięki o różnych częstotliwościach (z wykorzystaniem drgającego przedmiotu lub instrumentu muzyczne-go) wytwarza dźwięk głośniejszy i cichszy od danego dźwięku za pomocą dowolnego ciała drgającego lub instrumentu muzycznego rozdziela: dźwięki słyszalne, ultradźwięki i infradźwięki stwierdza, że fala elektromagnetyczna może się rozchodzić w próżni stwierdza, że w próżni wszystkie rodzaje fal elektromagnetycznych rozchodzą się z jednakową prędkością podaje przykłady zjawiska rezonansu mechanicznego 	<p>kości i długości fali</p> <ul style="list-style-type: none"> posługuje się pojęciem prędkości rozchodzenia się fali stwierdza, że prędkość rozchodzenia się dźwięku zależy od rodzaju ośrodka porównuje prędkości dźwięków w różnych ośrodkach wymienia wielkości fizyczne, od których zależy wysokość dźwięku wytwarza dźwięki o częstotliwości większej i mniejszej od częstotliwości danego dźwięku za pomocą dowolnego ciała drgającego lub instrumentu muzycznego wymienia wielkości fizyczne, od których zależy głośność dźwięku podaje przykłady źródeł: dźwięków słyszalnych, ultradźwięków i infradźwięków oraz ich zastosowań wyjaśnia, że fale elektromagnetyczne różnią się częstotliwością (i długością) podaje przybliżoną prędkość fal elektromagnetycznych w próżni informuje, że każde ciało wysyła promieniowanie cieplne opisuje doświadczenie ilustrujące zjawisko ugięcia fali na wodzie opisuje doświadczenie ilustrujące zjawisko rezonansu mechanicznego 	<p>a na jakich – maleje</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje punkty toru, w których ciało osiąga największą i najmniejszą (zerową) energię kinetyczną stosuje do obliczeń zależność między długością fali, prędkością i okresem (wraz z jednostkami) wyjaśnia, dlaczego dźwięk nie może się rozchodzić w próżni oblicza czas lub drogę pokonywaną przez dźwięk w różnych ośrodkach bada oscylogramy fal dźwiękowych (z wykorzystaniem różnych technik) porównuje dźwięki na podstawie wykresów zależności $x(t)$ wyjaśnia, na czym polega echolokacja stosuje do obliczeń zależność między długością fali, prędkością i okresem informuje, że promieniowanie cieplne jest falą elektromagnetyczną stwierdza, że ciała ciemne pochłaniają więcej promieniowania niż ciała jasne opisuje doświadczenie ilustrujące zjawisko interferencji fal na wodzie wyjaśnia zjawisko interferencji fal informuje, że zjawisko dyfrakcji i interferencji dotyczy zarówno fal dźwiękowych, jak i elektromagnetycznych wyjaśnia zjawisko rezonansu mechanicznego 	<p>energii bez przenoszenia materii</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje mechanizm przekazywania drgań z jednego do drugiego punktu ośrodka podczas rozchodzenia się fal dźwiękowych w powietrzu opisuje sposoby wytwarzania dźwięku w instrumentach muzycznych, głośnikach itd. samodzielnie przygotowuje komputer do obserwacji oscylogramów dźwięków rysuje wykresy fal dźwiękowych różniących się wysokością nazywa rodzaje fal elektromagnetycznych (radiowe, mikrofałe, promieniowanie podczerwone, światło widzialne, promieniowanie nadfioletowe, promieniowanie rentgenowskie i promieniowanie gamma) podaje przykłady zastosowania różnych rodzajów fal elektromagnetycznych informuje, że częstotliwość fali wysyłanej przez ciało zależy od jego temperatury wyjaśnia, jakie ciała bardziej się nagrzewają, jasne czy ciemne wyjaśnia zjawisko efektu cieplarnianego wyjaśnia zjawisko dyfrakcji fali wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych wyjaśnia rolę rezonansu w konstrukcji i działaniu instrumentów muzycznych

Wymagania na poszczególne oceny			
konieczne	podstawowe	rozszerzające	dopełniające
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
I	II	III	IV
			<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady rezonansu fal elektromagnetycznych
ROZDZIAŁ IV. OPTYKA			
<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady ciał, które są źródłami światła • wyjaśnia, co to jest promień światła • wymienia rodzaje wiązek światła • wyjaśnia, dlaczego widzimy • wskazuje w otoczeniu ciała przezroczyste i nieprzezroczyste • wskazuje kąt padania i kąt załamania światła • wskazuje sytuacje, w jakich można obserwować załamanie światła • wskazuje oś optyczną soczewki • rozróżnia po kształcie soczewki skupiającą i rozpraszającą • wskazuje praktyczne zastosowania soczewek • posługuje się lupą • rysuje symbol soczewki i oś optyczną, zaznacza ogniska • wymienia cechy obrazu wytworzonego przez soczewkę oka • opisuje budowę aparatu fotograficznego • wymienia cechy obrazu otrzymywanego w aparacie fotograficznym • posługuje się pojęciami kąta padania i kąta odbicia światła • rysuje dalszy bieg promieni świetlnych padających na zwierciadło, zaznacza 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • demonstruje zjawisko prostoliniowego rozchodzenia się światła • opisuje doświadczenie, w którym można otrzymać cień i półcień • opisuje budowę i zasadę działania kamery obskury • opisuje różnice między ciałem przezroczystym a ciałem nieprzezroczystym • wyjaśnia, na czym polega zjawisko załamania światła • demonstruje zjawisko załamania światła na granicy ośrodków • posługuje się pojęciami: ogniska i ogniskowej soczewki • oblicza zdolność skupiającą soczewki • tworzy na ekranie ostry obraz przedmiotu za pomocą soczewki skupiającej, odpowiednio dobierając doświadczenie położenie soczewki i przedmiotu • nazywa cechy obrazu wytworzonego przez soczewkę, gdy odległość przedmiotu od soczewki jest większa od jej ogniskowej • rysuje promienie konstrukcyjne (wychodzące z przedmiotu ustawionego przed soczewką) • nazywa cechy uzyskanego obrazu • wymienia cechy obrazu tworzonych 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia graficznie tworzenie cienia i półcienia (przy zastosowaniu jednego lub dwóch źródeł światła) • rozwiązuje zadania, wykorzystując własności trójkątów podobnych • opisuje jakościowo zjawisko załamania światła na granicy dwóch ośrodków różniących się prędkościami rozchodzenia się światła • rysuje dalszy bieg promieni padających na soczewkę równoległe do jej osi optycznej • porównuje zdolności skupiające soczewek na podstawie znajomości ich ogniskowych (i odwrotnie) • opisuje doświadczenie, w którym za pomocą soczewki skupiającej otrzymujemy na ekranie ostry obraz przedmiotu • wyjaśnia zasadę działania lupy • rysuje konstrukcyjnie obraz tworzony przez lupę • nazywa cechy obrazu wytworzonego przez lupę • rysuje konstrukcyjnie obraz tworzony przez soczewkę rozpraszającą • wyjaśnia pojęcia dalekowzroczności i krótkowzroczności • porównuje działanie oka i aparatu fotograficznego 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia powstawanie obszarów cienia i półcienia za pomocą prostoliniowego rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym • buduje kamerę obskurę i wyjaśnia, do czego ten wynalazek służył w przeszłości • wyjaśnia, dlaczego niektóre ciała wydają się jaśniejsze, a inne ciemniejsze • rysuje bieg promienia przechodzącego z jednego ośrodka przezroczystego do drugiego (jakościowo, znając prędkość rozchodzenia się światła w tych ośrodkach); wskazuje kierunek załamania • wyjaśnia, na czym polega zjawisko fatamorgany • opisuje bieg promieni równoległych do osi optycznej, przechodzących przez soczewki skupiającą i rozpraszającą • rozróżnia soczewki skupiające i rozpraszające, znając ich zdolności skupiające • wyjaśnia pojęcia obrazu rzeczywistego i obrazu pozornego • rysuje konstrukcyjnie obrazy wytworzone przez soczewkę w sytuacjach nietypowych (z zastosowaniem skali) • rozwiązuje zadania dotyczące tworzenia obrazu przez soczewkę rozpraszającą

Wymagania na poszczególne oceny			
konieczne	podstawowe	rozszerzające	dopełniające
dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
I	II	III	IV
<p>kąt padania i kąt odbicia światła</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zastosowania zwierciadeł płaskich opisuje zwierciadło wklęsłe wymienia zastosowania zwierciadeł wklęsłych opisuje zwierciadło wypukłe wymienia zastosowania zwierciadeł wypukłych opisuje światło białe jako mieszaninę barw (fal o różnych częstotliwościach) wymienia podstawowe barwy światła informuje, w jaki sposób uzyskuje się barwy w telewizji kolorowej i monitorach komputerowych 	<p>przez soczewkę rozpraszającą</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego jest możliwe ostre widzenie przedmiotów dalekich i bliskich wyjaśnia rolę źrenicy oka bada doświadczalnie zjawisko odbicia światła nazywa cechy obrazu powstałego w zwierciadle płaskim posługuje się pojęciami ogniska i ogniskowej zwierciadła opisuje skupianie się promieni w zwierciadle wklęsłym posługuje się pojęciami ogniska pozornego i ogniskowej zwierciadła wymienia zastosowania lunety wymienia zastosowania mikroskopu demonstruje rozszczepienie światła białego w pryzmacie (jako potwierdzenie, że światło białe jest mieszaniną barw) opisuje światło lasera jako światło jednobarwne demonstruje brak rozszczepienia światła lasera w pryzmacie (jako potwierdzenie, że światło lasera jest jednobarwne) informuje, że dodając trzy barwy: niebieską, czerwoną i zieloną, w różnych proporcjach, możemy otrzymać światło o dowolnej barwie informuje, że z podstawowych kolorów farb uzyskuje się barwy w druku i drukarkach komputerowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia działanie światetka odblaskowego rysuje konstrukcyjnie obrazy pozorne utworzone w zwierciadle płaskim rysuje konstrukcyjnie obrazy utworzone przez zwierciadła wklęsłe wymienia cechy obrazu utworzonego przez zwierciadła wklęsłe opisuje bieg promieni odbitych od zwierciadła wypukłego demonstruje powstawanie obrazów za pomocą zwierciadła wypukłego rysuje konstrukcyjnie obrazy utworzone przez zwierciadła wypukłe wymienia cechy obrazu utworzonego przez zwierciadła wypukłe opisuje budowę lunety opisuje budowę mikroskopu opisuje zjawisko rozszczepienia światła za pomocą pryzmatu wymienia barwę światła, która po przejściu przez pryzmat najmniej odchyła się od pierwotnego kierunku, oraz barwę, która odchyła się najbardziej wymienia zjawiska obserwowane w przyrodzie, a powstałe w wyniku rozszczepienia światła bada za pomocą pryzmatu, czy światło, które widzimy, powstało w wyniku zmieszania barw informuje, że z połączenia światła niebieskiego i zielonego otrzymujemy cyjan, a z połączenia światła niebieskiego i czerwonego – magentę wymienia podstawowe kolory farb 	<p>(metodą graficzną, z zastosowaniem skali)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób w oczach różnych zwierząt powstaje ostry obraz opisuje rolę soczewek w korygowaniu wad wzroku analizuje bieg promieni wychodzących z punktu w różnych kierunkach, a następnie odbitych od zwierciadła płaskiego opisuje zjawisko rozproszenia światła przy odbiciu od powierzchni chropowatej wyjaśnia powstawanie obrazu pozornego w zwierciadle płaskim (wykorzystując prawo odbicia) analizuje bieg promieni wychodzących z punktu w różnych kierunkach, a następnie odbitych od zwierciadła wklęsłego analizuje bieg promieni wychodzących z punktu w różnych kierunkach, a następnie odbitych od zwierciadła wypukłego opisuje powstawanie obrazu w lunecie opisuje powstawanie obrazu w mikroskopie porównuje obrazy uzyskane w lunecie i mikroskopie wyjaśnia, z czego wynika barwa nieprzezroczystego przedmiotu wyjaśnia, z czego wynika barwa ciała przezroczystego wyjaśnia mechanizm widzenia barw odróżnia mieszanie farb od składania barw światła

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Azja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej wymienia największe rzeki Azji wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii wymienia główne uprawy w Japonii określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej określa położenie geograficzne Indii porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji omawia strefy roślinne Azji omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego podaje przyczyny powstawania slamsów w Indiach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji opisuje przebieg trzęsienia ziemi omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii omawia cechy gospodarki Chin analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin przedstawia problemy demograficzne Indii omawia system kastowy w Indiach przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie omawia wpływ religii na życie muzułmanów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

<ul style="list-style-type: none"> wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej przedstawia cele organizacji OPEC 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu 		
---	---	---	--	--

II. Afryka				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia strefy klimatyczne Afryki wymienia największe rzeki i jeziora Afryki wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce wymienia główne uprawy w Afryce wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki określa położenie geograficzne Etiopii wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem określa położenie geograficzne Kenii wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych omawia przemysł wydobywczy w Afryce wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu omawia gospodarkę w strefie Sahelu omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzywrotnikowej omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu omawia typy rolnictwa w Afryce przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki

III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Ameryki wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado</i>, <i>cyklon tropikalny</i> wskazuje na mapie Aleję Tornad wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki wymienia strefy klimatyczne Ameryki omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii

<ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Amazonii • omawia florę i faunę lasów równikowych • podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu • wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> • wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie • przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia główne uprawy na terenie Kanady • wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej • określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych • wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii • omawia cechy klimatu Amazonii • podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki • przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej • przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia ukształtowanie powierzchni Kanady • przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady • omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu • opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych • wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii • opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii • omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki • omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu • omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł • podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie • podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej • przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej • przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu • omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych • omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii • przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce • przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce • określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej • omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie • opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady • charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych • omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej • opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych • wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie • omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych • ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
---	--	--	---	---

IV. Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen arcyjski</i> • wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii • przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii • wymienia strefy klimatyczne w Australii • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów • omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej • omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii • charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii • omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat • omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii • wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów • omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii • wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii • określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
--	--	---	---	--

•wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie	•omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej	•przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii		
V. Obszary okołobiegunowe				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> • wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki • wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki • wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych • charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki • wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych • charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia • opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki • wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową • prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia status prawny Antarktydy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych • charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie na podstawie dostępnych źródeł • omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł

Wymagania edukacyjne historia klasa 8

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: II wojna światowa							
1. Napaść na Polskę	<ol style="list-style-type: none"> Przygotowania Niemiec do wojny Polski plan obrony Wybuch II wojny światowej Wojna obronna w 1939 r. Napaść sowiecka Ewakuacja polskich władz Bilans wojny obronnej 	<p>XXXII.1 XXXII.2 XXXII.3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna błyskawiczna (Blitzkrieg), „dziwna wojna”, internowanie</p> <p>– zna daty: agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939), wkroczenia Armii Czerwonej do Polski (17 IX 1939)</p> <p>– identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Józefa Stalina</p>	<p>– identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego</p> <p>– wskazuje na mapie kierunki uderzeń armii niemieckiej i sowieckiej</p> <p>– podaje przykłady szczególnego bohaterstwa Polaków, np. obrona poczty w Gdańsku, walki o Westerplatte, obrona wieży spadochronowej w Katowicach, bitwy pod Mokrą i Wizną, bitwa nad Bzurą, obrona Warszawy, obrona Grodna, bitwa pod Kockiem, obrona Helu</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny klęski Polski we wrześniu 1939 r.</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: prowokacja gliwicka, bitwa graniczna, „polskie Termopile”</p> <p>– zna daty: bitwy o Westerplatte (1–7 IX 1939), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Francję i Wielką Brytanię (3 IX 1939), internowania władz polskich w Rumunii (17/18 IX 1939), kapitulacja Warszawy (28 IX 1939), kapitulacji pod Kockiem (6 X 1939)</p> <p>– przedstawia stosunek sił ZSRS, Niemiec i Polski</p> <p>– wymienia miejsca kluczowych bitew wojny obronnej Polski stoczonych z wojskami niemieckimi i sowieckimi</p>	<p>– identyfikuje postacie: Władysława Raginisa, Franciszka Kleeberga, Tadeusza Kutrzeby</p> <p>– przedstawia polityczne i militarne założenia planu obrony Polski w 1939 r.</p> <p>– omawia okoliczności wkroczenia wojsk sowieckich na terytorium Polski w kontekście paktu Ribbentrop–Mołotow</p> <p>– wymienia i charakteryzuje etapy wojny obronnej Polski</p>	<p>– ocenia postawę aliantów zachodnich wobec Polski we wrześniu 1939 r.</p> <p>– ocenia postawę władz polskich we wrześniu 1939 r.</p>
2. Podbój Europy przez Hitlera	<ol style="list-style-type: none"> Wojna zimowa Agresja Niemiec na Danię i Norwegię 	<p>XXXIII.1</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: alianci, bitwa o Anglię</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: linia Maginota, kolaboracja</p>	<p>– identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Philippe’a Pétaina</p>	<p>– zna daty: wojny sowiecko-fińskiej (XI 1939 – III 1940), zajęcia republik</p>	<p>– opisuje kolejne etapy agresji Niemiec w latach 1940–1941</p>

i Stalina (1939–1941)	<ol style="list-style-type: none"> 3. Atak III Rzeszy na Francję 4. Państwo Vichy 5. Bitwa o Anglię 6. Wojna na Bałkanach 		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Charles’a de Gaulle’a – wskazuje na mapie obszary zagarnięte przez ZSRS i III Rzeszę do 1941 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: napaści niemieckiej na Danię i Norwegię (IV 1940), ataku III Rzeszy na Francję (V–VI 1940), bitwy o Anglię (VII–X 1940) – wymienia państwa, które padły ofiarą agresji sowieckiej oraz niemieckiej do 1941 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna zimowa, państwo marionetkowe, państwo Vichy, Komitet Wolnej Francji – opisuje skutki bitwy o Anglię oraz omawia jej polityczne i militarne znaczenie 	<p>bałtyckich przez ZSRS (VI 1940), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (IV 1941)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cele polityki Hitlera i Stalina w Europie w latach 1939–1941 – przedstawia ekspansję ZSRS w latach 1939–1940 	
TSW – Dlaczego Niemcy nie zdobyli Anglii?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak pokonać flotę brytyjską? 2. Bitwa o Anglię 3. Pierwsza porażka Hitlera 	XXXIII.1	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Enigma – zna datę: bitwy o Anglię (lato–jesień 1940) – identyfikuje postacie: Adolfa Hitlera, Winstona Churchilla 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Lew morski” – wymienia cele niemieckich ataków lotniczych na Wielką Brytanię 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę największego nalotu niemieckiego na Wielką Brytanię (15 IX 1940) – wskazuje wynalazki techniczne, które pomogły Brytyjczykom w walce z Niemcami – przedstawia militarny wkład Polaków w obronę Wielkiej Brytanii 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę nalotu na Coventry (XI 1940) – identyfikuje postacie: Mariana Rejewskiego, Jerzego Różyckiego, Henryka Zygalskiego – omawia założenia niemieckiego planu inwazji na Wielką Brytanię – porównuje potencjał militarny wojsk niemieckich i brytyjskich w czasie bitwy o Anglię 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Niemiec w bitwie o Anglię – ocenia wkład polskich lotników w walki o Wielką Brytanię
3. Wojna III Rzeszy z ZSRS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Atak niemiecki na ZSRS 2. Wielka Wojna Ojczyźniana 3. Bitwa o Moskwę 4. Przełomowe wydarzenia na froncie wschodnim 5. Losy jeńców sowieckich 	XXXIII.1 XXXIII.3	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: plan „Barbarossa”, Wielka Wojna Ojczyźniana – zna datę agresji Niemiec na ZSRS (22 VI 1941) – omawia przełomowe znaczenie bitwy stalingradzkiej dla przebiegu II wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie przełomowe bitwy wojny Niemiec i ZSRS: pod Moskwą i pod Stalingradem – wyjaśnia przyczyny ataku III Rzeszy na Związek Sowiecki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu blokada Leningradu – identyfikuje postać Gieorgija Żukowa – wyjaśnia, jakie czynniki spowodowały klęskę ofensywy niemieckiej na Moskwę w 1941 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: blokady Leningradu (1941–1944), bitwy o Moskwę (XI–XII 1941), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942 – II 1943), bitwy na Łuku Kurskim (VII 1943) – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny i okoliczności zdobycia przewagi militarnej przez ZSRS – wskazuje powody zbliżenia Wielkiej Brytanii i USA do ZSRS

					– przedstawia etapy wojny niemiecko-sowieckiej	w latach 1941–1943 – przedstawia, w jaki sposób Niemcy traktowali jeńców sowieckich	
4. Polityka okupacyjna III Rzeszy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polityka niemiecka wobec ziem okupowanych 2. Ruch oporu w okupowanej Europie 3. Polityka niemiecka wobec Żydów 4. Holokaust 5. Niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady 6. Postawy wobec Holokaustu 	XXXIII.2	– wyjaśnia znaczenie terminów: ruch oporu, getto, Holokaust, obóz koncentracyjny, pacyfikacja, gwiazda Dawida, obóz zagłady – identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sandlerowej	– przedstawia założenia polityki rasowej hitlerowców oraz metody jej realizacji, szczególnie wobec Żydów – omawia bilans Holokaustu	– wyjaśnia znaczenie terminów: „przestrzeń życiowa” (Lebensraum), Generalny Plan Wschodni, „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej”, Szoa, „Żegota” – charakteryzuje politykę okupacyjną Niemiec – wymienia kraje, w których powstały rządy kolaborujące z Niemcami, oraz kraje, gdzie rozwinął się ruch oporu – wyjaśnia, jakimi sposobami ludność obszarów okupowanych przez Niemców niosła pomoc Żydom	– wyjaśnia znaczenie terminów: szmalcownicy, Babi Jar, Ponary – zna datę konferencji w Wannsee (I 1942) – identyfikuje postacie: Heinricha Himmlera, Josipa Broza-Tity – wskazuje na mapie obozy koncentracyjne i obozy zagłady w Europie – porównuje sytuację ludności na terytoriach okupowanych przez Niemców – przedstawia przebieg zagłady europejskich Żydów	– omawia postawy ludności ziem okupowanych wobec Holokaustu i niemieckich agresorów – ocenia postawy wobec Holokaustu
5. Wojna poza Europą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Walki w Afryce Północnej 2. Wojna na Atlantyku 3. Przystąpienie Japonii i USA do wojny 4. Ofensywa japońska w Azji 	XXXIII.1 XXXIII.3	– wyjaśnia znaczenie terminów: U-Boot, konwój, Enigma, lotniskowiec, pancernik – zna datę ataku Japonii na USA (7 XII 1941)	– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, wilcze stada – identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta, Erwina Rommla	– wymienia główne strony konfliktu w Afryce i w rejonie Pacyfiku oraz ich najważniejsze cele strategiczne – wyjaśnia, na czym polegało strategiczne znaczenie bitew pod El Alamein i pod Midway, oraz	– zna daty: bitwy pod El Alamein (X–XI 1942), bitwy o Midway (VI 1942), walk o Guadalcanal (VIII 1942 – II 1943) – identyfikuje postacie: Bernarda Montgomery’ego, Dwighta Eisenhowera	– omawia działania wojenne na morzach i oceanach – ocenia konsekwencje włączenia się USA do wojny – przedstawia rozwiązania militarne, które obie strony stosowały

					<p>lokalizuje je na mapie</p> <p>– wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla losów II wojny światowej</p>	<p>– wskazuje na mapie obszary opanowane przez Japończyków do końca 1942 r.</p> <p>– przedstawia przebieg walk w Afryce</p> <p>– charakteryzuje ekspansję japońską w Azji</p>	<p>podczas zmagania na morzach i oceanach</p>
6. Droga do zwycięstwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początek Wielkiej Koalicji 2. Walki na Sycylii i we Włoszech 3. Konferencja Wielkiej Trójki 4. Otwarcie drugiego frontu w Europie 5. Koniec wojny w Europie 6. Walki na Dalekim Wschodzie 	<p>XXXIII.1</p> <p>XXXIII.3</p> <p>XXXIII.4</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: izolacjonizm, Karta atlantycka, Wielka Koalicja, Wielka Trójka, konferencja w Teheranie</p> <p>– zna daty: konferencji w Teheranie (XI–XII 1943), desantu aliantów w Normandii (VI 1944), konferencji jałtańskiej (II 1945), bezwarunkowej kapitulacji III Rzeszy (8/9 V 1945), zrzućenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (VIII 1945), bezwarunkowej kapitulacji Japonii (2 IX 1945)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Franklina Delano Roosevelta, Winstona Churchilla, Harry’ego Trumana</p>	<p>– wyjaśnia genezę i cele Wielkiej Koalicji</p>	<p>– przedstawia decyzje podjęte podczas obrad Wielkiej Trójki w Teheranie i Jałcie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Lend-Lease Act</i>, operacja „Market Garden”, operacja „Bagration”, taktyka żabich skoków, kamikadze</p> <p>– zna daty: podpisania Karty atlantyckiej (VIII 1941 r.), lądowania wojsk alianckich na Sycylii (VII 1943), ofensywy Armii Czerwonej na froncie wschodnim (VI 1944 i I 1945), zdobycia Berlina (2 V 1945)</p> <p>– identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Douglasa MacArthura, Bernarda Montgomery’ego</p> <p>– charakteryzuje założenia polityki zagranicznej wielkich mocarstw w czasie II wojny światowej</p>	<p>– przedstawia etapy formowania się Wielkiej Koalicji antyhitlerowskiej</p> <p>– ocenia decyzję Amerykanów o użyciu bomby atomowej przeciwko Japonii</p>

						– charakteryzuje działania na frontach w latach 1944–1945	
Rozdział II: Polacy podczas II wojny światowej							
1. Dwie okupacje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podział ziem polskich 2. Okupacja niemiecka 3. Terror hitlerowski 4. Okupacja sowiecka 5. Deportacje w głąb ZSRS 6. Zbrodnia katyńska 	<p>XXXIV.1 XXXIV.2</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Generalne Gubernatorstwo, sowietyzacja, łapanka, wysiedlenia, deportacja, akcja „AB” – zna datę zbrodni katyńskiej (IV–V 1940)</p>	<p>– wskazuje na mapie tereny pod okupacją niemiecką i sowiecką, miejsca masowych egzekucji Polaków pod okupacją niemiecką oraz zsyłek i kaźni ludności polskiej w ZSRS – charakteryzuje główne cele niemieckiej i sowieckiej polityki okupacyjnej</p>	<p>– zna datę podpisania traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939) – podaje przykłady terroru niemieckiego i sowieckiego (Palmiry, kaźń profesorów krakowskich i lwowskich, Katyń) – omawia okoliczności i przebieg zbrodni katyńskiej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: volksdeutsch, volkslista, gadzinówka, Akcja Specjalna „Kraków”, „granatowa” policja, Pawiak – identyfikuje postać Hansa Franka – przedstawia zmiany terytorialne na ziemiach polskich pod okupacją – przedstawia i porównuje politykę okupanta niemieckiego na ziemiach wcielonych do III Rzeszy i w Generalnym Gubernatorstwie – przedstawia cele deportacji Polaków w głąb ZSRS</p>	<p>– porównuje i ocenia okupacyjną politykę władz niemieckich i sowieckich wobec społeczeństwa polskiego</p>
2. Władze polskie na uchodźstwie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie polskiego rządu na emigracji 2. Armia Polska na Zachodzie 3. Polacy na frontach II wojny światowej 4. Relacje polsko-sowieckie 5. Armia Andersa w ZSRS 	<p>XXXIV.2 XXXV.1</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rząd emigracyjny, układ Sikorski–Majski, armia Andersa, sprawa katyńska – zna daty: powstania rządu emigracyjnego (IX 1939), układu Sikorski–Majski (VII 1941)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, katastrofa gibraltarska – wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej</p>	<p>– omawia postanowienia układu Sikorski–Majski – wymienia i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew II wojny światowej z udziałem Polaków</p>	<p>– zna daty: walk o Narwik (1940), walk o Tobruk (1941), zerwania stosunków rządu emigracyjnego z ZSRS (IV 1943), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943)</p>	<p>– omawia polityczne skutki katastrofy gibraltarskiej – omawia losy polskich żołnierzy internowanych po klęsce wrześniowej – przedstawia tworzące się w ZSRS i w kraju pod okupacją ośrodki</p>

	6. Sprawa katyńska 7. Śmierć generała Sikorskiego		– identyfikuje postacie: Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa – przedstawia okoliczności powstania polskiego rządu emigracyjnego	– wyjaśnia przyczyny zerwania przez ZSRS stosunków dyplomatycznych z polskim rządem na uchodźstwie	(walki o Narwik, Monte Cassino, Falaise, Arnhem, Berlin, bitwa o Anglię, oblężenie Tobruku)	– identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, Kazimierza Sosnkowskiego, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego, Zygmunta Berlinga – wyjaśnia, jakie znaczenie miała działalność rządu emigracyjnego dla Polaków w kraju i na uchodźstwie - omawia okoliczności powstania układu Sikorski–Majski – opisuje okoliczności wyjścia z ZSRS armii Andersa – wymienia polskie formacje wojskowe uczestniczące w najważniejszych bitwach II wojny światowej	przyszłych polskich władz komunistycznych
TSW – Kim był kapral Wojtek?	1. Jak Wojtek został żołnierzem? 2. Niedźwiedzie zadania bojowe 3. Niedźwiedź cywil	XXXV.2	– wyjaśnia znaczenie terminu żołąd – identyfikuje postacie: gen. Władysława Andersa, kaprala Wojtka	– przedstawia okoliczności przygarnięcia niedźwiadka przez polskich żołnierzy – opisuje prace, które pomagał wykonywać niedźwiedź Wojtek	– opisuje trasę, którą przemierzyła armia Andersa	– omawia powojenne losy niedźwiedzia Wojtka – tłumaczy, dlaczego niedźwiedź Wojtek nie trafił po wojnie do Polski	
3. Polskie Państwo Podziemne	1. Początki działalności konspiracyjnej 2. Powstanie Armii Krajowej	XXIV.4	– wyjaśnia znaczenie terminów: Polskie Państwo Podziemne, Związek Walki Zbrojnej (ZWZ),	– wskazuje na mapie rejony najintensywniejszej działalności polskiej partyzantki	– wyjaśnia znaczenie terminów: partyzantka Hubala, Służba Zwycięstwu Polski	– wyjaśnia znaczenie terminów: cichociemni, dywersja, Bataliony Chłopskie,	– charakteryzuje działalność partyzantki majora Hubala – wyjaśnia, w jaki sposób rząd

	<p>3. Działalność polskiego podziemia</p> <p>4. Polskie Państwo Podziemne</p>		<p>Armia Krajowa (AK), Szare Szeregi</p> <p>– zna datę powstania AK (II 1942)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stefana Roweckiego „Grota”, Tadeusza Komorowskiego „Bora”</p>	<p>– przedstawia strukturę Polskiego Państwa Podziemnego</p>	<p>(SZP), Delegatura Rządu RP na Kraj, sabotaż</p> <p>– wymienia sfery działalności Polskiego Państwa Podziemnego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała Armia Krajowa</p>	<p>Narodowe Siły Zbrojne, Gwardia Ludowa, Armia Ludowa</p> <p>– zna daty: powstania SZP (IX 1939), ZWZ (XI 1939), akcji pod Arsenalem (1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944)</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, Jana Bytnara „Rudego”, Jana Karskiego, Jana Nowaka-Jeziorańskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała działalność Delegata Rządu na Kraj</p> <p>– wymienia najważniejsze akcje zbrojne ZWZ/AK</p>	<p>emigracyjny utrzymywał kontakty z krajem pod okupacją</p>
TSW – Akcje polskiego ruchu oporu	<p>1. Kedyw</p> <p>2. Akcja pod Arsenalem</p> <p>3. Akcja „Główki”</p>	XXXIV.4	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sabotaż, dywersja</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”, Franza Kutschery</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem, zamach na F. Kutschere, Kedyw</p> <p>– zna daty: akcji pod Arsenalem (III 1943), zamachu na F. Kutschere (II 1944)</p>	<p>– przedstawia przyczyny i skutki zamachu na F. Kutschere</p> <p>– podaje przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem</p> <p>– przedstawia metody działania Kedywu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja pod Arsenalem („Meksyk II”), akcja „Główki”</p> <p>– zna daty: decyzji AK o przejściu od biernego oporu do ograniczonej walki z okupantem (1942)</p> <p>– identyfikuje postać Emila Fieldorfa „Nila”</p>	<p>– omawia przebieg akcji pod Arsenalem oraz zamachu na F. Kutschere</p> <p>– wyjaśnia, jakie represje spotkały Polaków za przeprowadzenie akcji pod Arsenalem</p> <p>– ocenia zaangażowanie młodych ludzi w walce z okupantem</p>
4. Społeczeństwo polskie	4. Postawa Polaków wobec okupantów	<p>XXXIV.1</p> <p>XXXIV.2</p> <p>XXXIV.3</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Pomocy Żydom</p>	<p>– identyfikuje postacie: Ireny Sendlerowej, Józefa</p>	<p>– wymienia znaczenie terminów:</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg konfliktu</p>	<p>– przedstawia stosunek państw</p>

pod okupacją	<ol style="list-style-type: none"> 5. Zagłada polskich Żydów 6. Powstanie w getcie warszawskim 7. Polacy wobec Holokaustu 8. Rzeź wołyńska 		<p>„Żegota”, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, rzeź wołyńska</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania w getcie warszawskim (IV 1943), rzezi wołyńskiej (1943)</p>	<p>i Wiktorii Ulmów, Witolda Pileckiego</p> <p>– wymienia postawy Polaków wobec polityki okupanta niemieckiego</p>	<p>szmalcownik, Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), czystki etniczne</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Karskiego, Stepana Bandery</p> <p>– omawia wysiedlenia na Zamojszczyźnie i ich skutki</p>	<p>polsko-ukraińskiego (rzeź wołyńska) na Kresach Wschodnich</p> <p>– charakteryzuje życie codzienne w kraju pod okupacją niemiecką na przykładzie Warszawy</p> <p>– opisuje postawy Polaków wobec Holokaustu</p> <p>– opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim</p>	<p>zachodnich do Holokaustu</p> <p>– ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów</p>
5. Akcja „Burza” i powstanie warszawskie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcja „Burza” i jej przebieg 2. Przyczyny wybuchu powstania warszawskiego 3. Wybuch powstania warszawskie 4. Powstanie warszawskie 5. Skutki powstania 	XXXIV.5	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: godzina „W”, plan „Burza”, zrzuć</p> <p>– zna daty wybuchu i upadku powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944)</p>	<p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Komorowskiego „Bora”</p> <p>– przedstawia założenia planu „Burza”</p>	<p>– przedstawia przyczyny i opisuje skutki powstania warszawskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu operacja „Ostra Brama”</p> <p>– zna datę operacji „Ostra Brama” (VII 1944)</p> <p>– omawia okoliczności polityczne i militarne, które wpłynęły na podjęcie decyzji o wybuchu powstania w Warszawie</p> <p>– charakteryzuje etapy przebiegu powstania warszawskiego</p>	<p>– opisuje realizację planu „Burza” na Kresach Wschodnich</p> <p>– omawia postawę wielkich mocarstw wobec powstania warszawskiego</p> <p>– ocenia decyzję władz polskiego podziemia dotyczącą wybuchu powstania, uwzględniając sytuację międzynarodową i wewnętrzną</p> <p>– ocenia postawę aliantów zachodnich i ZSRS wobec powstania warszawskiego</p>
6. Sprawa polska pod koniec wojny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska Lubelska 2. Wielka Trójka a sprawa polska 3. Represje wobec Polskiego Państwa Podziemnego 4. Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej 	XXXV.3 XXXVII.1	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Krajowa Rada Narodowa, Manifest PKWN, Polska Lubelska, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej (TRJN)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu proces szesnastu</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Leopolda Okulickiego</p> <p>– wymienia postanowienia</p>	<p>– zna daty: rozwiązania AK (I 1945), procesu szesnastu (VI 1945), powstania TRJN (VI 1945)</p> <p>– omawia okoliczności i skutki powstania TRJN</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Niepodległość („NIE”)</p> <p>– identyfikuje postać Edwarda Osóbki-Morawskiego</p>	<p>– ocenia stosunek wielkich mocarstw do sprawy polskiej</p>

			– zna daty: ogłoszenia Manifestu PKWN (VII 1944), konferencji w Jałcie (II 1945)	konferencji w Teheranie oraz w Jałcie dotyczące Polski		– przedstawia najważniejsze etapy procesu przejmowania władzy w Polsce przez komunistów – podaje przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie – opisuje metody represji zastosowane przez komunistów wobec Polskiego Państwa Podziemnego	
Rozdział III: Świat po II wojnie światowej							
1. Początek zimnej wojny	<ol style="list-style-type: none"> Skutki II wojny światowej Konferencja w Poczdamie i procesy norymberskie Powstanie ONZ Ekspansja komunizmu w Europie Zimna wojna i doktryna Trumana Kryzys berliński Powstanie dwóch państw niemieckich Powstanie NATO 	<p>XXXIII.4 XXXVI.1 XXXVI.2 XXXVI.3 XXXVI.4 XXXVI.7</p>	– wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, układ dwubiegunowy, Powszechna deklaracja praw człowieka, strefa okupacyjna, żelazna kurtyna, blokada Berlina Zachodniego, NATO, mur berliński, reparacje wojenne – identyfikuje postacie: Józefa Stalina, Harry’ego Trumana – wskazuje na mapie podział Europy na blok zachodni i wschodni	– wyjaśnia znaczenie terminów: procesy norymberskie, plan Marshalla, doktryna Trumana – zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (IV 1945), konferencji poczdamskiej (VII–VIII 1945), uchwalenia Powszechnej deklaracji praw człowieka (1948), powstania RFN i NRD (1949), powstania NATO (1949), budowy muru berlińskiego (1961) – przedstawia bilans II wojny światowej dotyczący strat ludności i zniszczeń – wyjaśnia, czym była zimna wojna	– identyfikuje postacie: George’a Marshalla – wymienia postanowienia konferencji w Poczdamie – przedstawia przyczyny powstania dwóch państw niemieckich – wskazuje okoliczności powstania NATO	– opisuje okoliczności budowy muru berlińskiego – wyjaśnia znaczenie terminów: Karta Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa ONZ, Zgromadzenie Ogólne ONZ, sekretarz generalny ONZ, powstanie berlińskie, cztery D: denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja, demokratyzacja – zna daty: podpisania Karty Narodów Zjednoczonych (VI 1945), ogłoszenia planu Marshalla (1947), przemówienia W. Churchilla w Fulton (1946),	– wyjaśnia przyczyny dominacji USA i ZSRS w powojennym świecie – ocenia znaczenie powstania ONZ – ocenia politykę państw okupacyjnych wobec Niemiec

						ogłoszenia doktryny Trumana (1947), blokady Berlina Zachodniego (1948-1949) – przedstawia polityczne skutki II wojny światowej – wyjaśnia genezę blokady Berlina Zachodniego	
TSW – Mur berliński	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miasto podzielone żelazną kurtyną 2. Ucieczka do lepszego świata 3. Solidarni z berlińczykami 4. Upadek muru 	XXXVI.7	– wyjaśnia znaczenie terminu mur berliński – zna daty: rozpoczęcia budowy muru berlińskiego (VIII 1961), zjednoczenia Niemiec (1990)	– identyfikuje postać Helmuta Kohla – wymienia przyczyny zbudowania muru berlińskiego	– wyjaśnia, dlaczego ludzie uciekali do Berlina Zachodniego	– omawia okoliczności upadku muru berlińskiego – wyjaśnia znaczenie terminu Checkpoint Charlie – zna datę wydarzeń przy Checkpoint Charlie (1961) – identyfikuje postacie: Johna Fitzgeralda Kennedy’ego, Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa – opisuje, jak budowano mur berliński	– wyjaśnia, jaką rolę w komunistycznej propagandzie odgrywał mur berliński – wyjaśnia, w jaki sposób międzynarodowa opinia publiczna zareagowała na budowę muru berlińskiego – ocenia znaczenie, jakie dla podzielonego Berlina miały wizyty prezydentów USA – J.F. Kennedy’ego i R. Reagana
2. Za żelazną kurtyną	<ol style="list-style-type: none"> 1. ZSRS po II wojnie światowej 2. Kraje demokracji ludowej 3. Odwilż w bloku wschodnim 4. Układ Warszawski 5. Powstanie węgierskie w 1956 r. 6. Polityka odprężenia 	XXXVI.4 XXXVI.5	– wyjaśnia znaczenie terminów: supermocarstwo, kraje demokracji ludowej, odwilż, tajny referat Chruszczowa, destalinizacja, Układ Warszawski – zna datę śmierci J. Stalina (1953)	– wyjaśnia znaczenie terminu powstanie węgierskie – zna datę powstania węgierskiego (X 1956) – identyfikuje postać Nikity Chruszczowa – omawia cechy charakterystyczne państw demokracji ludowej	– wyjaśnia znaczenie terminu Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) – wyjaśnia znaczenie śmierci Stalina dla przemian w ZSRS i krajach demokracji ludowej	– zna daty: powstania RWPG (1949), powstania Układu Warszawskiego (1955), XX Zjazdu KPZR (1956) – identyfikuje postać Imre Nagya – przedstawia najważniejsze tezy referatu N. Chruszczowa na	– charakteryzuje i porównuje sytuację społeczno-polityczną w ZSRS po zakończeniu II wojny światowej i po śmierci Stalina – charakteryzuje sposób sprawowania władzy i politykę prowadzoną przez N. Chruszczowa

					– omawia okoliczności powstania i znaczenie Układu Warszawskiego	XX Zjeździe KPZR i konsekwencje wygłoszenia tego przemówienia – wymienia przyczyny i skutki powstania węgierskiego w 1956 r. – przedstawia przebieg powstania węgierskiego z 1956 r.	– wymienia przejawy odprężenia w relacjach międzynarodowych w latach 1953–1960
3. Rozpad systemu kolonialnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wojna domowa w Chinach 2. Polityka wewnętrzna Mao Zedonga 3. Wojna w Korei 4. Rozpad systemu kolonialnego 5. Klęska Francji w Indochinach 6. Powstanie Indii i Pakistanu 7. Upadek kolonializmu w Afryce 8. Kraje Trzeciego Świata 	XXXVI.6 XXXVI.9	– wyjaśnia znaczenie terminów: Wielki Skok, rewolucja kulturalna, dekolonizacja, Trzeci Świat, Rok Afryki – zna daty: wojny w Korei (1950–1953), Roku Afryki (1960) – wskazuje przyczyny rozpadu systemu kolonialnego	– wyjaśnia znaczenie terminu metoda biernego oporu – identyfikuje postacie: Mao Zedonga, Kim Ir Sena, Mahatmy Gandhiego – wskazuje na mapie Koreę, Wietnam, Chiny, Indie, Pakistan – przedstawia najważniejsze skutki polityczne i gospodarcze procesu dekolonizacji	– omawia sposoby realizacji i skutki Wielkiego Skoku w Chinach – wyjaśnia, w jaki sposób przebiegała rewolucja kulturalna w Chinach	– zna datę powstania Chińskiej Republiki Ludowej (1949) – wyjaśnia znaczenie terminów: czerwona książeczka, neokolonializm – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Chinach po II wojnie światowej – opisuje komunistyczne reżimy w Chinach i Korei Północnej, szczególnie uwzględniając stosunek władzy do jednostki – opisuje skutki polityki gospodarczej i kulturalnej Mao Zedonga – podaje przyczyny konfliktu indyjsko-pakistańskiego – przedstawia skutki rozpadu	– przedstawia rywalizację USA i ZSRS podczas wojny w Korei – opisuje proces dekolonizacji Indochin – charakteryzuje konflikty zbrojne w Afryce – charakteryzuje problemy państw Trzeciego Świata po uzyskaniu niepodległości – omawia przyczyny i skutki konfliktów w Azji w czasie zimnej wojny – ocenia rolę Mahatmy Gandhiego w procesie dekolonizacji Indii

						brytyjskiego imperium kolonialnego w Indiach	
4. Konflikt na Bliskim Wschodzie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie państwa Izrael 2. Kryzys sueski 3. Wojna sześciodniowa i Jom Kippur 4. Konflikt palestyński pod koniec XX w. 5. Rewolucja islamska w Iranie 6. I wojna w Zatoce Perskiej 	XXXVI.8	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Bliski Wschód, syjonizm</p> <p>– zna daty: powstania Izraela (1948), rewolucji islamskiej w Iranie (1979), I wojny w Zatoce Perskiej (1990)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konflikt żydowsko-palestyński, wojna sześciodniowa, wojna Jom Kippur, Organizacja Wyzwolenia Palestyny (OWP)</p> <p>– identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata, Ruhollaha Chomejniego</p> <p>– wskazuje na mapie rejon Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, operacja „Pustynna burza”</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki konfliktów izraelsko-arabskich</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich powstało państwo Izrael</p>	<p>– zna daty: wojny o niepodległość Izraela (1948–1949), wojny izraelsko-egipskiej (1956), wojny sześciodniowej (1967), wojny Jom Kippur (1973), porozumienia z Oslo (1993)</p> <p>– identyfikuje postacie: Gamala Abdela Nasera, Saddama Husajna</p> <p>– omawia proces powstawania państwa Izrael i jego funkcjonowanie w pierwszych latach niepodległości</p> <p>– opisuje charakter konfliktu bliskowschodniego</p> <p>– omawia konflikt w rejonie Zatoki Perskiej</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki rewolucji islamskiej w Iranie</p>	<p>– ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu</p> <p>– ocenia rolę mocarstw światowych w konflikcie bliskowschodnim</p> <p>– charakteryzuje i ocenia zjawisko terroryzmu palestyńskiego</p>
5. Zimna wojna i wyścig zbrojeń	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rywalizacja Wschód–Zachód 2. Kryzys kubański 3. Wojna w Wietnamie 4. Rywalizacja w kosmosie 5. Rządy Breżniewa 	<p>XXXVI.5</p> <p>XXXVI.7</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, odprężenie</p> <p>– identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Fidela Castro, Johna F. Kennedy’ego, Leonida Breżniewa</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kryzys kubański, Praska Wiosna</p> <p>– zna daty: wysłania pierwszego człowieka w kosmos (1961), ogłoszenia blokady morskiej Kuby</p>	<p>– zna daty: umieszczenia pierwszego sztucznego satelity w kosmosie (1957), lądowania na Księżycu (1969)</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki</p>	<p>– identyfikuje postacie: Dwighta Eisenhowera, Jurija Gagarina, Neila Armstronga, Aleksandra Dubčeka, Pol Pota</p> <p>– omawia główne założenia polityki</p>	<p>– omawia wpływy ZSRS na świecie i ocenia ich polityczne konsekwencje</p>

	6. Praska Wiosna 1968 r.			(1962), Praskiej Wiosny (1968) – wyjaśnia, na czym polegała rywalizacja (zimna wojna) między USA i ZSRS w dziedzinach: wojskowości i podboju kosmosu	konfliktu kubańskiego – omawia przyczyny i skutki Praskiej Wiosny	zagranicznej ZSRS i USA w latach 60. I 70. XX w. – przedstawia przyczyny i skutki amerykańskiej interwencji w Wietnamie – wyjaśnia okoliczności interwencji sił Układu Warszawskiego w Czechosłowacji	
6. Droga ku wspólnej Europie	1. Demokratyzacja Europy Zachodniej 2. Upadek europejskich dyktatur 3. Początek integracji europejskiej 4. Powstanie EWG i Euratomu 5. Powstanie Unii Europejskiej	XXXVI.12	– wyjaśnia znaczenie terminów: Unia Europejska, euro – zna datę powstania Unii Europejskiej w wyniku zawarcia traktatu z Maastricht (1992) – podaje przyczyny integracji europejskiej – identyfikuje postać Roberta Schumana	– wyjaśnia znaczenie terminów: traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Węgla i Stali (EWWiS), Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG), Euratom, układ z Schengen, traktat z Maastricht – zna daty: powstania EWWiS (1952), podpisania traktatów rzymskich (1957)	– zna daty: ogłoszenia planu Schumana (1950), podpisania układu w Schengen (1985) – identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Alcida de Gasperiego – wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG oraz państwa należące do UE – wymienia zjawiska, które wpłynęły na umocnienie się demokracji w Europie Zachodniej po II wojnie światowej	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Schumana, Komisja Europejska, Parlament Europejski, Rada Europejska, Beneluks, unia celna – przedstawia etapy tworzenia Unii Europejskiej – wyjaśnia, w jaki sposób doszło do demokratycznych przemian w krajach Europy Zachodniej i Południowej	– wskazuje na mapie etapy rozszerzania EWG – omawia wpływ integracji europejskiej na rozwój gospodarczy i demokratyzację państw Europy Zachodniej – ocenia gospodarcze i polityczne skutki integracji europejskiej
7. Przemiany społeczne i kulturowe w drugiej połowie XX w.	1. Rewolucja obyczajowa 2. Ruchy kontestatorskie 3. Bunt studentów 4. Prawa kobiet 5. Terroryzm polityczny 6. Walka z segregacją rasową w USA	XXXVI.13	– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja obyczajowa, ruch kontestatorski, hipisi, pacyfizm, feminizm, segregacja rasowa	– zna datę obrad soboru watykańskiego II (1962–1965) – identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI	– zna datę buntów studenckich we Francji (1968) – przedstawia przyczyny przemian społecznych i kulturowych w drugiej połowie XX w.	– przedstawia cele buntów studenckich w krajach zachodnich w latach 60. – wymienia hasła ruchów kontestatorskich	– wyjaśnia znaczenie terminów: kontrkultura, laicyzacja, Greenpeace, Woodstock, terroryzm polityczny – omawia cechy charakterystyczne ruchów

	7. Sobór watykański II				– omawia cechy charakterystyczne rewolucji obyczajowej i jej skutki	– wyjaśnia, na czym polegała walka z segregacją rasową w USA – wymienia skutki obrad soboru watykańskiego II – prezentuje poglądy ruchów walczących o prawa kobiet w XX w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki buntów studenckich – opisuje walkę o równouprawnienie rasowe – wymienia przykłady zespołów rockowych, które miały wpływ na kształtowanie się kultury młodzieżowej lat 60. i 70.	kontestatorskich i pacyfistycznych – wymienia przejawy terroryzmu politycznego – ocenia skutki społeczne, kulturalne i polityczne przemian obyczajowych lat 60. XX w. – ocenia znaczenie reform soboru watykańskiego II
--	------------------------	--	--	--	---	---	--

Rozdział IV: Polska po II wojnie światowej

1. Początki władzy komunistów w Polsce	1. Nowa Polska 2. Polacy wobec komunistów 3. Referendum ludowe w 1946 r. 4. Sfałszowane wybory w 1947 r. 5. Podziemie antykomunistyczne 6. Przemiany gospodarcze	XXXIII.5 XXXVII.1 XXXVII.2	– wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, przesiedlenia ludności, Polska Partia Robotnicza, Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), żołnierze niezłomni (wyklęci)	– wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, referendum ludowe, demokracja ludowa, reforma rolna, nacjonalizacja przemysłu – zna daty: referendum ludowego (1946), pierwszych powojennych wyborów parlamentarnych (1947) – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Witolda Pileckiego,	– wyjaśnia znaczenie terminów: Urząd Bezpieczeństwa (UB), cenzura prewencyjna, Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN), bitwa o handel – identyfikuje postać Józefa Franczaka „Lalusia” – przedstawia przyczyny i skutki migracji ludności na ziemiach polskich	– charakteryzuje międzynarodowe uwarunkowania ukształtowania polskiej granicy państwowej po II wojnie światowej – przedstawia okoliczności i skutki przeprowadzenia referendum ludowego – przedstawia realia funkcjonowania podziemia niepodległościowego – przedstawia etapy przejmowania	– ocenia postawę żołnierzy wyklętych – ocenia postawy Polaków wobec nowego reżimu – podaje przejawy zależności Polski od ZSRS po wojnie – omawia przebieg odbudowy Warszawy – określa społeczne i polityczne konsekwencje wprowadzenia dekretów o reformie rolnej oraz nacjonalizacji przemysłu
--	---	----------------------------------	--	---	---	---	---

				Danuty Siedzikówny „Inki” – wskazuje na mapie granice Polski po II wojnie światowej, kierunki powojennych przesiedleń ludności na ziemiach polskich	po II wojnie światowej – opisuje metody, dzięki którym komuniści zdobyli władzę w Polsce	władzy w Polsce przez komunistów – przytacza metody terroru stosowane przez komunistów	
TSW – Jak Polacy zasiedlali Ziemie Odzyskane?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przejmowanie kontroli 2. Napływ osadników 3. Zagospodarowanie Ziemi Odzyskanych 4. <i>Sami swoi</i> 	XXXVII.1 XXXVIII.1	– wyjaśnia znaczenie terminów: Ziemie Odzyskane, szabrownictwo – zna daty: początku napływu osadników na Ziemie Odzyskane (1945), akcji „Wisła” (1947)	– omawia proces przejmowania kontroli nad Ziemiami Odzyskanymi przez Polaków – wymienia, skąd pochodzili osadnicy, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych	– omawia przyczyny napływu osadników na Ziemie Odzyskane – przedstawia postawy Polaków, którzy znaleźli się na Ziemach Odzyskanych	– wyjaśnia, jak propaganda komunistyczna propagowała ideę Ziemi Odzyskanych – wyjaśnia, jak władze polskie traktowały Niemców zamieszkujących Ziemie Odzyskane – przedstawia rolę Kościoła katolickiego w integracji Ziemi Odzyskanych z Polską – wymienia przykłady filmów o losach Ziemi Odzyskanych i ich mieszkańcach	– ocenia politykę władz komunistycznych wobec Ziemi Odzyskanych
2. Polska w czasach stalinizmu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie PZPR 2. Przemiany gospodarczo-społeczne 3. Próba kolektywizacji rolnictwa 4. Okres stalinizmu w Polsce (1948–1956) 5. Socrealizm 6. Konstytucja stalinowska 1952 r. 	XXXVIII.1 XXXVIII.2	– wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR), system monopartyjny, Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL), system centralnego sterowania gospodarką, Państwowe Gospodarstwo Rolne – identyfikuje postacie: Władysława	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan sześcioletni, kolektywizacja, stalinizm, socrealizm – zna daty: powstania PZPR (1948), przyjęcia Konstytucji PRL (1952) – podaje założenia planu sześcioletniego	– zna datę planu sześcioletniego (1950–1955) – wyjaśnia znaczenie terminów: „wyścig pracy”, przodownik pracy, kułak – podaje główne cechy ustroju politycznego Polski w okresie stalinowskim – wskazuje cechy charakterystyczne	– przedstawia okoliczności powstania PZPR – przedstawia konsekwencje społeczne i ekonomiczne planu sześcioletniego – omawia cele propagandy komunistycznej w czasach stalinizmu	– ocenia kult jednostki w Polsce w okresie stalinizmu

	7. Walka z Kościołem katolickim		Gomułki, Bolesława Bieruta		socrealizmu w kulturze polskiej	– przedstawia założenia Konstytucji PRL z 1952 r. – opisuje system represji władz komunistycznych wobec Kościoła	
3. Czasy Gomułki (1956–1970)	1. PRL po śmierci Stalina 2. Poznański Czerwiec 3. Rządy Gomułki – mała stabilizacja 4. Spór z Kościołem 5. Marzec 1968 r. 6. Grudzień 1970 r.	XXXVIII.3 XXXIX.1 XXXIX.2 XXXIX.3 XXXIX.4	– wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa (SB), odwilż październikowa, mała stabilizacja, obchody Tysiąclecia Chrztu Polski – zna daty: śmierci J. Stalina (1953), obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski (1966) – identyfikuje postacie: Władysława Gomułki, kardynała Stefana Wyszyńskiego – prezentuje okoliczności dojścia W. Gomułki do władzy	– wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, „polska droga do socjalizmu”, Marzec 1968 r., Grudzień 1970 r. – zna daty: wydarzeń poznańskich (VI 1956), polskiego Października (X 1956), wydarzeń marcowych (III 1968), wydarzeń grudniowych na Wybrzeżu (XII 1970) – charakteryzuje okres rządów W. Gomułki, w tym politykę zagraniczną PRL	– wyjaśnia przyczyny i skutki oraz opisuje przebieg wydarzeń poznańskiego Czerwca i polskiego Października w 1956 r. – omawia przejawy odwilży październikowej w Polsce – przedstawia przebieg obchodów milenijnych	– zna datę wystosowania listu episkopatu polskiego do episkopatu niemieckiego (1965) – identyfikuje postać Romka Strzałkowskiego – omawia proces odwilży – charakteryzuje przyczyny i narastanie konfliktu władz z Kościołem katolickim – wyjaśnia przyczyny i skutki kampanii antysemitkiej w Polsce w 1968 r. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>List 34</i> , Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej (ZOMO) – wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń z Marca 1968 r. i Grudnia 1970 r.	– ocenia postawę W. Gomułki wobec wydarzeń poznańskich – ocenia zachowanie władz PRL w obliczu wydarzeń na Wybrzeżu w 1970 r. – ocenia rolę Kościoła katolickiego i środowisk studenckich w kształtowaniu opozycji wobec władz PRL – wymienia przedstawicieli polskiej szkoły filmowej – opisuje normalizację stosunków między Polską a Republiką Federalną Niemiec
4. Polska w czasach Gierka	1. „Druga Polska” 2. Życie na kredyt	XXXIX.2 XXXIX.3	– wyjaśnia znaczenie terminów: „druga	– wymienia cechy charakterystyczne rządów E. Gierka	– zna datę nowelizacji	– wyjaśnia znaczenie terminów: ukryte	– ocenia okres rządów E. Gierka

	<p>3. Życie codzienne w PRL</p> <p>4. Propaganda sukcesu</p> <p>5. Nowelizacja konstytucji</p>		<p>Polska”, propaganda sukcesu</p> <p>– identyfikuje postać Edwarda Gierka</p> <p>– przedstawia przemiany w życiu codziennym Polaków za rządów E. Gierka</p>	<p>– opisuje życie codzienne w czasach PRL</p>	<p>Konstytucji PRL (1976)</p> <p>– omawia wpływ zagranicznych kredytów na rozwój przemysłu ciężkiego i górnictwa</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała propaganda sukcesu w czasie rządów E. Gierka</p>	<p>bezrobocie, kino moralnego niepokoju</p> <p>– identyfikuje postacie: Andrzeja Wajdy, Krzysztofa Zanussiego, Kazimierza Górskiego, Huberta Wagnera</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego polityka gospodarcza E. Gierka nie przyniosła spodziewanych rezultatów</p> <p>– przedstawia okoliczności i skutki nowelizacji konstytucji w 1976 r.</p> <p>– przedstawia wpływ kina moralnego niepokoju na kształtowanie postaw Polaków</p>	
Rozdział V: Upadek komunizmu							
<p>1. Początki opozycji demokratycznej w Polsce</p>	<p>1. Czerwiec 1976 r.</p> <p>2. Powstanie opozycji antykomunistycznej</p> <p>3. Rozwój opozycji</p> <p>4. Papież Polak</p>	<p>XXXIX.4</p> <p>XXXIX.5</p> <p>XXXIX.6</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Komitet Obrony Robotników (KOR)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Pawła II, Jacka Kuronia</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Czerwiec 1976 r.</p> <p>– zna daty: wydarzeń czerwcowych (1976), powstania KOR (1976), wyboru Karola Wojtyły na papieża (16 X 1978), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (1979)</p>	<p>– opisuje genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r.</p> <p>– określa cele i opisuje działalność KOR-u</p> <p>– wyjaśnia wpływ wyboru Karola Wojtyły na papieża na sytuację w Polsce</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: drugi obieg, Wolne Związki Zawodowe (WZZ)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Pyjasa, Jana Józefa Lipskiego, Antoniego Macierewicza, Zbigniewa i Zofii Romaszewskich, Leszka Moczulskiego</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego władze komunistyczne w mniejszym stopniu niż dotąd represjonowały ugrupowania opozycyjne</p>

						<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce – charakteryzuje rozwój organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w. 	
2. Powstanie „Solidarności”	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strajki sierpniowe w 1980 r. 2. Utworzenie NSZZ „Solidarność” 3. Na drodze do konfrontacji 	<p>XXXIX.7 XXXIX.8</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: strajk okupacyjny, 21 postulatów „Solidarności”, NSZZ „Solidarność” – zna datę strajków sierpniowych (VIII 1980), porozumień sierpniowych z Gdańska (31 VIII 1980) – identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wydarzenia sierpniowe, porozumienia sierpniowe – przedstawia przyczyny i skutki strajków sierpniowych w 1980 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Międzyzakładowy Komitet Strajkowy (MKS), karnawał „Solidarności” – omawia przebieg wydarzeń sierpniowych 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania NSZZ „Solidarność” (IX 1980), zamachu na Jana Pawła II (V 1981) – identyfikuje postacie: Bogdana Borusewicza, Andrzeja Gwiazdy, Mehmeta Alego Ağcy – omawia działalność NSZZ „Solidarność” w okresie tzw. karnawału „Solidarności” – przedstawia reakcję ZSRs na wydarzenia w Polsce w 1980 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób władze komunistyczne w Polsce przygotowywały się do konfrontacji siłowej z opozycją
3. Stan wojenny w Polsce	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie stanu wojennego 2. Internowanie opozycjonistów 3. Reakcja społeczeństwa 4. Ostatnie lata PRL 	<p>XL.1 XL.2</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: stan wojenny, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), internowanie – zna datę wprowadzenia stanu wojennego (13 XII 1981) – identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Lecha 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przebieg stanu wojennego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: pacyfikacji kopalni „Wujek” (XII 1981), zamordowania ks. J. Popiełuszki (1984) – przedstawia reakcję świata na sytuację w Polsce w okresie stanu wojennego, w tym przyznanie Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy społeczeństwa wobec stanu wojennego

			Wąłęsy, Jerzego Popiełuszki			– charakteryzuje sytuację PRL po zniesieniu stanu wojennego – przedstawia reakcję społeczeństwa na stan wojenny – wskazuje wydarzenia, które doprowadziły do upadku komunizmu w Polsce	
TSW – Jak Pomarańczowa Alternatywa walczyła z komunizmem?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Początki Pomarańczowej Alternatywy 2. Pomarańczowa Alternatywa w akcji 3. Działalność po Okrągłym Stole 	XL.2	– wyjaśnia znaczenie terminu Pomarańczowa Alternatywa	– zna daty: szczytu aktywności ulicznej Pomarańczowej Alternatywy (1987–1988), końca działalności Pomarańczowej Alternatywy (1990) – identyfikuje postać Waldemara Fydrycha	– wyjaśnia, jakie idee przyświecały Pomarańczowej Alternatywie – wymienia przykłady akcji Pomarańczowej Alternatywy	– identyfikuje postać Krzysztofa Skiby – zna daty pierwszych akcji ulicznych Pomarańczowej Alternatywy (1981) – przedstawia okoliczności powstania Pomarańczowej Alternatywy – wyjaśnia, jak władze reagowały na akcje Pomarańczowej Alternatywy – omawia działalność Pomarańczowej Alternatywy po Okrągłym Stole	– ocenia wpływ Pomarańczowej Alternatywy na kształtowanie postaw antykomunistycznych i obalenie komunizmu
4. Rozpad bloku wschodniego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kryzys ZSRS 2. Ronald Reagan prezydentem USA 3. Próby reform w ZSRS 4. Jesień Ludów 5. Rozpad ZSRS 	<p>XXXVI.10</p> <p>XXXVI.11</p>	– wyjaśnia znaczenie terminu Jesień Ludów – identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa, Václava Havla	– wyjaśnia znaczenie terminów: aksamitna rewolucja, <i>pierestrojka</i> , <i>glasnost</i> – zna daty: obalenia komunizmu w europejskich państwach bloku wschodniego (1989–1990), zjednoczenia	– wyjaśnia znaczenie terminu pucz Janajewa – identyfikuje postacie: Borysa Jelcyna, Giennadija Janajewa – przedstawia przejawy kryzysu	– zna daty: interwencji zbrojnej ZSRS w Afganistanie (1979–1989), przejęcia władzy przez Gorbaczowa (1985), puczu Janajewa (1991), rozwiązania RWPG	– ocenia rolę M. Gorbaczowa i R. Reagana w zmianie układu sił w polityce międzynarodowej – przedstawia rolę Gorbaczowa w upadku komunizmu

				Niemiec (1990), rozpadu ZSRS (1991)	ZSRS w latach 80. XX w. – wyjaśnia okoliczności rozpadu ZSRS	i Układu Warszawskiego (1991), rozwiązania ZSRS (XII 1991) – charakteryzuje politykę R. Reagana i jej wpływ na zmianę sytuacji międzynarodowej – charakteryzuje wydarzenia Jesieni Ludów w państwach bloku wschodniego – omawia proces rozpadu ZSRS, uwzględniając powstanie niepodległych państw w Europie – wyjaśnia, jakie były przyczyny rozwiązania RWPG i Układu Warszawskiego	w państwach bloku wschodniego – wymienia próby reform w ZSRS i określa ich skutki polityczne
5. Początek III Rzeczypospolitej	1. Obrady Okrągłego Stołu 2. Wybory czerwcowe w 1989 r. 3. „Wasz prezydent, nasz premier” 4. Budowa III Rzeczypospolitej	XL.3 XLI.1	– wyjaśnia znaczenie terminów: obrady Okrągłego Stołu, wybory czerwcowe – zna daty: obrad Okrągłego Stołu (II–IV 1989), wyborów czerwcowych (4 VI 1989) – identyfikuje postacie: Lecha Wałęsy, Wojciecha Jaruzelskiego, Tadeusza Mazowieckiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: Obywatelski Klub Parlamentarny (OKP), sejm kontraktowy – zna datę powołania rządu T. Mazowieckiego (1989)	– podaje postanowienia i skutki obrad Okrągłego Stołu – przedstawia następstwa wyborów czerwcowych	– wyjaśnia znaczenie terminów: „gruba linia”/„gruba kreska”, ustalenia z Magdalenki – zna daty: wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989) – identyfikuje postacie: Czesława Kiszczaka, Leszka Balcerowicza, Bronisława Geremka, Krzysztofa Skubiszewskiego – omawia okoliczności	– ocenia znaczenie obrad Okrągłego Stołu dla przemian politycznych w Polsce

						zwołania Okrągłego Stołu – przedstawia reformy rządu T. Mazowieckiego	
rozdział VI: Polska i świat w nowej epoce							
1. Europa po rozpadzie ZSRS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa na przełomie XX i XXI w. 2. Powrót mocarstwowych ambicji Rosji 3. Kraje postsowieckie 4. Wojna w byłej Jugosławii 5. Masakra w Srebrenicy 	<p>XXXVI.10 XXXVI.11</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Wspólnota Niepodległych Państw (WNP), kraj postsowiecki – identyfikuje postacie: Billa Clintona, Borysa Jelcyna, Władimira Putina</p>	<p>– zna daty: powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (1991), wejścia Polski, Czech i Węgier do NATO (1999), rozpadu Jugosławii (1991–1992) – przedstawia okoliczności wstąpienia Polski, Czech i Węgier do NATO</p>	<p>– charakteryzuje rządy W. Putina w Rosji – wymienia problemy, z jakimi spotkały się podczas transformacji ustrojowej kraje postsowieckie – prezentuje skutki rozpadu Jugosławii</p>	<p>– zna daty: wojny w Jugosławii (1991–1995), I wojny czeczeńskiej (1994–1996), ludobójstwa w Srebrenicy (1995), porozumienia w Dayton (XI 1995), II wojny czeczeńskiej (1999–2009), rewolucji róż (2003), wojny o Osetię Południową (2008), Euromajdanu (2013–2014) – identyfikuje postacie: Aleksandra Łukaszenki, Wiktora Janukowycza, Wiktora Juszczenki, Micheila Saakaszwilego, Dżochara Dudajewa – przedstawia przyczyny i skutki wojen w byłej Jugosławii i Czeczenii – charakteryzuje sytuację polityczną na Kaukazie</p>	<p>– omawia sytuację polityczną Ukrainy i Gruzji – ocenia rolę W. Putina w przywracaniu Rosji roli mocarstwa</p>
TSW – Terroryzm czeczeński	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pierwsze zamachy 2. Śmierć w teatrze 3. Atak na szkołę 	<p>XXXVI.10</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu terroryzm – zna datę zamachu na szkołę w Bieśłanie (2004)</p>	<p>– wyjaśnia przyczyny narodzin terroryzmu czeczeńskiego</p>	<p>– wymienia przykłady zamachów terrorystycznych organizowanych</p>	<p>– zna daty: pierwszego ataku terrorystycznego w Rosji przeprowadzonego przez bojowników</p>	<p>– ocenia postawy bojowników czeczeńskich i władz rosyjskich wobec problemu czeczeńskiego</p>

					przez bojowników czeceńskich	<p>czeceńskich (1995), zamachu w teatrze na Dubrowce (2002)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Szamila Basajewa – omawia przebieg i skutki zamachu na szpital w Budionnowsku – opisuje przebieg zamachu na teatr na Dubrowce – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki zamachu na szkołę w Biesłanie – opisuje działania władz rosyjskich skierowane przeciwko terrorystom czeceńskim 	– omawia skutki społeczne i polityczne zamachów bojowników czeceńskich
2. Konflikty na świecie po 1989 r.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Daleki Wschód 2. Kraje afrykańskie 3. Współczesne konflikty na świecie 4. Konflikt palestyńsko-izraelski 5. Wojna z terroryzmem 	<p>XXXVI.8 XXXVI.9</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Autonomia Palestyńska, Al-Kaida – zna datę ataku na World Trade Center (11 IX 2001) – identyfikuje postacie: George’a W. Busha, Osamy bin Ladena, Saddama Husajna 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: polityka neokolonializmu, apartheid – wyjaśnia, na czym polega polityka neokolonializmu i jakie niesie za sobą skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: masakra na placu Tiananmen, talibowie – wyjaśnia przyczyny i skutki wojny z terroryzmem po 2001 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ludobójstwa w Rwandzie (1994), masakry na placu Tiananmen (VI 1989), wybuchu wojny w Syrii (2011), aneksji Krymu (2014) – identyfikuje postacie: Nelsona Mandeli, Jasira Arafata, Icchaka Rabina, Szimona Peresa, Baszara al-Asada – przedstawia rozwój gospodarczy Chin i Japonii w drugiej połowie XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia problem terroryzmu – ocenia wpływ USA na sytuację polityczną współczesnego świata – wyjaśnia, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów w Afryce

						– przedstawia przyczyny i charakter wojny w Iraku	
3. Polska w latach 90. XX w.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reformy gospodarcze 2. Społeczne koszty przemian ustrojowych 3. Rozpad obozu solidarnościowego 4. Sytuacja wewnętrzna Polski 5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 6. Plan Balcerowicza i jego skutki 	<p>XLI.1 XLI.2 XLI.3</p>	– wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie – identyfikuje postacie: Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy, Leszka Balcerowicza, Jacka Kuronia, Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Kaczyńskiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: plan Balcerowicza, pluralizm polityczny – zna daty: wdrożenia planu Balcerowicza (1990), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990), pierwszych w pełni demokratycznych wyborów do parlamentu (1991), wyboru A. Kwaśniewskiego na prezydenta (1995), uchwalenia Konstytucji RP (1997), wyboru L. Kaczyńskiego na prezydenta (2005) – wymienia reformy przeprowadzone w 1999 r. – wymienia najistotniejsze przemiany ustrojowe i ekonomiczne III Rzeczypospolitej	– omawia założenia, realizację i skutki gospodarcze planu Balcerowicza	– wyjaśnia znaczenie terminu „wojna na górze” – zna daty: rozwiązania PZPR (1990), uchwalenia małej konstytucji (X 1992), reformy administracyjnej (1999) – identyfikuje postacie: Jana Olszewskiego, Jarosława Kaczyńskiego, Ryszarda Kaczorowskiego – omawia koszty społeczne reform gospodarczych – charakteryzuje scenę polityczną pierwszych lat demokratycznej Polski – przedstawia proces budowania podstaw prawnych III Rzeczypospolitej – wyjaśnia przyczyny rozpadu obozu solidarnościowego	– ocenia przemiany polityczne i gospodarcze w Polsce po 1989 r. – omawia podstawy ustrojowe III Rzeczypospolitej w świetle konstytucji z 1997 r.
4. Polska w NATO i UE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska polityka zagraniczna 2. Polska w strukturach NATO 3. Polska droga do UE 	<p>XLII.1 XLII.2 XLII.3</p>	– wyjaśnia znaczenie terminów: NATO, referendum akcesyjne, Unia Europejska – zna daty: przyjęcia Polski do NATO (1999), wejścia Polski do UE (2004)	– wyjaśnia znaczenie terminu referendum akcesyjne – przedstawia przyczyny i skutki przystąpienia Polski do NATO i UE – omawia konsekwencje	– wymienia i omawia etapy integracji Polski z UE – przedstawia postawy Polaków wobec problemu integracji Polski z UE	– wyjaśnia znaczenie terminów: Trójkąt Weimarski, Grupa Wyszehradzka – zna daty: wyjścia ostatnich wojsk rosyjskich z Polski (1993), obecności	– ocenia rezultaty polskiego członkostwa w NATO i UE – opisuje udział Polski w wojnie z terroryzmem – wymienia korzyści, jakie przyniosły

	<p>4. Polskie społeczeństwo wobec Unii</p> <p>5. Polska w walce z terroryzmem</p>			członkostwa Polski w NATO		<p>polskich żołnierzy na wojnach w Afganistanie (od 2002) i Iraku (2003–2008)</p> <p>– określa główne kierunki polskiej polityki zagranicznej</p> <p>– wymienia i omawia etapy polskiej akcesji do NATO</p>	<p>Polsce integracja z UE oraz wejście do NATO</p>
5. Wyzwania współczesnego świata	<p>1. Globalizacja</p> <p>2. Rewolucja informacyjna</p> <p>3. Kultura masowa i amerykańizacja</p> <p>4. Problemy demograficzne</p> <p>5. Problem migracji</p> <p>6. Przemoc zorganizowana i terroryzm</p> <p>7. Zagrożenia ekologiczne</p>	XXXVI.13	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: internet, globalizacja, amerykańizacja, kultura masowa</p>	<p>– omawia zalety i wady wprowadzenia nowych środków komunikacji</p> <p>– wyjaśnia, jakie szanse i zagrożenia niesie za sobą globalizacja</p> <p>– opisuje przejawy globalizacji we współczesnym świecie</p>	<p>– wskazuje cechy współczesnej kultury masowej</p> <p>– opisuje zjawisko amerykańizacji</p> <p>– prezentuje zagrożenia ekologiczne współczesnego świata</p> <p>– omawia przyczyny, kierunki i skutki ruchów migracyjnych we współczesnym świecie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bogata Północ, biedne Południe, „globalna wioska”, Dolina Krzemowa, efekt cieplarniany, arabska wiosna, Państwo Islamskie, protokół z Kioto</p> <p>– określa przyczyny i skutki narastania nierówności społecznych we współczesnym świecie</p> <p>– wyjaśnia, jakie zagrożenia niesie za sobą przemoc zorganizowana</p> <p>– przedstawia działania współczesnego świata na rzecz poprawy stanu ekologicznego naszej planety</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegają kontrasty społeczne we współczesnym świecie</p>	<p>– omawia szanse i niebezpieczeństwa dla człowieka wynikające ze współczesnych zmian cywilizacyjnych</p> <p>– ocenia skutki amerykańizacji kultury na świecie</p> <p>– omawia zjawisko terroryzmu islamskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki przemian w świecie arabskim w latach 2010–2013</p> <p>– przedstawia działania podejmowane w celu niwelowania problemów demograficznych, społecznych i ekologicznych we współczesnym świecie</p> <p>– przedstawia konsekwencje wzrostu poziomu urbanizacji współczesnego świata</p>

						<ul style="list-style-type: none">– wymienia problemy demograficzne współczesnego świata– wskazuje najważniejsze zagrożenia społeczne współczesnego świata	
--	--	--	--	--	--	---	--

1. Praca z dokumentem tekstowym

1.1. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – opracowywanie tekstu w edytorze tekstu

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
<p>formatuje tekst: ustala atrybuty tekstu (pogrubienie, podkreślenie, przekreślenie, kursywę), sposób wyrównywania tekstu między marginesami, parametry czcionki;</p> <p>formatuje rysunek (obiekt) wstawiony do tekstu; zmienia jego rozmiary, oblewa tekstem lub stosuje inny układ rysunku względem tekstu;</p> <p>zapisuje dokument tekstowy w pliku;</p> <p>uczestniczy w projekcie grupowym, wykonując proste zadania</p>	<p>zna i stosuje podstawowe zasady redagowania tekstu; dostosowuje formatowanie tekstu do jego przeznaczenia;</p> <p>stosuje interlinie i wcięcia;</p> <p>stosuje automatyczną numerację i wypunktowanie;</p> <p>potrafi zastosować dolny i górny do pisania wzorów;</p> <p>wstawia tabelę i wykonuje podstawowe operacje na jej komórkach;</p> <p>gromadzi materiały do wykonania zadania w ramach projektu grupowego; opracowuje zlecone zadania</p>	<p>stosuje tabulatory domyślne i specjalne;</p> <p>wykorzystuje możliwości automatycznego wyszukiwania i zamiany znaków;</p> <p>wykorzystuje edytor równań do pisania prostych wzorów;</p> <p>zna podstawowe zasady pracy z tekstem wielostronicowym (redaguje nagłówek, stopkę wstawia numery stron);</p> <p>potrafi podzielić tekst na kolumny;</p> <p>drukuje dokumenty tekstowe, dobierając odpowiednie parametry drukowania;</p> <p>przygotowuje dokumenty do wykonania zadania w ramach projektu grupowego</p>	<p>stosuje różne typy tabulatorów, potrafi zmienić ich ustawienia w całym tekście;</p> <p>wyjaśnia na przykładach różnicę w stosowaniu wcięć i tabulatorów;</p> <p>stosuje odpowiednio spacje nierozdzielające;</p> <p>wstawia dowolne wzory, wykorzystując edytor równań;</p> <p>stosuje podział strony;</p> <p>stosuje przypisy;</p> <p>wie, jak sprawdzić z ilu znaków składa się dokument;</p> <p>wykonuje trudniejsze zadania szczegółowe podczas realizacji projektu grupowego</p>	<p>samodzielnie wyszukuje opcje menu potrzebne do rozwiązania dowolnego problemu;</p> <p>przygotowuje profesjonalny tekst – pismo, sprawozdanie, z zachowaniem poznanych zasad redagowania i formatowania tekstów;</p> <p>potrafi wykorzystać chmurę do wymiany informacji w pracy zespołowej</p>

2. Algorytmika i programowanie

2.1. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów algorytmicznych

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
<p>omawia wybrany algorytm, korzystając z pomocy dydaktycznych, np. algorytm znajdowania wybranego elementu w zbiorze nieuporządkowanym, na przykładzie wyboru największej liczby spośród pięciu</p>	<p>prezentuje wybrany algorytm, korzystając z oprogramowania edukacyjnego;</p> <p>opisuje algorytmy na liczbach naturalnych: bada podzielność liczb;</p>	<p>opisuje algorytmy na liczbach naturalnych: przedstawia działanie algorytmu Euklidesa w wersji z odejmowaniem; analizuje listę kroków i schemat blokowy;</p> <p>opisuje algorytm znajdowania wybranego elementu w zbiorze</p>	<p>opisuje algorytmy na liczbach naturalnych: wyodrębnia cyfr danej liczby, przedstawia działanie algorytmu Euklidesa w wersji z dzieleniem; analizuje listę kroków i schemat blokowy;</p> <p>opisuje algorytm znajdowania danego elementu w zbiorze</p>	<p>zapisuje trudniejsze algorytmy w postaci listy kroków i przedstawia je w postaci schematu blokowego</p>

	stosuje algorytm poszukiwania przez połowienie w zabawie w zgadywanie liczby	nieuporządkowanym na przykładzie wyboru największej liczby spośród n liczb – stosuje przeszukiwanie liniowe; analizuje listę kroków i schemat blokowy; omawia algorytm porządkowania elementów w zbiorze metodą przez wybieranie; korzysta z pomocy dydaktycznych lub dostępnego oprogramowania do demonstracji działania wybranych algorytmów	nieuporządkowanym i algorytm znajdowania wybranego elementu w zbiorze uporządkowanym (stosuje algorytm poszukiwania przez połowienie); omawia algorytm porządkowania elementów w zbiorze metodą przez zliczanie; zapisuje jeden wybrany algorytm w postaci listy kroków lub przedstawia w postaci schematu blokowego	
--	--	--	--	--

2.2. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera – tworzenie programów komputerowych

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
<p>tworzy prosty program w wybranym języku wysokiego poziomu (C++, Python) wyświetlający napis na ekranie; potrafi uruchomić utworzony program i wyprowadzić wyniki na ekran;</p> <p>korzystając z podręcznika, tworzy i testuje programy w wybranym dydaktycznym środowisku programowania (Baltie, Scratch), w tym realizujące proste algorytmy np. wyboru większej z dwóch liczb; stosuje w programach zmienne;</p> <p>korzystając z podręcznika, analizuje proste programy zapisane w wybranym języku programowania (C++, Python), przepisuje je i uruchamia, np. wyboru większej z dwóch liczb</p>	<p>zna ogólną budowę programu i najważniejsze elementy wybranego języka programowania (C++, Python) – słowa kluczowe, instrukcje, wyrażenia, zasady składni; stosuje w programach zmienne do wykonywania prostych obliczeń, np. oblicza sumę dwóch liczb, średnią z dwóch liczb, resztę z dzielenia;</p> <p>zna działanie instrukcji warunkowej w wybranym języku wysokiego poziomu;</p> <p>korzystając z podręcznika, realizuje prosty algorytm z warunkami w wybranym środowisku dydaktycznym i języku programowania, np. sprawdzający podzielność liczb;</p> <p>wie, co to są podprogramy i zna ich zastosowanie;</p> <p>definiuje i stosuje procedury w wybranym dydaktycznym środowisku programowania (Baltie, Scratch)</p>	<p>wie, co to jest typ zmiennej i potrafi zadeklarować zmienne typu liczbowego (całkowite, rzeczywiste) i stosować je w zadaniach;</p> <p>zna działanie instrukcji iteracyjnej w wybranym języku wysokiego poziomu i potrafi zrealizować prosty algorytm iteracyjny;</p> <p>korzystając z podręcznika, zapisuje algorytm znajdowania maksimum z n liczb i algorytm poszukiwania przez połowienie w grze w zgadywanie liczby – w wybranym środowisku dydaktycznym i języku programowania;</p> <p>wie, jak definiuje się funkcje bez parametrów w wybranym języku programowania;</p> <p>analizuje (wspólnie z nauczycielem) programy, w których zastosowano funkcje; zapisuje je, uruchamia i wyjaśnia ich działanie;</p> <p>na bazie przykładów z podręcznika stosuje funkcje bez parametrów w prostych programach;</p> <p>wie, do czego służą tablice i/lub listy w językach programowania</p>	<p>wyjaśnia pojęcia: <i>parametr formalny, parametr aktualny, interpretacja, kompilacja</i>;</p> <p>korzystając z podręcznika, zapisuje algorytm Euklidesa w wersji z dzieleniem i algorytm wyodrębnia cyfr liczby w wybranym środowisku dydaktycznym i wybranym języku programowania;</p> <p>definiuje (korzystając z podręcznika) funkcje z parametrami w wybranym języku wysokiego poziomu i stosuje je w prostych programach;</p> <p>korzystając z podręcznika, definiuje tablice i/lub listy, wczytuje i wyprowadza elementy tablicy lub listy na ekran;</p> <p>analizuje opisane w podręczniku gotowe programy realizujące algorytmy porządkowania metodą przez wybieranie i zliczanie oraz wyszukiwania elementu w zbiorze uporządkowanym; zapisuje je w wybranym języku programowania i potrafi wyjaśnić ich działanie;</p>	<p>definiuje funkcje i stosuje je w programach;</p> <p>definiuje tablice i/lub listy, wczytuje i wyprowadza elementy tablicy i/lub listy na ekran;</p> <p>samodzielnie zapisuje w postaci programów algorytmy porządkowania metodą przez wybieranie i zliczanie oraz wyszukiwania elementu w zbiorze uporządkowanym; definiuje odpowiednie funkcje; modyfikuje gotowe programy;</p> <p>pisze trudniejsze programy, w których stosuje funkcje i tablice i/lub listy;</p> <p>rozwiązuje przykładowe zadania z konkursów informatycznych; bierze udział w konkursach</p>

			<p>pisze program realizujący algorytm wyszukiwania danego elementu</p> <p>w zbiorze nieuporządkowanym, korzystając z opisu podanego w temacie 7.,</p> <p>w punkcie 1.3</p>	
--	--	--	--	--

3. Projekty multimedialne

3.1. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – tworzenie prezentacji multimedialnej				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
<p>wie, czym jest prezentacja multimedialna i posługuje się programem do jej tworzenia;</p> <p>zna podstawowe zasady tworzenia prezentacji;</p> <p>tworzy prezentację składającą się z kilku slajdów z zastosowaniem animacji niestandardowych;</p> <p>wstawia do slajdu tekst i grafikę;</p> <p>zapisuje prezentację i potrafi uruchomić pokaz slajdów</p>	<p>zna cechy dobrej prezentacji; podaje przykładowe programy do tworzenia prezentacji;</p> <p>wykonuje przejścia między slajdami;</p> <p>stosuje tło na slajdach; potrafi ustawić jednakowe tło dla wszystkich slajdów;</p> <p>zmienia kolejność slajdów; usuwa niepotrzebne slajdy;</p> <p>zna podstawowe możliwości programu do obróbki filmu;</p> <p>zna najważniejsze etapy historycznego rozwoju informatyki i technologii</p>	<p>przygotowuje plan prezentacji; planuje wygląd slajdów;</p> <p>korzysta z szablonów; dobiera odpowiedni szablon do danej prezentacji; potrafi ustawić jednakowe tło dla wszystkich slajdów oraz inne dla wybranego slajdu;</p> <p>potrafi nagrać zawartość ekranu i wstawić nagranie na slajd prezentacji;</p> <p>korzysta z wybranego urządzenia do nagrywania filmów i nagrywa filmy;</p> <p>wstawia na slajd hiperłącza, umieszcza przyciski akcji;</p> <p>dba o poprawność redakcyjną tekstów;</p> <p>przedstawia główne etapy historycznego rozwoju informatyki i technologii</p>	<p>umieszcza w prezentacji efekty dźwiękowe;</p> <p>przygotowuje prezentację w postaci albumu fotograficznego;</p> <p>poddaje nagrany film podstawowej obróbce, korzystając z wybranego programu (wskazanego przez nauczyciela) do montażu filmu;</p> <p>wstawia film do prezentacji;</p> <p>współpracuje w grupie przy tworzeniu projektu, wykonując samodzielnie zadania szczegółowe;</p> <p>omawia poszczególne etapy historycznego rozwoju informatyki i technologii;</p> <p>określa zakres kompetencji informatycznych, niezbędnych do wykonywania różnych zawodów</p>	<p>potrafi samodzielnie zaprojektować i przygotować prezentację multimedialną na wybrany temat, cechującą się ciekawym ujęciem zagadnienia, interesującym układem slajdów;</p> <p>korzystając z Internetu, znajduje więcej informacji na temat pierwszych komputerów, rozwoju oprogramowania i technologii;</p> <p>pełni funkcję koordynatora grupy w projekcie grupowym;</p> <p>rozważa i dyskutuje wybór dalszego i pogłębionego kształcenia, również w zakresie informatyki</p>

4. Obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym

4.1. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
<p>potrafi zastosować kopiowanie i wklejanie formuł;</p> <p>zna ogólne zasady przygotowania wykresu w arkuszu kalkulacyjnym;</p> <p>korzysta z kreatora wykresów do utworzenia prostego wykresu;</p> <p>zapisuje utworzony arkusz kalkulacyjny we wskazanym folderze docelowym</p>	<p>zna i stosuje zasadę adresowania względnego;</p> <p>potrafi tworzyć formuły wykonujące proste obliczenia;</p> <p>stosuje funkcje arkusza kalkulacyjnego, tj.: SUMA, ŚREDNIA;</p> <p>tworzy wykres składający się z dwóch serii danych, potrafi dodać do niego odpowiednie opisy</p>	<p>stosuje adresowanie mieszane;</p> <p>porządkuje i filtruje dane w tabeli;</p> <p>potrafi tworzyć formuły wykonujące bardziej zaawansowane obliczenia;</p> <p>wykonuje w arkuszu kalkulacyjnym obliczenia z dziedziny fizyki, matematyki, geografii, np. tworzy tabelę do obliczania wartości funkcji liniowej i tworzy odpowiedni wykres;</p> <p>zna zasady doboru typu wykresu do danych i wyników;</p> <p>drukuje tabelę arkusza kalkulacyjnego, dobierając odpowiednie parametry drukowania; rozróżnia linie siatki i obramowania</p>	<p>rozróżnia zasady adresowania względnego, bezwzględnego i mieszanego;</p> <p>potrafi układać rozbudowane formuły z zastosowaniem funkcji;</p> <p>tworzy, zależnie od danych, różne typy wykresów: XY (punktowy), liniowy, kołowy;</p> <p>wstawia tabelę arkusza kalkulacyjnego do dokumentu tekstowego jako obiekt osadzony i jako obiekt połączony;</p> <p>wstawia z pliku tabelę arkusza kalkulacyjnego do dokumentu tekstowego;</p> <p>realizuje algorytm iteracyjny i z warunkami w arkuszu kalkulacyjnym</p>	<p>potrafi samodzielnie zastosować adres bezwzględny lub mieszany, aby ułatwić obliczenia;</p> <p>zna działanie i zastosowanie wielu funkcji dostępnych w arkuszu kalkulacyjnym;</p> <p>wyjaśnia różnicę między tabelą osadzoną a połączoną;</p> <p>samodzielnie wyszukuje opcje menu potrzebne do rozwiązania określonego problemu;</p> <p>projektuje samodzielnie tabelę z zachowaniem poznanych zasad wykonywania obliczeń w arkuszu kalkulacyjnym</p>
<p>stosuje arkusz kalkulacyjny do rozwiązywania prostych zadań rachunkowych z zakresu objętego programem nauczania klasy VIII</p>	<p>stosuje arkusz kalkulacyjny do rozwiązywania prostych problemów algorytmicznych;</p> <p>stosuje arkusz kalkulacyjny do rozwiązywania zadań rachunkowych (na przykład z matematyki lub fizyki) i z codziennego życia (na przykład planowanie wydatków)</p>	<p>korzystając z gotowego przykładu, np. modelu rzutu kostką sześcienną do gry, omawia, na czym polega modelowanie</p>	<p>wykonuje prosty model, np. rzutu monetą, korzystając z arkusza kalkulacyjnego</p>	<p>wykorzystuje arkusz kalkulacyjny do analizy wyników eksperymentów;</p> <p>korzystając z dodatkowych źródeł, np. Internetu, wyszukuje informacje na temat modelowania</p>

5. Internet

5.1. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – tworzenie strony internetowej

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
zna ogólne zasady projektowania stron WWW i wie, jakie narzędzia umożliwiają ich tworzenie; wie, w jaki sposób zbudowane są strony WWW	potrafi, korzystając z podstawowych znaczników HTML, tworzyć prostą strukturę strony internetowej; umie tworzyć akapity i wymuszać podział wiersza, dodawać nagłówki do tekstu, zmieniać krój i rozmiar czcionki; wie, jak założyć internetowy dziennik – blog	zna funkcje i zastosowanie najważniejszych znaczników HTML; potrafi wstawiać obrazy do utworzonych stron; umie tworzyć listy wypunktowane i numerowane i wstawiać hiperłącza; wie, czym są systemy zarządzania treścią i tworzy prosty blog w oparciu o wybrany system	formatuje tekst na stronie internetowej, wstawia tabele; dba o poprawność merytoryczną i redakcyjną tekstów; potrafi utworzyć prostą stronę internetową (m.in. zawierającą blog) w oparciu o wybrany system zarządzania treścią; dodaje nowe wpisy, przydziela wpisy do kategorii, dodaje tagi; współpracuje w grupie przy tworzeniu projektu, wykonując samodzielnie zadania szczegółowe	zna większość znaczników HTML; posługuje się wybranym programem przeznaczonym do tworzenia stron WWW; potrafi tworzyć proste witryny składające się z kilku połączonych ze sobą stron; publikuje stronę WWW w Internecie

język angielski klasa 8

Kryteria obejmują zakres ocen 2–5, nie uwzględniając oceny 1 (nieodstatecznej) i 6 (celującej). Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który wykracza poza wymagania na ocenę bardzo dobrą, zaś uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, otrzymuje ocenę niedostateczną.

ocena	2	3	4	5
Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo zna i z trudem podaje nazwy dziedzin kultury; popełnia liczne błędy. • Słabo zna i, popełniając liczne błędy, posługuje się słownictwem odnoszącym się do uczestnictwa w kulturze i wydarzeniach kulturalnych oraz tradycji i zwyczajów, a także mediów, w tym mediów społecznościowych. • Słabo zna zasady tworzenia i popełniając liczne błędy, buduje zdania warunkowe typu 0, 1 i 2.. • Popełniając liczne błędy, posługuje się zdaniami warunkowymi typu 0, 1 i 2. • Popełnia liczne błędy, tworząc zdania okolicznikowe czasu i posługując się nimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Częściowo zna i podaje wymagane nazwy dziedzin kultury; popełnia dość liczne błędy. • Częściowo zna i, popełniając dość liczne błędy, posługuje się słownictwem odnoszącym się do uczestnictwa w kulturze i wydarzeniach kulturalnych oraz tradycji i zwyczajów, a także mediów, w tym mediów społecznościowych. • Częściowo zna zasady tworzenia i popełniając dość liczne błędy, buduje zdania warunkowe typu 0, 1 i 2. • Nie zawsze poprawnie posługuje się zdaniami warunkowymi typu 0, 1 i 2. • Popełnia dość liczne błędy, tworząc zdania okolicznikowe czasu i posługując się nimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i podaje większość wymaganych nazw dziedzin kultury. • Zna i posługuje się, popełniając nieliczne błędy, słownictwem odnoszącym się do uczestnictwa w kulturze i wydarzeniach kulturalnych oraz tradycji i zwyczajów, a także mediów, w tym mediów społecznościowych. • Zna zasady tworzenia i na ogół poprawnie buduje zdania warunkowe typu 0, 1 i 2. • Na ogół poprawnie posługuje się zdaniami warunkowymi typu 0, 1 i 2. • Przeważnie poprawnie tworzy zdania okolicznikowe czasu i posługuje się nimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i z łatwością podaje wymagane nazwy dziedzin kultury. • Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie posługuje się słownictwem odnoszącym się do uczestnictwa w kulturze i wydarzeniach kulturalnych oraz tradycji i zwyczajów, a także mediów, w tym mediów społecznościowych. • Zna dobrze zasady tworzenia i z łatwością buduje zdania warunkowe typu 0, 1 i 2. • Z łatwością i poprawnie posługuje się zdaniami warunkowymi typu 0, 1 i 2. • Poprawnie tworzy zdania okolicznikowe czasu i posługuje się nimi.
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Często popełnia błędy w wyszukiwaniu prostych informacji w wypowiedzi. • Mimo pomocy z dużą trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Znajduje proste informacje w wypowiedzi, czasem popełniając błędy. • Z pewną trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. • Znajduje proste informacje w wypowiedzi. • Bez większego trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Z łatwością rozumie ogólny sens zarówno prostych, jak i złożonych wypowiedzi. • Z łatwością znajduje proste informacje w wypowiedzi. • Bez trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów. • Z trudnością znajduje w tekście określone informacje. • Mimo pomocy, z trudnością rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Najczęściej rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Na ogół znajduje w tekście określone informacje. • Czasem popełniając błędy, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Bez większego trudu znajduje w tekście określone informacje. • Zazwyczaj poprawnie rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez trudu rozumie ogólny sens tekstu • Bez trudu znajduje w tekście określone informacje. • Z łatwością rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu.
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne błędy zaburzające komunikację: opowiada o czynnościach i 	<ul style="list-style-type: none"> • Sam lub z pomocą nauczyciela tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając dość liczne błędy częściowo zaburzające komunikację: opowiada o 	<ul style="list-style-type: none"> • Popełniając nieliczne na ogół niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opowiada o czynnościach i doświadczeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • Używając bogatego słownictwa tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opowiada o czynnościach i doświadczeniach związanych z uczestnictwem w

	doświadczeniach związanych z uczestnictwem w kulturze; przedstawia fakty dotyczące muzeów i innych obiektów kulturalnych, a także wydarzeń kulturalnych; opisuje swoje upodobania odnośnie dzieł kultury oraz wydarzeń kulturalnych; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z mediów społecznościowych oraz uczestnictwa w kulturze.	czynnościach i doświadczeniach związanych z uczestnictwem w kulturze; przedstawia fakty dotyczące muzeów i innych obiektów kulturalnych, a także wydarzeń kulturalnych; opisuje swoje upodobania odnośnie dzieł kultury oraz wydarzeń kulturalnych; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z mediów społecznościowych oraz uczestnictwa w kulturze.	związanych z uczestnictwem w kulturze; przedstawia fakty dotyczące muzeów i innych obiektów kulturalnych, a także wydarzeń kulturalnych; opisuje swoje upodobania odnośnie dzieł kultury oraz wydarzeń kulturalnych; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z mediów społecznościowych oraz uczestnictwa w kulturze.	kulturze; przedstawia fakty dotyczące muzeów i innych obiektów kulturalnych, a także wydarzeń kulturalnych; opisuje swoje upodobania odnośnie dzieł kultury oraz wydarzeń kulturalnych; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z mediów społecznościowych oraz uczestnictwa w kulturze; ewentualne sporadyczne błędy nie zakłócają komunikacji.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> Mimo pomocy, popełniając liczne zaburzające komunikację błędy, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje dzieła sztuki i placówki kulturalne; opowiada o doświadczeniach związanych z uczestnictwem w wydarzeniach kulturalnych; przedstawia fakty odnoszące się do wydarzeń kulturalnych, tradycji i zwyczajów; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie wydarzeń kulturalnych i uczestnictwa w kulturze, a także tradycji i zwyczajów. Popełniając liczne błędy zakłócające komunikację, pisze list dotyczący uroczystości weselnej. 	<ul style="list-style-type: none"> Sam lub z pomocą nauczyciela tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje dzieła sztuki i placówki kulturalne; opowiada o doświadczeniach związanych z uczestnictwem w wydarzeniach kulturalnych; przedstawia fakty odnoszące się do wydarzeń kulturalnych, tradycji i zwyczajów; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie wydarzeń kulturalnych i uczestnictwa w kulturze, a także tradycji i zwyczajów; dość liczne błędy częściowo zakłócają komunikację. Popełniając dość liczne błędy częściowo zakłócające komunikację, pisze list dotyczący uroczystości weselnej. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy na ogół niezakłócające komunikacji, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne: opisuje dzieła sztuki i placówki kulturalne; opowiada o doświadczeniach związanych z uczestnictwem w wydarzeniach kulturalnych; przedstawia fakty odnoszące się do wydarzeń kulturalnych, tradycji i zwyczajów; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie wydarzeń kulturalnych i uczestnictwa w kulturze, a także tradycji i zwyczajów. Popełniając nieliczne błędy na ogół niezakłócające komunikacji, pisze list dotyczący uroczystości weselnej. 	<ul style="list-style-type: none"> Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne: opisuje dzieła sztuki i placówki kulturalne; opowiada o doświadczeniach związanych z uczestnictwem w wydarzeniach kulturalnych; przedstawia fakty odnoszące się do wydarzeń kulturalnych, tradycji i zwyczajów; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie wydarzeń kulturalnych i uczestnictwa w kulturze, a także tradycji i zwyczajów; ewentualne drobne błędy nie zaburzają komunikacji. Stosując urozmaicone słownictwo i struktury, pisze list dotyczący uroczystości weselnej; ewentualne sporadyczne błędy nie zaburzają komunikacji.
Reagowanie	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, a także korzystania z mediów społecznościowych; pyta o pozwolenie, udziela lub odmawia pozwolenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę 	Reaguje w prostych sytuacjach, często popełniając błędy: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, a także korzystania z mediów społecznościowych; pyta o pozwolenie, udziela lub odmawia pozwolenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia; prosi o radę,	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy, reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, a także korzystania z mediów społecznościowych; pyta o pozwolenie, udziela lub odmawia pozwolenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub 	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, a także korzystania z mediów społecznościowych; pyta o pozwolenie, udziela lub odmawia pozwolenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub

	spełnienia; prosi o radę, udziela rady; stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.	udziela rady; stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.	odmowę spełnienia; prosi o radę, udziela rady; stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.	odmowę spełnienia; prosi o radę, udziela rady; stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.
Przetwarzanie wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy. Z trudnością popełniając liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy. Popełniając dość liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Bez większego trudu, popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych. Na ogół poprawnie przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Bez trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych. Z łatwością przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.
Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> Słabo zna i popełniając liczne błędy z trudem podaje nazwy dyscyplin sportowych, elementów sprzętu sportowego i obiektów sportowych. Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo opisujące sportowców, imprezy sportowe i uprawianie sportu. Słabo zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków. Popełnia dużo błędów stosując w zdaniach przymiotniki i przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym. Nieudolnie buduje zdania z wyrażeniami <i>than</i> oraz <i>(not) as...as...</i> Słabo zna i z trudem stosuje w wypowiedziach wyrażenia <i>too...</i> oraz <i>(not)...enough</i>. Popełniając liczne błędy posługuje się wyrażeniami <i>so</i> i <i>such (a/an)</i>, a także <i>What</i> i <i>How</i> w połączeniu z przymiotnikami i przysłówkami. 	<ul style="list-style-type: none"> Częściowo zna i czasem popełniając błędy podaje nazwy dyscyplin sportowych, elementów sprzętu sportowego i obiektów sportowych. Częściowo zna słownictwo opisujące sportowców, imprezy sportowe i uprawianie sportu; stosując je czasem popełnia błędy. Częściowo zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków. Popełnia dość dużo błędów stosując w zdaniach przymiotniki i przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym. Popełniając dość liczne błędy buduje zdania z wyrażeniami <i>than</i> oraz <i>(not) as...as...</i> Częściowo zna i stosuje w wypowiedziach wyrażenia <i>too...</i> oraz <i>(not)...enough</i>. Nie zawsze poprawnie posługuje się wyrażeniami <i>so</i> i <i>such (a/an)</i>, a także <i>What</i> i <i>How</i> w połączeniu z przymiotnikami i przysłówkami. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i na ogół poprawnie podaje nazwy dyscyplin sportowych, elementów sprzętu sportowego i obiektów sportowych. Zna i na ogół poprawnie stosuje słownictwo opisujące sportowców, imprezy sportowe i uprawianie sportu. Zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków. Popełnia nieliczne błędy stosując w zdaniach przymiotniki i przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym. Popełniając nieliczne błędy buduje zdania z wyrażeniami <i>than</i> oraz <i>(not) as...as...</i> Zna i zazwyczaj poprawnie stosuje w wypowiedziach wyrażenia <i>too...</i> oraz <i>(not)...enough..</i> Zazwyczaj poprawnie posługuje się wyrażeniami <i>so</i> i <i>such (a/an)</i>, a także <i>What</i> i <i>How</i> w połączeniu z przymiotnikami i przysłówkami. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i poprawnie podaje nazwy dyscyplin sportowych, elementów sprzętu sportowego i obiektów sportowych. Zna i poprawnie stosuje słownictwo opisujące sportowców, imprezy sportowe i uprawianie sportu. Zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków. Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stosuje w zdaniach przymiotniki i przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym. Poprawnie buduje zdania z wyrażeniami <i>than</i> oraz <i>(not) as...as...</i> Swobodnie i poprawnie stosuje w wypowiedziach wyrażenia <i>too...</i> oraz <i>(not)...enough</i>. Poprawnie posługuje się wyrażeniami <i>so</i> i <i>such (a/an)</i>, a także <i>What</i> i <i>How</i> w połączeniu z przymiotnikami i przysłówkami.
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> Słabo rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. Znajduje proste informacje w wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> Z łatwością rozumie ogólny sens zarówno prostych, jak i złożonych wypowiedzi.

	<ul style="list-style-type: none"> • Często popełnia błędy w wyszukiwaniu prostych informacji w wypowiedzi • Mimo pomocy z dużą trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając liczne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Znajduje proste informacje w wypowiedzi, czasem popełniając błędy • Z pewną trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając dość liczne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez większego trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając drobne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Z łatwością znajduje proste informacje w wypowiedzi. • Bez trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów. • Z trudnością znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając liczne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Mimo pomocy, popełniając liczne błędy rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu oraz układu informacje we właściwej kolejności. 	<ul style="list-style-type: none"> • Najczęściej rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Na ogół znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając dość liczne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Czasem popełniając błędy, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu oraz układu informacje we właściwej kolejności. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Bez większego trudu znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając drobne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Zazwyczaj poprawnie rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu oraz układu informacje we właściwej kolejności. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez trudu rozumie ogólny sens tekstu. • Bez trudu znajduje w tekście określone informacje. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Z łatwością rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu oraz układu informacje we właściwej kolejności.
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne zaburzające komunikację błędy: opisuje wybitnych sportowców, sprzęt sportowy i obiekty sportowe; relacjonuje udział w imprezach sportowych, przedstawia fakty odnosząc się do różnych dyscyplin sportowych, sprzętu i obiektów sportowych, a także sportowców, opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego. 	<p>Z pewną pomocą tworzy proste wypowiedzi ustne, czasem popełniając błędy częściowo zaburzające komunikację: opisuje wybitnych sportowców, sprzęt sportowy i obiekty sportowe; relacjonuje udział w imprezach sportowych, przedstawia fakty odnosząc się do różnych dyscyplin sportowych, sprzętu i obiektów sportowych, a także sportowców, opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego.</p>	<p>Tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając nieliczne na ogół niezaburzające komunikacji błędy: opisuje wybitnych sportowców, sprzęt sportowy i obiekty sportowe; relacjonuje udział w imprezach sportowych, przedstawia fakty odnosząc się do różnych dyscyplin sportowych, sprzętu i obiektów sportowych, a także sportowców, opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego.</p>	<p>Bez trudu tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opisuje wybitnych sportowców, sprzęt sportowy i obiekty sportowe; relacjonuje udział w imprezach sportowych, przedstawia fakty odnosząc się do różnych dyscyplin sportowych, sprzętu i obiektów sportowych, a także sportowców, opisuje swoje upodobania i wyraża opinie odnośnie dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego; ewentualne sporadyczne błędy nie zaburzają komunikacji.</p>
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • Mimo pomocy, popełniając liczne zaburzające komunikację błędy, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje sportowców, sprzęt sportowy, obiekty i imprezy sportowe; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w imprezach sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Sam lub z pomocą tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje sportowców, sprzęt sportowy, obiekty i imprezy sportowe; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w imprezach sportowych oraz uprawiania sportu, 	<ul style="list-style-type: none"> • Popełniając nieliczne błędy niezakłócające komunikacji, tworzy krótkie wypowiedzi pisemne: opisuje sportowców, sprzęt sportowy, obiekty i imprezy sportowe; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w imprezach sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, tworzy krótkie wypowiedzi pisemne: opisuje sportowców, sprzęt sportowy, obiekty i imprezy sportowe; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w imprezach sportowych

	<p>impresach sportowych oraz uprawiania sportu; przedstawia fakty dotyczące sportowców i uprawiania sportu oraz obowiązujących reguł; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie dotyczące dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pełniąc liczne błędy zakłócające komunikację, nieudolnie pisze e-mail na temat wybranej dyscypliny sportowej i reguł w niej panujących. 	<p>przedstawia fakty dotyczące sportowców i uprawiania sportu oraz obowiązujących reguł; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie dotyczące dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego; dość liczne błędy częściowo zaburzają komunikację.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pełniąc dość liczne błędy częściowo zakłócające komunikację, pisze e-mail na temat wybranej dyscypliny sportowej i reguł w niej panujących. 	<p>oraz uprawiania sportu, przedstawia fakty dotyczące sportowców i uprawiania sportu oraz obowiązujących reguł; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie dotyczące dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pełniąc nieliczne błędy zazwyczaj niezakłócające komunikacji, pisze e-mail na temat wybranej dyscypliny sportowej i reguł w niej panujących. 	<p>oraz uprawiania sportu; przedstawia fakty dotyczące sportowców i uprawiania sportu oraz obowiązujących reguł; opisuje swoje upodobania i wyraża opinie dotyczące dyscyplin sportowych, uprawiania sportu, uczestnictwa w imprezach sportowych i wyboru sprzętu sportowego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stosując urozmaicone słownictwo i struktury, pisze e-mail na temat wybranej dyscypliny sportowej i reguł w niej panujących; ewentualne sporadyczne błędy nie zakłócają komunikacji.
Reagowanie	<ul style="list-style-type: none"> • Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie uprawiania sportu i udziału w imprezach sportowych; wyraża swoją opinię na temat różnych dyscyplin sportowych, sprzętu i imprez sportowych; pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami; zaprasza i reaguje na zaproszenie; proponuje, przyjmuje lub odrzuca propozycje dotyczące udziału w wydarzeniach sportowych; składa gratulacje, wyraża prośbę, reaguje na prośbę; instruuje, zakazuje i nakazuje podając zasady gry, udziela zgody lub odmawia pozwolenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reaguje w prostych sytuacjach, czasem popełniając błędy: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie uprawiania sportu i udziału w imprezach sportowych; wyraża swoją opinię na temat różnych dyscyplin sportowych; sprzętu i imprez sportowych; pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami; zaprasza i reaguje na zaproszenie; proponuje, przyjmuje lub odrzuca propozycje dotyczące udziału w wydarzeniach sportowych; składa gratulacje, wyraża prośbę, reaguje na prośbę; instruuje, zakazuje i nakazuje podając zasady gry, udziela zgody lub odmawia pozwolenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pełniąc nieliczne błędy reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie uprawiania sportu i udziału w imprezach sportowych; wyraża swoją opinię na temat różnych dyscyplin sportowych, sprzętu i imprez sportowych, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami; zaprasza i reaguje na zaproszenie, proponuje, przyjmuje lub odrzuca propozycje dotyczące udziału w wydarzeniach sportowych; składa gratulacje; wyraża prośbę, reaguje na prośbę; instruuje, zakazuje i nakazuje podając zasady gry; udziela zgody lub odmawia pozwolenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Swobodnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie uprawiania sportu i udziału w imprezach sportowych; wyraża swoją opinię na temat różnych dyscyplin sportowych, sprzętu i imprez sportowych, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami; zaprasza i reaguje na zaproszenie; proponuje, przyjmuje lub odrzuca propozycje dotyczące udziału w wydarzeniach sportowych; składa gratulacje; wyraża prośbę, reaguje na prośbę; instruuje, zakazuje i nakazuje podając zasady gry; udziela zgody lub odmawia pozwolenia.
Przetwarzanie wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> • Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy. • Z trudnością popełniając liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim 	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy. • Pełniąc dość liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez większego trudu, popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych. • Na ogół poprawnie przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych • Z łatwością przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.

	informacje sformułowane w języku polskim.	informacje sformułowane w języku polskim.	informacje sformułowane w języku polskim.	informacje sformułowane w języku polskim.
Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo zna i z trudem podaje nazwy części ciała, chorób i dolegliwości. • Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo odnoszące się do zdrowego stylu życia, leczenia i zapobiegania chorobom. • Słabo zna zasady tworzenia i stosowania zdań w czasie <i>Past Perfect</i>, popełnia liczne błędy. • Popełnia liczne błędy tworząc formy czasowników: bezokolicznik lub formę <i>-ing</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • Częściowo zna i podaje nazwy części ciała, chorób i dolegliwości. • Częściowo zna i czasem popełniając błędy stosuje słownictwo odnoszące się do zdrowego stylu życia, leczenia i zapobiegania chorobom. • Częściowo zna zasady tworzenia i stosowania zdań w czasie <i>Past Perfect</i>, popełnia dość liczne błędy. • Popełnia dość liczne błędy tworząc formy czasowników: bezokolicznik lub formę <i>-ing</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i podaje większość wymaganych nazw części ciała, chorób i dolegliwości. • Zna i zazwyczaj poprawnie stosuje słownictwo odnoszące się do zdrowego stylu życia, leczenia i zapobiegania chorobom. • Zna zasady tworzenia i stosowania zdań w czasie <i>Past Perfect</i>, popełnia nieliczne błędy. • Tworzy formy czasowników: bezokolicznik lub formę <i>-ing</i>, popełniając nieliczne błędy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i z łatwością podaje wymagane nazwy części ciała, chorób i dolegliwości. • Zna i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stosuje słownictwo odnoszące się do zdrowego stylu życia, leczenia i zapobiegania chorobom. • Zna zasady tworzenia i poprawnie buduje i stosuje zdania w czasie <i>Past Perfect</i>. • Poprawnie tworzy formy czasowników: bezokolicznik lub formę <i>-ing</i>, popełniając nieliczne błędy.
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Często popełnia błędy w wyszukiwaniu prostych informacji w wypowiedzi • Mimo pomocy popełniając liczne błędy znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Znajduje proste informacje w wypowiedzi, czasem popełniając błędy • Z pewną trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. • Znajduje w wypowiedzi proste informacje. • Bez większego trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Z łatwością rozumie ogólny sens zarówno prostych, jak i złożonych wypowiedzi. • Z łatwością znajduje w wypowiedzi proste informacje. • Bez trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów. • Z trudnością znajduje w tekście określone informacje. • Mimo pomocy, popełniając liczne błędy, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Najczęściej rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Na ogół znajduje w tekście określone informacje. • Czasem popełniając błędy, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Bez większego trudu znajduje w tekście określone informacje. • Zazwyczaj poprawnie rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez trudu rozumie ogólny sens tekstów. • Bez trudu znajduje w tekście określone informacje. • Z łatwością rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu.
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne błędy zaburzające komunikację: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z dbaniem o zdrowie, a także z przebytymi chorobami lub wypadkami; przedstawia fakty odnosząc się do różnych dolegliwości, chorób oraz leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie sposobów leczenia; wyraża i uzasadnia 	<ul style="list-style-type: none"> • Z niewielką pomocą tworzy proste wypowiedzi ustne, czasem popełniając błędy częściowo zaburzające komunikację: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z dbaniem o zdrowie, a także z przebytymi chorobami lub wypadkami; przedstawia fakty odnosząc się do różnych dolegliwości, chorób oraz leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie sposobów leczenia; wyraża i uzasadnia 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając nieliczne błędy zazwyczaj niezaburzające komunikacji: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z dbaniem o zdrowie, a także z przebytymi chorobami lub wypadkami; przedstawia fakty odnosząc się do różnych dolegliwości, chorób oraz leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie sposobów leczenia; wyraża i uzasadnia 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z dbaniem o zdrowie, a także z przebytymi chorobami lub wypadkami; przedstawia fakty odnosząc się do różnych dolegliwości, chorób oraz leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie sposobów leczenia; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat stylu życia i jego wpływu na zdrowie;

	swoje opinie na temat stylu życia i jego wpływu na zdrowie.	swoje opinie na temat stylu życia i jego wpływu na zdrowie.	swoje opinie na temat stylu życia i jego wpływu na zdrowie.	ewentualne sporadyczne błędy nie zaburzają komunikacji.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> Mimo pomocy, popełniając liczne błędy zaburzające komunikację, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje części ciała i choroby; opowiada o doświadczeniach związanych z chorowaniem i leczeniem; przedstawia fakty odnosząc się do problemów zdrowotnych i leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie metod zapobiegania chorobom oraz leczenia; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące sposobów dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje. Popełniając liczne błędy zakłócające komunikację, nieudolnie pisze wiadomość dotyczącą problemów zdrowotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Sam lub z pomocą tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne, popełniając dość liczne błędy częściowo zaburzające komunikację: opisuje części ciała i choroby; opowiada o doświadczeniach związanych z chorowaniem i leczeniem; przedstawia fakty odnosząc się do problemów zdrowotnych i leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie metod zapobiegania chorobom oraz leczenia; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące sposobów dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje. Popełniając dość liczne błędy częściowo zakłócające komunikację, pisze wiadomość dotyczącą problemów zdrowotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy na ogół niezakłócające komunikacji, tworzy krótkie wypowiedzi pisemne: opisuje części ciała i choroby; opowiada o doświadczeniach związanych z chorowaniem i leczeniem; przedstawia fakty odnosząc się do problemów zdrowotnych i leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie metod zapobiegania chorobom oraz leczenia; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące sposobów dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje. Popełniając nieliczne błędy zazwyczaj niezakłócające komunikacji, pisze wiadomość dotyczącą problemów zdrowotnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, bezbłędnie lub niemal bezbłędnie, tworzy krótkie i bardziej złożone wypowiedzi pisemne: opisuje części ciała i choroby; opowiada o doświadczeniach związanych z chorowaniem i leczeniem; przedstawia fakty odnosząc się do problemów zdrowotnych i leczenia; opisuje swoje upodobania odnośnie metod zapobiegania chorobom oraz leczenia; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące sposobów dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje. Stosując urozmaicone słownictwo i struktury, pisze wiadomość dotyczącą problemów zdrowotnych; ewentualne sporadyczne błędy nie zakłócają komunikacji.
Reagowanie	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy: proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia; prosi o radę, udziela rady odnośnie dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje; stosuje formy i zwroty grzecznościowe. 	<ul style="list-style-type: none"> Reaguje w prostych sytuacjach, czasem popełniając błędy: proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia; prosi o radę, udziela rady odnośnie dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje; stosuje formy i zwroty grzecznościowe. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy, reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach: proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia; prosi o radę, udziela rady odnośnie dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje; stosuje formy i zwroty grzecznościowe. 	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach: proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia; prosi o radę; udziela rady odnośnie dbania o zdrowie; wyraża uczucia i emocje; stosuje formy i zwroty grzecznościowe.
Przetwarzanie wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy. Z trudnością popełniając liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również 	<ul style="list-style-type: none"> Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy. Popełniając dość liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również 	<ul style="list-style-type: none"> Bez większego trudu, popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych. Na ogół poprawnie przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również 	<ul style="list-style-type: none"> Bez trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych Z łatwością przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim

	przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.	przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.	przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.	informacje sformułowane w języku polskim.
Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo zna i z trudem podaje wybrane nazwy wynalazków i urządzeń technicznych. • Słabo zna i z trudem stosuje słownictwo opisujące korzystanie z urządzeń technicznych, nowoczesnych technologii oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych. • Słabo zna zasady tworzenia zdań oznajmujących oraz pytań w mowie zależnej, buduje zdania i posługuje się nimi popełniając liczne błędy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Częściowo zna i podaje wybrane nazwy wynalazków i urządzeń technicznych. • Częściowo zna i popełniając dość liczne błędy stosuje słownictwo opisujące korzystanie z urządzeń technicznych, nowoczesnych technologii oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych. • Częściowo zna zasady tworzenia zdań oznajmujących oraz pytań w mowie zależnej, buduje zdania i posługuje się nimi popełniając dość liczne błędy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i podaje większość wymaganych nazw wynalazków i urządzeń technicznych. • Zna i popełniając drobne błędy stosuje słownictwo opisujące korzystanie z urządzeń technicznych, nowoczesnych technologii oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych. • Zna zasady tworzenia zdań oznajmujących oraz pytań w mowie zależnej i zazwyczaj poprawnie się nimi posługuje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i z łatwością podaje wymagane nazwy wynalazków i urządzeń technicznych. • Swobodnie i poprawnie stosuje słownictwo opisujące korzystanie z urządzeń technicznych, nowoczesnych technologii oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych. • Poprawnie tworzy i posługuje się zdaniami oznajmującymi oraz pytaniami w mowie zależnej.
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Często popełnia błędy w wyszukiwaniu prostych informacji w wypowiedzi. • Mimo pomocy z dużą trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając liczne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Znajduje proste informacje w wypowiedzi, czasem popełniając błędy • Z pewną trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając dość liczne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. • Znajduje proste informacje w wypowiedzi. • Bez większego trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając drobne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Z łatwością rozumie ogólny sens zarówno prostych, jak i złożonych wypowiedzi. • Z łatwością znajduje proste informacje w wypowiedzi. • Bez trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów. • Z trudnością znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając liczne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi pisemnej. • Mimo pomocy, popełniając liczne błędy rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Mimo pomocy, z trudnością rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Najczęściej rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Na ogół znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając dość liczne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi pisemnej. • Czasem popełniając błędy, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Czasem popełniając błędy, rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Bez większego trudu znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając drobne błędy określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi pisemnej. • Zazwyczaj poprawnie rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Zazwyczaj poprawnie rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez trudu rozumie ogólny sens tekstów. • Bez trudu znajduje w tekście określone informacje. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie określa intencje nadawcy oraz kontekst wypowiedzi pisemnej. • Z łatwością rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Z łatwością rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne błędy zaburzające komunikację: opisuje wynalazki i gry video; przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> • Sam lub z pomocą tworzy proste wypowiedzi ustne: opisuje wynalazki i gry video; przedstawia fakty dotyczące wynalazków oraz korzystania z 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając nieliczne zazwyczaj niezakłócające komunikacji błędy: opisuje wynalazki i gry video; przedstawia fakty dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> • Używając bogatego słownictwa tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opisuje wynalazki i gry video; przedstawia fakty dotyczące wynalazków oraz

	fakty dotyczące wynalazków oraz korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany dotyczące korzystania z technologii; opisuje swoje upodobania odnośnie gier video; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych.	urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany dotyczące korzystania z technologii; opisuje swoje upodobania odnośnie gier video; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych; dość liczne błędy częściowo zakłócają komunikację.	wynalazków oraz korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany dotyczące korzystania z technologii; opisuje swoje upodobania odnośnie gier video; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych.	korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany dotyczące korzystania z technologii; opisuje swoje upodobania odnośnie gier video; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych; ewentualne sporadyczne błędy nie zakłócają komunikacji.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> Mimo pomocy, popełniając liczne błędy, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje odkrycia, wynalazki, urządzenia techniczne; przedstawia fakty dotyczące wynalazków oraz korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych. Popełniając liczne zakłócające komunikację błędy, pisze list do organizatora kursu tworzenia muzyki elektronicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Sam lub z pomocą tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne popełniając dość liczne błędy częściowo zakłócające komunikację: opisuje odkrycia, wynalazki, urządzenia techniczne; przedstawia fakty dotyczące wynalazków oraz korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych. Popełniając dość liczne częściowo zakłócające komunikację błędy, pisze list do organizatora kursu tworzenia muzyki elektronicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne na ogół niezakłócające komunikacji błędy, tworzy krótkie wypowiedzi pisemne: opisuje odkrycia, wynalazki, urządzenia techniczne; przedstawia fakty dotyczące wynalazków oraz korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych. Popełniając nieliczne w zasadzie niezakłócające komunikacji błędy, pisze list do organizatora kursu tworzenia muzyki elektronicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, bezbłędnie lub niemal bezbłędnie, tworzy krótkie wypowiedzi pisemne: opisuje odkrycia, wynalazki, urządzenia techniczne; przedstawia fakty dotyczące wynalazków oraz korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; przedstawia swoje marzenia, nadzieje i plany oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat korzystania z technologii informacyjnych oraz mediów społecznościowych. Stosując urozmaicone słownictwo i struktury pisze list do organizatora kursu tworzenia muzyki elektronicznej; ewentualne sporadyczne błędy nie zakłócają komunikacji.
Reagowanie	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; wyraża opinię, pyta o opinię, zgadza się lub nie zgadza z opiniami innych osób dotyczącymi gier video oraz korzystania z najnowszych 	<ul style="list-style-type: none"> Reaguje w prostych sytuacjach, czasem popełniając błędy: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; wyraża opinię, pyta o opinię, zgadza się lub nie zgadza z opiniami innych osób dotyczącymi gier video oraz korzystania z najnowszych 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy, reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; wyraża opinię, pyta o opinię, zgadza się lub nie zgadza z opiniami innych osób dotyczącymi gier video oraz korzystania z najnowszych 	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje oraz wyjaśnienia odnośnie korzystania z urządzeń technicznych i najnowszych technologii; wyraża opinię, pyta o opinię, zgadza się lub nie zgadza z opiniami innych osób dotyczącymi gier video oraz korzystania z najnowszych technologii; proponuje,

	<p>technologii; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje dotyczące projektowanej gry komputerowej lub gry video; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby, wyraża uczucia i emocje, stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.</p>	<p>technologii; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje dotyczące projektowanej gry komputerowej lub gry video; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby; wyraża uczucia i emocje; stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.</p>	<p>technologii; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje dotyczące projektowanej gry komputerowej lub gry video; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby; wyraża uczucia i emocje; stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.</p>	<p>przyjmuje i odrzuca propozycje dotyczące projektowanej gry komputerowej lub gry video; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby; wyraża uczucia i emocje; stosuje wyrażenia i zwroty grzecznościowe.</p>
Przetwarzanie wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy. Z trudnością popełniając liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy. Popełniając dość liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Bez większego trudu, popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych. Na ogół poprawnie przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Bez trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych Z łatwością przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.
Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> Słabo zna i z trudem podaje wybrane nazwy zwierząt i roślin, typów pogody, pór roku i elementów krajobrazu; popełnia liczne błędy. Słabo zna i popełniając liczne błędy posługuje się słownictwem opisującym zagrożenia i ochronę środowiska. Słabo zna zasady posługiwania się przedimkami określonymi i nieokreślonymi; popełnia liczne błędy stosując je w wypowiedziach. Słabo zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>can/could; be able to</i>; popełnia liczne błędy posługując się nimi. Popełniając liczne błędy, poprawnie stosuje zaimki wskazujące <i>this/that</i> i <i>these/those</i>. Słabo zna wyrażenia typu czasownik+przyimek oraz 	<ul style="list-style-type: none"> Częściowo zna i podaje wybrane nazwy zwierząt i roślin, typów pogody, pór roku i elementów krajobrazu; czasem popełnia błędy. Częściowo zna i popełniając dość liczne błędy posługuje się słownictwem opisującym zagrożenia i ochronę środowiska. Częściowo zna zasady posługiwania się przedimkami określonymi i nieokreślonymi; popełnia dość liczne błędy stosując je w wypowiedziach. Częściowo zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>can/could; be able to</i>; posługując się nimi popełnia dość liczne błędy. Popełniając dość liczne błędy, stosuje zaimki wskazujące <i>this/that</i> i <i>these/those</i>. Zna niektóre wyrażenia typu czasownik+przyimek oraz przymiotnik+przyimek i nie 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i podaje większość wymaganych nazw zwierząt i roślin, typów pogody, pór roku i elementów krajobrazu. Zna i posługuje się słownictwem opisującym zagrożenia i ochronę środowiska; popełnia nieliczne błędy. Zna zasady posługiwania się przedimkami określonymi i nieokreślonymi; zazwyczaj poprawnie stosuje przedimki w wypowiedziach. Zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>can/could; be able to</i>; popełnia nieliczne błędy posługując się nimi. Na ogół poprawnie stosuje zaimki wskazujące <i>this/that</i> i <i>these/those</i>. Zna wybrane wyrażenia typu czasownik+przyimek oraz przymiotnik+przyimek i zazwyczaj poprawnie się nimi posługuje. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i z łatwością podaje wymagane nazwy zwierząt i roślin, typów pogody, pór roku i elementów krajobrazu. Zna i z łatwością posługuje się słownictwem opisującym zagrożenia i ochronę środowiska. Zna zasady posługiwania się przedimkami określonymi i nieokreślonymi; poprawnie stosuje je w wypowiedziach. Dobrze zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>can/could; be able to</i>; posługuje się nimi bezbłędnie lub niemal bezbłędnie. Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie stosuje zaimki wskazujące <i>this/that</i> i <i>these/those</i>. Zna wymagane wyrażenia typu czasownik+przyimek oraz przymiotnik+przyimek i poprawnie się nimi posługuje.

	<p>przymiotnik+przyimek; popełnia liczne błędy posługując się nimi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Popełniając liczne błędy, tworzy pytania pośrednie i posługuje się nimi. 	<p>zawsze poprawnie się nimi posługuje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Popełniając dość liczne błędy, tworzy pytania pośrednie i posługuje się nimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zazwyczaj poprawnie tworzy pytania pośrednie i posługuje się nimi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawnie tworzy pytania pośrednie i posługuje się nimi.
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Często popełnia błędy w wyszukiwaniu prostych informacji w wypowiedzi. • Mimo pomocy z dużą trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając liczne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Znajduje proste informacje w wypowiedzi, czasem popełniając błędy • Z pewną trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając dość liczne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. • Znajduje w wypowiedzi proste informacje. • Bez większego trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Popełniając drobne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Z łatwością rozumie ogólny sens zarówno prostych, jak i złożonych wypowiedzi. • Z łatwością znajduje w wypowiedzi proste informacje. • Bez trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie określa intencje nadawcy wypowiedzi.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> • Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów. • Z trudnością znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając liczne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Mimo pomocy, popełniając liczne błędy rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Mimo pomocy, z trudnością rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Najczęściej rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Na ogół znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając dość liczne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Czasem popełniając błędy, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Czasem popełniając błędy, rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumie ogólny sens prostych tekstów. • Bez większego trudu znajduje w tekście określone informacje. • Popełniając drobne błędy określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Zazwyczaj poprawnie rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Zazwyczaj poprawnie rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bez trudu rozumie ogólny sens tekstów • Bez trudu znajduje w tekście określone informacje. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie określa intencje nadawcy wypowiedzi pisemnej. • Z łatwością rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. • Z łatwością rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne błędy zaburzające komunikację: opisuje zwierzęta, krajobrazy, pory roku, pogodę; relacjonuje udział w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty odnoszące się do świata przyrody: zwierząt, krajobrazów, zagrożeń środowiska; przedstawia intencje i marzenia, planując wycieczkę do parku narodowego; opisuje swoje upodobania oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie dotyczące pogody, krajobrazów, parków narodowych, ogrodów 	<ul style="list-style-type: none"> • Sam lub z pomocą tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając dość liczne błędy częściowo zaburzające komunikację: opisuje zwierzęta, krajobrazy, pory roku, pogodę; relacjonuje udział w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty odnoszące się do świata przyrody: zwierząt, krajobrazów, zagrożeń środowiska; przedstawia intencje i marzenia, planując wycieczkę do parku narodowego; opisuje swoje upodobania oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie dotyczące pogody, krajobrazów, parków narodowych, ogrodów 	<ul style="list-style-type: none"> • Popełniając nieliczne na ogół niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opisuje zwierzęta, krajobrazy, pory roku, pogodę; relacjonuje udział w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty odnoszące się do świata przyrody: zwierząt, krajobrazów, zagrożeń środowiska; przedstawia intencje i marzenia, planując wycieczkę do parku narodowego; opisuje swoje upodobania oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie dotyczące pogody, krajobrazów, parków narodowych, ogrodów 	<ul style="list-style-type: none"> • Używając bogatego słownictwa tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opisuje zwierzęta, krajobrazy, pory roku, pogodę; relacjonuje udział w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty odnoszące się do świata przyrody: zwierząt, krajobrazów, zagrożeń środowiska; przedstawia intencje i marzenia, planując wycieczkę do parku narodowego; opisuje swoje upodobania oraz wyraża i uzasadnia swoje opinie dotyczące pogody, krajobrazów, parków narodowych, ogrodów zoologicznych oraz ochrony

	zoologicznych oraz ochrony środowiska.	zoologicznych oraz ochrony środowiska.	zoologicznych oraz ochrony środowiska.	środowiska; ewentualne sporadyczne błędy nie zakłócają komunikacji.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> Mimo pomocy, popełniając liczne zaburzające komunikację błędy, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje zwierzęta i zjawiska przyrodnicze; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty dotyczące zjawisk przyrodniczych; przedstawia intencje, marzenia i plany na przyszłość; opisuje swoje upodobania dotyczące pór roku i pogody; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat różnych zjawisk przyrodniczych i ochrony środowiska. Popełniając liczne błędy zaburzające komunikację, pisze e-mail dotyczący konkursu przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> Sam lub z pomocą tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opisuje zwierzęta i zjawiska przyrodnicze; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty dotyczące zjawisk przyrodniczych; przedstawia intencje, marzenia i plany na przyszłość; opisuje swoje upodobania dotyczące pór roku i pogody; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat różnych zjawisk przyrodniczych i ochrony środowiska; dość liczne błędy częściowo zaburzają komunikację. Popełniając dość liczne błędy częściowo zaburzające komunikację, pisze e-mail dotyczący konkursu przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne na ogół niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne: opisuje zwierzęta i zjawiska przyrodnicze; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty dotyczące zjawisk przyrodniczych; przedstawia intencje, marzenia i plany na przyszłość; opisuje swoje upodobania dotyczące pór roku i pogody; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat różnych zjawisk przyrodniczych i ochrony środowiska. Popełniając drobne błędy w zasadzie niezaburzające komunikacji, pisze e-mail dotyczący konkursu przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, bezbłędnie lub niemal bezbłędnie, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne: opisuje zwierzęta i zjawiska przyrodnicze; opowiada o doświadczeniach odnosząc się do udziału w konkursie przyrodniczym; przedstawia fakty dotyczące zjawisk przyrodniczych; przedstawia intencje, marzenia i plany na przyszłość; opisuje swoje upodobania dotyczące pór roku i pogody; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat różnych zjawisk przyrodniczych i ochrony środowiska. Stosując urozmaicone słownictwo i struktury, pisze e-mail dotyczący konkursu przyrodniczego; ewentualne sporadyczne błędy nie zaburzają komunikacji.
Reagowanie	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie zjawisk przyrodniczych oraz ochrony środowiska; zaprasza i reaguje na zaproszenie; proponuje i prowadzi proste negocjacje w sytuacjach codziennych; składa życzenia i gratulacje; wyraża uczucia i emocje. 	<ul style="list-style-type: none"> Reaguje w prostych sytuacjach, czasem popełniając błędy: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie zjawisk przyrodniczych oraz ochrony środowiska; zaprasza i reaguje na zaproszenie; proponuje i prowadzi proste negocjacje w sytuacjach codziennych; składa życzenia i gratulacje; wyraża uczucia i emocje. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy, reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie zjawisk przyrodniczych oraz ochrony środowiska; zaprasza i reaguje na zaproszenie; proponuje i prowadzi proste negocjacje w sytuacjach codziennych; składa życzenia i gratulacje; wyraża uczucia i emocje. 	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie zjawisk przyrodniczych oraz ochrony środowiska; zaprasza i reaguje na zaproszenie; proponuje i prowadzi proste negocjacje w sytuacjach codziennych; składa życzenia i gratulacje; wyraża uczucia i emocje.
Przetwarzanie wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy. Z trudnością popełniając liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku 	<ul style="list-style-type: none"> Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy. Popełniając dość liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku 	<ul style="list-style-type: none"> Bez większego trudu, popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych. Na ogół poprawnie przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w 	<ul style="list-style-type: none"> Bez trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych Z łatwością przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim

	angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.	angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.	języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.	informacje sformułowane w języku polskim.
Znajomość środków językowych	<ul style="list-style-type: none"> Słabo zna i, popełniając liczne błędy, posługuje się słownictwem odnoszącym się do postaw obywatelskich, problemów i zjawisk społecznych, wolontariatu i akcji charytatywnych, a także przestępczości i kar, oraz mediów społecznościowych. Słabo zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>must, might, may, could, can't</i>; popełnia liczne błędy posługując się nimi. Słabo zna zasady tworzenia zdań w poznanych czasach i z trudnością je buduje. Popełnia liczne błędy posługując się poznanymi czasami gramatycznymi. Z trudnością, popełniając liczne błędy stosuje zaimki zwrotne oraz wyrażenie <i>each other</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Częściowo zna i, popełniając dość liczne błędy, posługuje się słownictwem odnoszącym się do postaw obywatelskich, problemów i zjawisk społecznych, wolontariatu i akcji charytatywnych, a także przestępczości i kar, oraz mediów społecznościowych. Częściowo zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>must, might, may, could, can't</i>; posługując się nimi popełnia dość liczne błędy. Częściowo zna zasady tworzenia zdań w poznanych czasach i nie zawsze poprawnie je buduje. Popełnia dość liczne błędy posługując się poznanymi czasami gramatycznymi. Nie zawsze poprawnie stosuje zaimki zwrotne oraz wyrażenie <i>each other</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i popełniając nieliczne błędy, posługuje się słownictwem odnoszącym się do postaw obywatelskich, problemów i zjawisk społecznych, wolontariatu i akcji charytatywnych, a także przestępczości i kar, oraz mediów społecznościowych. Zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>must, might, may, could, can't</i>; popełnia nieliczne błędy posługując się nimi. Zna zasady tworzenia zdań w poznanych czasach i zazwyczaj poprawnie je buduje. Zazwyczaj stosuje czasy gramatyczne odpowiednio do sytuacji. Na ogół poprawnie stosuje zaimki zwrotne oraz wyrażenie <i>each other</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie posługuje się słownictwem odnoszącym się do postaw obywatelskich, problemów i zjawisk społecznych, wolontariatu i akcji charytatywnych, a także przestępczości i kar, oraz mediów społecznościowych. Dobrze zna zasady tworzenia zdań z czasownikami modalnymi <i>must, might, may, could, can't</i>; posługuje się nimi bezbłędnie lub niemal bezbłędnie. Dobrze zna zasady tworzenia zdań w poznanych czasach i poprawnie je buduje. Swobodnie stosuje czasy gramatyczne odpowiednio do sytuacji. Poprawnie stosuje zaimki zwrotne oraz wyrażenie <i>each other</i>.
Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> Słabo rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. Często popełnia błędy w wyszukiwaniu w wypowiedzi prostych informacji. Mimo pomocy z dużą trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. Znajduje proste informacje w wypowiedzi, czasem popełniając błędy Z pewną trudnością znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. Znajduje proste informacje w wypowiedzi. Bez większego trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> Z łatwością rozumie ogólny sens zarówno prostych, jak i złożonych wypowiedzi. Z łatwością znajduje proste informacje w wypowiedzi. Bez trudu znajduje w wypowiedzi bardziej złożone informacje.
Czytanie	<ul style="list-style-type: none"> Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów. Z trudnością znajduje w tekście określone informacje. Popełniając liczne błędy określa kontekst wypowiedzi pisemnej. Mimo pomocy, popełniając liczne błędy rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> Najczęściej rozumie ogólny sens prostych tekstów. Na ogół znajduje w tekście określone informacje. Popełniając dość liczne błędy, określa kontekst wypowiedzi pisemnej. Czasem popełniając błędy, rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie ogólny sens prostych tekstów. Bez większego trudu znajduje w tekście określone informacje. Popełniając drobne błędy określa kontekst wypowiedzi pisemnej. Zazwyczaj poprawnie rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu. 	<ul style="list-style-type: none"> Bez trudu rozumie ogólny sens tekstów Bez trudu znajduje w tekście określone informacje. Bez błędnie lub niemal bezbłędnie określa kontekst wypowiedzi pisemnej. Z łatwością rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu.

	<ul style="list-style-type: none"> Mimo pomocy, z trudnością układa informacje w określonej kolejności. 	<ul style="list-style-type: none"> Czasem popełniając błędy, układa informacje w określonej kolejności. 	<ul style="list-style-type: none"> Zazwyczaj poprawnie układa informacje w określonej kolejności. 	<ul style="list-style-type: none"> Z łatwością układa informacje w określonej kolejności.
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne błędy zaburzające komunikację: opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska; opowiada o doświadczeniach i wydarzeniach związanych ze zjawiskami społecznymi i akcjami charytatywnymi; przedstawia fakty dotyczące zjawisk społecznych i politycznych; przedstawia marzenia i plany na przyszłość; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat problemów społecznych i metod ich rozwiązywania; wyraża uczucia i emocje. 	<ul style="list-style-type: none"> Sam lub z pomocą tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając dość liczne błędy częściowo zaburzające komunikację: opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska; opowiada o doświadczeniach i wydarzeniach związanych ze zjawiskami społecznymi i akcjami charytatywnymi; przedstawia fakty dotyczące zjawisk społecznych i politycznych; przedstawia marzenia i plany na przyszłość; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat problemów społecznych i metod ich rozwiązywania; wyraża uczucia i emocje. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne w zasadzie niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska; opowiada o doświadczeniach i wydarzeniach związanych ze zjawiskami społecznymi i akcjami charytatywnymi; przedstawia fakty dotyczące zjawisk społecznych i politycznych; przedstawia marzenia i plany na przyszłość; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat problemów społecznych i metod ich rozwiązywania; wyraża uczucia i emocje. 	<ul style="list-style-type: none"> Używając bogatego słownictwa tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne: opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska; opowiada o doświadczeniach i wydarzeniach związanych ze zjawiskami społecznymi i akcjami charytatywnymi; przedstawia fakty dotyczące zjawisk społecznych i politycznych; przedstawia marzenia i plany na przyszłość; wyraża i uzasadnia swoje opinie na temat problemów społecznych i metod ich rozwiązywania; wyraża uczucia i emocje; ewentualne sporadyczne błędy nie zakłócają komunikacji.
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> Mimo pomocy, popełniając liczne zaburzające komunikację błędy, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z udziałem w akcjach charytatywnych; przedstawia fakty odnoszące się do zjawisk społecznych; przedstawia nadzieje, marzenia i plany związane z przeprowadzką do innego kraju; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące problemów społecznych oraz sposobów ich rozwiązywania. Popełniając liczne błędy zakłócające komunikację, pisze ogłoszenie na stronie internetowej dotyczące problemów społecznych i ich rozwiązywania. 	<ul style="list-style-type: none"> Sam lub z pomocą tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z udziałem w akcjach charytatywnych; przedstawia fakty odnoszące się do zjawisk społecznych; przedstawia nadzieje, marzenia i plany związane z przeprowadzką do innego kraju; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące problemów społecznych oraz sposobów ich rozwiązywania; dość liczne błędy częściowo zakłócają komunikację. Popełniając dość liczne błędy częściowo zakłócające komunikację, pisze ogłoszenie na stronie internetowej dotyczące problemów społecznych i ich rozwiązywania. 	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy na ogół niezakłócające komunikacji, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z udziałem w akcjach charytatywnych; przedstawia fakty odnoszące się do zjawisk społecznych; przedstawia nadzieje, marzenia i plany związane z przeprowadzką do innego kraju; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące problemów społecznych, a także sposobów ich rozwiązywania. Popełniając nieliczne błędy na ogół niezakłócające komunikacji, pisze ogłoszenie na stronie internetowej dotyczące problemów społecznych i ich rozwiązywania. 	<ul style="list-style-type: none"> Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne: opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach związanych z udziałem w akcjach charytatywnych; przedstawia fakty odnoszące się do zjawisk społecznych; przedstawia nadzieje, marzenia i plany związane z przeprowadzką do innego kraju; wyraża i uzasadnia opinie oraz wyjaśnienia dotyczące problemów społecznych, a także sposobów ich rozwiązywania; ewentualne drobne błędy nie zaburzają komunikacji. Stosując urozmaicone słownictwo i struktury, pisze ogłoszenie na stronie internetowej dotyczące problemów społecznych i ich rozwiązywania; ewentualne sporadyczne błędy nie zaburzają komunikacji.

Reagowanie	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie systemu politycznego w różnych krajach, a także zjawisk społecznych; zaprasza i odpowiada na zaproszenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby; wyraża uczucia i emocje. 	<p>Reaguje w prostych sytuacjach, często popełniając błędy: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie systemu politycznego w różnych krajach, a także zjawisk społecznych; zaprasza i odpowiada na zaproszenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby; wyraża uczucia i emocje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Popełniając nieliczne błędy, reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie systemu politycznego w różnych krajach, a także zjawisk społecznych; zaprasza i odpowiada na zaproszenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby; wyraża uczucia i emocje. 	<ul style="list-style-type: none"> Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach: uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia odnośnie systemu politycznego w różnych krajach, a także zjawisk społecznych; zaprasza i odpowiada na zaproszenia; proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje; wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby; wyraża uczucia i emocje.
Przetwarzanie wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy. Z trudnością popełniając liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy. Popełniając dość liczne błędy przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Bez większego trudu, popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych. Na ogół poprawnie przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Bez trudu przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych Z łatwością przekazuje w języku polskim lub angielskim informacje sformułowane w języku angielskim, jak również przekazuje w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim.

KLASA 8

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z JĘZYKA NIEMIECKIEGO

Stopień celujący

Uczeń:

- operuje wiedzą obejmującą cały program nauczania w danej klasie,
- wykazuje aktywność w zdobywaniu wiedzy o krajach, społeczeństwach i kulturach niemieckiego obszaru językowego,
- posiada świadomość związku między kulturą własną i kulturą obcą oraz wrażliwość międzykulturową,
- aktywnie współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych pracach projektowych,
- rozwija samodzielnie swoje umiejętności językowe,
- aktywnie korzysta ze źródeł informacji w języku niemieckim,
- jest laureatem szkolnego lub regionalnego konkursu języka niemieckiego,
- w semestrze nie otrzymuje ocen niedostatecznych z przedmiotu.

Stopień bardzo dobry

Uczeń:

- opanował pełny zakres wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania w danej klasie,
- bardzo dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów,
- bardzo dobrze rozumie treść tekstu słuchanego,
- w wypowiedzi ustnej prezentuje bardzo dobre opanowanie struktur leksykalno-gramatycznych,
- czyta płynnie, w szybkim tempie, rozumie treść czytanego tekstu, zwraca uwagę na akcent zdaniowy i wyrazowy,
- potrafi samodzielnie napisać krótki tekst użytkowy.

Stopień dobry

Uczeń:

- nie opanował w pełni wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania w danej klasie, ale poprawnie stosuje zdobytą wiedzę do samodzielnego rozwiązywania zadań,
- dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów,
- dobrze rozumie treść tekstu słuchanego,
- w wypowiedzi ustnej popełnia nieliczne błędy,
- dobrze rozumie treść czytanego tekstu,
- samodzielnie konstruuje krótką wypowiedź pisemną, popełniając nieliczne błędy.

Stopień dostateczny

Uczeń:

- nie opanował w pełni wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania w danej klasie, ale rozwiązuje zadania teoretyczne lub praktyczne o średnim stopniu trudności (niekiedy z pomocą nauczyciela),
- rozumie proste polecenia nauczyciela,
- rozumie wybiórczo treść tekstu słuchanego (po kilkukrotnym wysłuchaniu),
- w wypowiedzi ustnej stosuje proste zdania, często z pomocą nauczyciela,
- czyta wolno, popełnia liczne błędy, często nie rozumie treści tekstu,
- w wypowiedzi pisemnej popełnia błędy gramatyczne, najczęściej posługuje się prostymi strukturami gramatycznymi.

Stopień dopuszczający

Uczeń:

- ma braki w opanowaniu wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania, ale braki te nie uniemożliwiają uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy w ciągu dalszej nauki,
- rozumie tylko wcześniej poznane komunikaty,
- w tekście słuchanym rozumie tylko pojedyncze słowa,

- w wypowiedzi ustnej popełnia liczne błędy, które znacznie zakłócają komunikację, jego wypowiedź jest tylko częściowo zrozumiała,
- czyta bardzo wolno, artykułuje i akcentuje podobnie jak w języku polskim,
- odwzorowuje napisany tekst, w większości używa nieprawidłowej pisowni i interpunkcji.

Stopień niedostateczny

Uczeń:

- nie opanował wiadomości określonych programem nauczania w danej klasie, a braki te uniemożliwiają mu dalsze zdobywanie wiedzy z przedmiotu,
- nie potrafi przekazywać informacji,
- nie rozumie poleceń i pytań nauczyciela,
- nie opanował podstawowych struktur gramatycznych i podstawowego słownictwa,
- nie potrafi skonstruować wypowiedzi pisemnej,
- nie umie poprawnie budować prostych zdań,
- operuje bardzo ubogim słownictwem,
- nie wykazuje zainteresowania przedmiotem, nie wykazuje chęci poprawy ocen.

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI (DYSLEKSJA, DYSORTOGRAFIA) NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z JĘZYKA NIEMIECKIEGO

Stopień celujący

Uczeń:

- operuje wiedzą obejmującą cały program nauczania w danej klasie,
- aktywnie współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych pracach projektowych,
- rozwija samodzielnie swoje umiejętności językowe,
- aktywnie korzysta ze źródeł informacji w języku niemieckim,
- w semestrze nie otrzymuje ocen niedostatecznych z przedmiotu.

Stopień bardzo dobry

Uczeń:

- bardzo dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów,
- bardzo dobrze rozumie treść tekstu słuchanego,
- w wypowiedzi ustnej prezentuje bardzo dobre opanowanie struktur leksykalno-gramatycznych,
- czyta w szybkim tempie, popełniając błędy, rozumie treść czytanego tekstu, zwraca uwagę na akcent zdaniowy i wyrazowy,
- potrafi samodzielnie napisać krótki tekst użytkowy, popełniając nieliczne błędy ortograficzne.

Stopień dobry

Uczeń:

- dobrze rozumie wypowiedzi nauczyciela i kolegów,
- dobrze rozumie treść tekstu słuchanego,
- w wypowiedzi ustnej popełnia nieliczne błędy,
- dobrze rozumie treść czytanego tekstu,
- samodzielnie konstruuje krótką wypowiedź pisemną, popełniając błędy ortograficzne.

Stopień dostateczny

Uczeń:

- rozumie proste polecenia nauczyciela,
- rozumie wybiórczo treść tekstu słuchanego (po kilkukrotnym wysłuchaniu),
- w wypowiedzi ustnej stosuje proste zdania, często z pomocą nauczyciela,
- czyta wolno, popełnia liczne błędy, często nie rozumie treści tekstu,

- w wypowiedzi pisemnej popełnia błędy gramatyczne i ortograficzne, najczęściej posługuje się prostymi strukturami gramatycznymi.

Stopień dopuszczający

Uczeń:

- rozumie tylko wcześniej poznane komunikaty,
- w tekście słuchanym rozumie tylko pojedyncze słowa,
- w wypowiedzi ustnej popełnia liczne błędy, które znacznie zakłócają komunikację, jego wypowiedź jest tylko częściowo zrozumiała,
- czyta bardzo wolno, artykułuje i akcentuje podobnie do języka polskiego,
- odwzorowuje napisany tekst, w większości używa nieprawidłowej pisowni i interpunkcji,
- wymaga stałej stymulacji i instruowania przez nauczyciela przy pracy z tekstem pisanym i czytany.

Stopień niedostateczny

Uczeń:

- nie potrafi przekazywać informacji,
- nie rozumie poleceń i pytań nauczyciela,
- nie opanował podstawowych struktur gramatycznych i podstawowego słownictwa,
- nie potrafi skonstruować wypowiedzi pisemnej,
- nie umie poprawnie budować prostych zdań,
- operuje bardzo ubogim słownictwem,
- pisząc, popełnia liczne błędy ortograficzne, które całkowicie uniemożliwiają komunikację.

WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH OCEN Z JEZYKA NIEMIECKIEGO

WYMAGANIA PODSTAWOWE

Na ocenę dopuszczającą (2)

1. rozumienie ze słuchu

Uczeń:

- rozróżnia wybrane słowa w zdaniach obcego tekstu,
- właściwie reaguje na podstawowe polecenia nauczyciela w języku niemieckim,
- rozumie krótkie, proste wypowiedzi (zgodne z tematyką programową).

2. mówienie

Uczeń:

- pyta o cechy charakteru i udziela odpowiedzi na takie pytanie,
- pyta o wygląd zewnętrzny i udziela odpowiedzi na takie pytanie,
- pyta o znak zodiaku i udziela odpowiedzi na takie pytanie,
- uzyskuje i udziela informacji na temat ubioru,
- wyraża opinię o modzie,
- rozmawia o marzeniach i wyobrażeniach dotyczących krewnych,
- rozmawia o powodach kłótni,
- udziela rad dotyczących rozwiązywania problemów,
- pyta o czynności związane z ochroną środowiska naturalnego i udzielanie odpowiedzi na takie pytanie,
- pyta o zaangażowanie charytatywne i udziela odpowiedzi na takie pytanie,
- pyta o posiadanie urządzeń medialnych i udziela odpowiedzi na takie pytanie,
- pyta o użytkowanie urządzeń medialnych i udziela odpowiedzi na takie pytanie,
- interpretuje wyniki ankiety dotyczącej korzystania z mediów,
- opowiada o czynnościach, które wykonuje się za pomocą internetu,
- opowiada o gazetce szkolnej,

- zna odmianę przymiotnika z rzeczownikiem z rodzajnikiem nieokreślonym,
- zna odmianę przymiotnika z rzeczownikiem z zaimkiem dzierżawczym oraz przeczeniem *kein*,
- zna zasady tworzenia pytań z *was für (ein...)*,
- zna odmianę przymiotnika z rzeczownikiem z rodzajnikiem określonym,
- zna zasady tworzenia pytań z *welch...*,
- zna odmianę formy *würde* z bezokolicznikiem,
- zna zasady stosowania zaimka względnego,
- zna zasady tworzenia zdań względnych,
- zna budowę zdania podrzędnego ze spójnikiem *weil*,
- zna odmianę czasowników *können* i *sollen* w trybie przypuszczającym *Konjunktiv Präteritum*,
- zna zasady tworzenia zdań pytających zależnych,
- zna budowę zdania podrzędnego ze spójnikiem *ob*,
- zna rekcję wybranych czasowników,
- zna zasady tworzenia pytań o dopełnienie przyimkowe,
- zna rekcję wybranych przymiotników,
- zna zasady stosowania zaimka nieokreślonego *man*.

3. czytanie

Uczeń:

- przeczyta krótki tekst z podręcznika,
- wyszukuje określone informacje w tekście (rozwija swoją umiejętność czytania ze zrozumieniem), często przy pomocy nauczyciela,
- rozumie proste wypowiedzi pisemne, wywiady, wspomnienia, e-maile, ankiety i wpisy na blogu,
- korzysta z pomocy nauczyciela.

4. pisanie

Uczeń:

- przyporządkowuje odpowiedzi pytaniom,
- zapisuje poprawnie poznane struktury,
- układa zdania z podanych elementów i poprawnie je zapisuje przy pomocy nauczyciela.

Na ocenę dostateczną (3)

1. rozumienie ze słuchu

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto:

- rozumie krótkie, proste teksty,
- wyszukuje określone informacje w tekście słuchanym, często przy pomocy nauczyciela.

2. mówienie

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto:

- określa cechy charakteru oraz wyglądu zewnętrznego,
- nazywa znaki zodiaku,
- nazywa ubrania oraz je opisuje,
- udziela porad dotyczących ubiorów na różne okazje,
- rozmawia o modzie i wyraża o niej swoją opinię,
- wyraża marzenia i wyobrażenia dotyczące rodziny i krewnych,
- wymienia powody kłótni z rodzicami,
- udziela porad dotyczących rozwiązywania problemów,
- opisuje działania chroniące i niszczące środowisko naturalne,
- opisuje działania związane z pracą charytatywną i wolontariatem,
- opowiada o kółku zainteresowań „Solidarni z innymi”,
- opowiada o formie wolontariatu „Wolontarystyczny Rok Socjalny” w Niemczech,
- nazywa urządzenia medialne,
- opowiada, do czego używa mediów,

- interpretuje ankietę dotyczącą korzystania z mediów,
- stosuje przymiotnik z rodzajnikiem nieokreślonym i określonym w wypowiedziach,
- stosuje przymiotnik z zaimkiem dzierżawczym oraz przeczeniem *kein* w wypowiedziach,
- stosuje pytania z *was für (ein...)* i *welch...*,
- stosuje formy *würde* z bezokolicznikiem,
- stosuje zaimek względny w wypowiedziach,
- stosuje zdania względne,
- stosuje zdania podrzędne ze spójnikiem *weil*,
- stosuje czasowniki *können* i *sollen* w trybie przypuszczającym *Konjunktiv Präteritum*,
- stosuje zdania pytające zależne,
- stosuje zdania podrzędne ze spójnikiem *ob*,
- stosuje rekcję wybranych czasowników i przymiotników w wypowiedziach,
- stosuje pytania o dopełnienie przyimkowe,
- stosuje zaimek nieokreślony *man*.

3. czytanie

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto:

- wyszukuje określone informacje w tekście czytany przy pomocy nauczyciela,
- poprawnie czyta dłuższy tekst na głos, korzysta z pomocy nauczyciela,
- stosuje zasady interpunkcji.

4. pisanie

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą, ponadto:

- uzupełnia luki w tekście odpowiednimi wyrazami,
- pisze krótki tekst użytkowy przy pomocy nauczyciela.

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE:

Na ocenę dobrą (4)

1. rozumienie ze słuchu

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto:

- rozumie pełną wypowiedź nauczyciela i kolegów na tematy objęte programem,
- wyszukuje określone informacje w tekście słuchanym, określa kontekst wypowiedzi, jej główną myśl oraz intencje rozmówców, niekiedy przy pomocy nauczyciela,
- selektywnie rozumie dany tekst.

2. mówienie

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto:

- ma większy zasób słownictwa,
- konstruuje kilkuzdaniową wypowiedź na dany temat bez popełniania rażących błędów,
- nawiązuje i podtrzymuje dialog z kolegą/koleżanką w zakresie omawianych tematów,
- tworzy dialogi według schematu,
- poprawnie wymawia wybrane głoski, wyrazy i zwroty,
- tworzy pytania do odpowiedzi.

3. czytanie

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto:

- czyta dłuższe partie tekstu z prawidłowym zastosowaniem zasad fonetyki i interpunkcji,
- wyszukuje określone informacje w tekście czytany, określa jego główną myśl, kontekst i intencję autora tylko niekiedy przy pomocy nauczyciela.

4. pisanie

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę dopuszczającą i dostateczną, ponadto:

- pisze z pamięci zdania i krótkie teksty bez rażących błędów.

Na ocenę bardzo dobrą (5)

1. rozumienie ze słuchu

Uczeń:

- selektywnie rozumie wybrany tekst,
- prawidłowo wyszukuje informacje w tekście słuchanym, określa jego główną myśl, kontekst wypowiedzi, intencję rozmówców,
- rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi,
- rozumie w większości wypowiedzi nauczyciela na tematy objęte programem.

2. mówienie

Uczeń:

- formułuje dłuższą wypowiedź, np. na temat mody, kłótni z rodzicami,
- opowiada, w jaki sposób angażuje się charytatywnie,
- mówi, co robi dla ochrony środowiska naturalnego,
- opowiada, jak tworzy się gazetkę szkolną,
- swobodnie interpretuje ankiety,
- poprawnie stosuje formy *Konjunktiv Präteritum*,
- opowiada o minionych wydarzeniach bez rażących błędów,
- poprawnie stosuje zdania podrzędnie złożone,
- nie korzysta z gotowych schematów i rozwiązań.

3. czytanie

Uczeń:

- przeczyta prawidłowo tekst z podręcznika, nie korzysta z pomocy nauczyciela,
- rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu,
- układa informacje w określonym porządku,
- rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi,
- prawidłowo akcentuje wyrazy.

4. pisanie

Uczeń:

- opisuje osoby, przedmioty, zjawiska, nie korzystając z pomocy nauczyciela,
- formułuje dłuższą wypowiedź pisemną,
- opisuje plany na przyszłość i minione zdarzenia,
- wyraża i uzasadnia swoje opinie,
- opisuje upodobania,
- ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje,
- stosuje zwroty i formy grzecznościowe,
- samodzielnie pisze krótki tekst użytkowy,
- używa w wypowiedzi pisemnej poznane struktury gramatyczne i leksykalne.

Na ocenę celującą (6)

Uczeń opanował materiał wymagany na ocenę bardzo dobrą oraz wykazuje zainteresowanie i aktywność w zdobywaniu wiedzy o krajach, społeczeństwach i kulturach niemieckiego obszaru językowego, posiada świadomość związku między kulturą własną i kulturą obcą oraz wrażliwość międzykulturową, aktywnie współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych pracach projektowych, rozwija samodzielnie swoje umiejętności językowe, aktywnie korzysta ze źródeł informacji w języku niemieckim.

Wymagania edukacyjne z języka polskiego na poszczególne oceny

klasa 8

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
	Uczeń potrafi:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Wobec życiowych doświadczeń	<ul style="list-style-type: none"> opisać graffiti 	<ul style="list-style-type: none"> porównać graffiti Banksy'ego z XVII-wiecznym obrazem 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat kolorystyki dzieła i określić jej funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> omówić funkcję dodania maski postaci z obrazu omówić znaczenie otoczenia dla wymowy dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać inne dzieła sztuki, w których artyści prezentowali radzenie sobie z trudnymi doświadczeniami
3. Nie bać się życia	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu przytoczyć argumenty wysuwane przez bohaterki 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować każdą z bohaterek 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczynę sporu pomiędzy bohaterkami 	<ul style="list-style-type: none"> wyrazić swoją opinię na temat sporu zaprezentowanego we fragmentach tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> stworzyć pracę pisemną związaną z tematem lekcji
4. Spotkanie z żywiołem – <i>Burza</i> Adama Mickiewicza (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść wiersza omówić sytuację liryczną w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> określić kontekst biograficzny utworu omówić kompozycję wiersza i odnieść ją do definicji sonetu wskazać cechy bohatera romantycznego u podróżnego 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać środki stylistyczne użyte w utworze i określić ich funkcję omówić obraz natury wyłaniający się z utworu 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować puentę sonetu wskazać konteksty kulturowe związane z tematem utworu 	<ul style="list-style-type: none"> porównać wiersz Adama Mickiewicza z obrazem Rembrandta
5. i 6. Życie na ławie oskarżonych	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować bohaterów fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> odnieść przeczytane fragmenty tekstu do definicji powieści kryminalnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyciągnąć z przemyśleń bohaterów ogólne wnioski dotyczące natury człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> podjąć dyskusję na temat stwierdzenia bohaterki, że mówienie prawdy jest przejawem odwagi
7. W obliczu zmian – <i>Jeżeli porcelana, to wyłącznie taka</i> Stanisława Barańczaka (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać środki stylistyczne użyte w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> omówić funkcję przywołanych w utworze: porcelany, fotela, książki, odzieży, planów omówić funkcję środków stylistycznych użytych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować przesłanie wiersza zinterpretować sens wyrażen <i>gąsienica czolgu</i> i <i>but tragarza</i> 	<ul style="list-style-type: none"> omówić sposób przedstawienia zmian i migracji w innym tekście kultury
8. Zaakceptować ograniczenia	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść fragmentów tekstu wymienić osiągnięcia Stephena Hawkinga, o których jest mowa w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić stosunek narratora tekstu do życia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób naukowiec postrzegał swoją niepełnosprawność 	<ul style="list-style-type: none"> sformułować przesłanie wynikające z relacji Stephena Hawkinga dotyczącej jego życia 	<ul style="list-style-type: none"> odszukać informacje na temat ludzi, którzy osiągnęli sukces pomimo różnych ograniczeń
9. Niezwykły zawód	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść wywiadu zreferować odczucia lekarza podczas przeszczepu serca 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Zbigniew Religa został chirurgiem scharakteryzować Zbigniewa Religę jako lekarza 	<ul style="list-style-type: none"> omówić emocje Zbigniewa Religi, które towarzyszyły mu podczas pierwszej przeprowadzanej operacji przedstawić romantyczną stronę zawodu lekarza, którą dostrzegł Zbigniew Religa 	<ul style="list-style-type: none"> zinterpretować znaczenie przekształconego frazeologizmu w tytule wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat filmu <i>Bogowie</i> w reżyserii Łukasza Palkowskiego
10. i 11. Wywiad	<ul style="list-style-type: none"> wymienić etapy tworzenia wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> ułożyć pytania do autora podanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> zebrać informacje na temat wybranej postaci, wymyślić 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadzić wywiad z koleżanką lub kolegą 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić wybrany przez siebie wywiad i go ocenić

			temat wywiadu i ułożyć pytania • wskazać błędy w podanym wywiadzie		• przeprowadzić wywiad z osobą ze swojego otoczenia na temat jej pasji
12. Fotografia	• wymienić rodzaje fotografii	• ocenić wybraną fotografię na podstawie podanych kryteriów	• wypowiedzieć się na temat roli światła w fotografii • omówić fotografie Charlesa Ebbetsa, Annie Leibovitz i Matthew Abbotta	• dokonać analizy wybranej fotografii	• dokonać analizy wybranej fotografii artystycznej
13. i 14. Jak doskonalić technikę pisania rozprawki?	• stworzyć plan rozprawki	• omówić na przykładzie podanej rozprawki sposoby zachowania spójności tekstu	• sformułować tezę do podanego tematu rozprawki • skorygować błędy w podanych rozprawkach	• dokonać analizy przykładowej rozprawki • stworzyć rozprawkę	
15 i 16. Sposoby wzbogacania słownictwa	• wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>neologizm, zapożyczenia, wyrazy rodzime, synonimy, antonimy, homonimy, wyrazy wieloznaczne, eufemizmy</i>	• wskazać funkcje neologizmów w podanych fragmentach tekstów • rozpoznać w tekstach rodzaje neologizmów • rozpoznać w tekście homonimy i wyrazy wieloznaczne	• omówić zasadność i funkcję użycia wyrazów obcych w tekstach • zastąpić podane wyrazy synonimami • zastąpić zapożyczenia wyrazami rodzimymi • przekształcić wypowiedzi tak, aby zawierały eufemizmy	• omówić funkcje neologizmów w tekstach artystycznych	
17. i 18. Czym jest styl języka? Jakie style wyróżniamy?	• wymienić style funkcjonujące w polszczyźnie	• wymienić cechy każdego ze stylów • wskazać w tekście sformułowania nacechowane stylistycznie • wskazać błędy stylistyczne w podanych tekstach	• rozpoznać styl podanej wypowiedzi • przekształcić sformułowania nacechowane stylistycznie w neutralne stylistycznie • skorygować błędy stylistyczne w podanych tekstach	• stworzyć tekst w wybranym stylu	
19. Ortografia – przypomnienie wiadomości	• przedstawić zasady ortograficzne	• uzupełnić podane teksty poprawnymi formami	• skorygować teksty pod kątem ortograficznym	• stworzyć teksty poprawne pod względem ortograficznym	
20. i 21. Podsumowanie	• odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się terminami: <i>synonimy, antonimy, homonimy, wyrazy wieloznaczne, eufemizmy, zapożyczenia, neologizmy, styl naukowy, styl urzędowy, styl publicystyczno-dziennikarski, styl retoryczny, styl artystyczny, styl potoczny, wywiad, rozprawka</i>	• wykorzystywać najważniejsze konteksty	• wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko	• poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać	• wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
22. Ojczyzna	• opisać to, co zostało przedstawione na obrazie	• omówić kompozycję dzieła	• wskazać topos, do którego odwołał się artysta	• zinterpretować znaczenie symboli	• wskazać inne teksty kultury przedstawiające ojczyznę

			• omówić funkcje kolorystyki	• wyjaśnić wymowę obrazu	jako matkę
23. i 24. Fantastyka a historia	• omówić treść fragmentów tekstu • określić rodzaj narracji	• wypowiedzieć się na temat bohaterów fragmentów tekstu • wskazać środki językowe użyte do opisu walki i określić ich funkcję	• wyjaśnić funkcję użycia obrazowania fantastycznego w kreacji pana Betona	• omówić funkcję opisywania świata z perspektywy dziecka • sformułować uniwersalne wnioski	• omówić kontekst historyczny tekstu
25. Poświęcić się dla ojczyzny – Śmierć Pułkownika Adama Mickiewicza (lektura obowiązkowa)	• omówić treść wiersza • opisać bohaterkę wiersza	• wskazać środki językowe użyte w utworze i określić ich funkcję • wymienić wartości istotne dla bohaterki wiersza	• omówić funkcję porównania bohaterki wiersza do Czarnieckiego • wypowiedzieć się na temat nastroju dominującego w wierszu	• zinterpretować ostatnią strofę utworu • przedstawić współczesny model patriotyzmu	• przedstawić sylwetkę Emilii Plater na podstawie dowolnych źródeł
26. Walczyć za ojczyznę – Reduta Ordona Adama Mickiewicza (lektura obowiązkowa)	• omówić treść utworu • wskazać podmiot liryczny wiersza	• wskazać przykłady animizacji • wskazać w wierszu wyrazy dźwiękonaśladowcze • wskazać inne środki stylistyczne użyte w utworze • porównać sposób przedstawienia agresorów i obrońców	• omówić sposób przedstawienia wydarzeń w utworze • omówić sposób przedstawienia cara • określić funkcję animizacji • określić funkcję nagromadzenia wyrazów dźwiękonaśladowczych w utworze • odnieść postać Kapitana Polski do antycznych herosów i współczesnych superbohaterów	• sformułować przesłanie <i>Reduty Ordona</i> • omówić obraz współczesnego świata przedstawiony w piosence Lao Che	• przedstawić sylwetkę Juliana Konstantego Ordona na podstawie dowolnych źródeł • wypowiedzieć się na temat sposobu kreacji romantycznych legend bohaterów
27. Geneza Pana Tadeusza Adama Mickiewicza w świetle Epilogu (lektura obowiązkowa)	• omówić treść <i>Epilogu</i> • zidentyfikować adresata inwokacji jako „małą ojczyznę”	• omówić sposób przedstawienia Paryża z perspektywy emigranta • omówić sposób przedstawienia <i>kraju lat dziecinnych</i>	• przedstawić kontrasty pomiędzy przedstawieniem Paryża i <i>kraju lat dziecinnych</i> (przestrzenie: natura – miasto, swojskość – obcość, wspólnota – konflikt) • omówić funkcję kolorystyki dominującej w inwokacji	• omówić sposób przedstawienia przestrzeni w inwokacji	• omówić kontekst historyczny utworu • podjąć dyskusję na temat przyczyn i konsekwencji emigracji
28. Dworek szlachecki w Panu Tadeuszu Adama Mickiewicza (lektura obowiązkowa)	• opisać Soplicowa • wymienić głównych bohaterów epopei	• przedstawić tytułowego bohatera utworu	• omówić relacje pomiędzy mieszkańcami Soplicowa	• omówić harmonię pomiędzy człowiekiem a naturą w odniesieniu do przedstawienia Soplicowa	• odnaleźć konteksty i nawiązania
29. Obraz szlachty w Panu Tadeuszu Adama Mickiewicza (lektura obowiązkowa)	• wymienić formacje szlacheckie przedstawione w <i>Panu Tadeuszu</i> • omówić obyczaje szlacheckie zaprezentowane w epopei	• wskazać wady każdej spośród formacji szlacheckich	• omówić funkcję tradycji w utworze	• dokonać analizy sposobu przedstawienia szlachty (pozytywny i negatywny wizerunek)	• odnaleźć komizm i ironię w sposobie przedstawienia wybranych bohaterów
30. Jacek Soplica – bohater	• omówić biografię Jacka Soplicy	• scharakteryzować Jacka Soplicę przed jego przemianą	• przedstawić momenty kluczowe dla biografii Jacka	• porównać stosunek do świata i siebie samego Jacka	• przedstawić różnych bohaterów literackich, którzy

dynamiczny (lektura obowiązkowa)		i po niej	Soplicy z punktu widzenia tego bohatera oraz Gerwazego • omówić funkcję miana przybranego przez bohatera	Soplicy oraz księdza Robaka (dostrzec kontrast)	przeszli przemianę wewnętrzną
31. Historia w Panu Tadeuszu Adama Mickiewicza (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> wskazać odwołania do historii na początku utworu (przyjazd Tadeusza do Soplicowa) i na jego końcu (koncert Jankiela) wymienić wydarzenia historyczne przywołane podczas oglądania przez Tadeusza obrazów wymienić wydarzenia historyczne przywołane w koncercie Jankiela 	• omówić funkcję przywołanych wydarzeń historycznych	• omówić funkcję <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> przywołanego na początku i na końcu dzieła	• wskazać inne wydarzenia historyczne przywołane w dziele i omówić ich funkcję	• wskazać i omówić teksty kultury nawiązujące do wydarzeń z historii Polski
32. Pan Tadeusz – kształt artystyczny utworu (lektura obowiązkowa)	• wymienić cechy epopei	• odnieść cechy epopei do <i>Pana Tadeusza</i>	• omówić funkcję przymiotnika <i>ostami</i> , który często pojawia się w utworze • omówić sposób prezentacji przyrody w dziele	• dokonać analizy wybranego opisu przyrody w utworze	• podjąć dyskusję na temat aktualności <i>Pana Tadeusza</i>
33. Wiesz, umiesz, zdasz	• przeczytać ze zrozumieniem fragmenty utworu	• wskazać istotne informacje we fragmentach dzieła	• dokonać analizy kształtu artystycznego fragmentów tekstu	• stworzyć własny tekst na podstawie fragmentów epopei	
34. i 35. Co już wiemy o twórczości Adama Mickiewicza?	• wymienić tytuły omawianych utworów Adama Mickiewicza	• określić przynależność gatunkową utworów	• przywołać problematykę omawianych utworów • przedstawić motywy pojawiające się w omawianych utworach	• odnieść się do kształtu artystycznego omawianych utworów	• podjąć dyskusję na temat roli Adama Mickiewicza w literaturze polskiej
36. Tęsknota za ojczyzną	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść wiersza wskazać podmiot liryczny i adresata lirycznego utworu wskazać w wierszu neologizmy 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat adresata lirycznego wiersza opisać kraj przedstawiony przez podmiot liryczny nazwać uczucia podmiotu lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie refronu dla wymowy wiersza omówić funkcję neologizmów w utworze 	• zinterpretować znaczenie wyrażeń: <i>światło-cień, bez-tęsknota i bez-myślenie</i> w kontekście wiersza	• omówić obraz Józefa Chełmońskiego <i>Bociany</i>
37. i 38. Podróż w czasy pozytywizmu	<ul style="list-style-type: none"> określić ramy czasowe epoki wymienić elementy programu pozytywistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić etymologię nazwy epoki przedstawić najważniejsze zagadnienia programu pozytywistycznego 	• wskazać elementy realizmu na wybranych obrazach	• dokonać analizy obrazu realistycznego	• wskazać powiązania pomiędzy realizmem pozytywistycznym a dokumentalizmem czasów obecnych
39.–42. Henryk Sienkiewicz, Latarnik (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> omówić treść utworu określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> omówić świat przedstawiony noweli wskazać cechy gatunkowe noweli scharakteryzować głównego bohatera utworu omówić przemianę bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny tułaczki Skawińskiego (także te niewyrażone bezpośrednio) omówić sposób, w jaki bohater reaguje na pierwsze wersy <i>Pana Tadeusza</i> omówić funkcję przyrody w 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat sposobu postrzegania ojczyzny przez Skawińskiego zinterpretować symbolikę latarni morskiej sformułować przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć się na temat problemów, z jakimi borykają się emigranci i uchodźcy omówić kontekst historyczny noweli

		utworu	noweli		
43. Wiesz, umiesz, zdasz	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać ze zrozumieniem fragmenty utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać istotne informacje we fragmentach dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenia tułactwa bohatera w odniesieniu do fragmentów i całości utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • napisać opowiadanie o późniejszych losach bohatera • uzasadnić porównanie Skawińskiego do Syzyfa 	
44. Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić elementy języka muzyki • wymienić rodzaje muzyki rozrywkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić utwór muzyczny na podstawie podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystać elementy języka muzyki podczas analizy wybranego utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę muzyki w wybranym filmie 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć prezentację na temat ulubionego muzyka lub rodzaju muzyki • stworzyć prezentację na temat muzyki etnicznej charakterystycznej dla regionu, w którym mieszka
45. i 46. Jak napisać artykuł?	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować artykuł • wymienić cechy artykułu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić kompozycję artykułu 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie zebrać informacje do artykułu • dokonać analizy formy i treści podanego artykułu 	<ul style="list-style-type: none"> • napisać artykuł problemowy 	
47. i 48. Norma językowa i błąd językowy	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnice pomiędzy normą wzorcową a normą użytkową • przedstawić podział błędów językowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać teksty realizujące normę wzorcową i normę użytkową • poprawnie odmienić podane wyrazy • wskazać w podanych wyrazach sylaby akcentowane 	<ul style="list-style-type: none"> • skorygować błędy w podanych tekstach • odnaleźć w podanych tekstach błędy stylistyczne i je skorygować • skorygować błędy interpunkcyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie sformułować związki frazeologiczne • poprawnie odczytać podane wyrazy 	
49. i 50. Nazwy osobowe i miejscowe	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać w tekście nazwy osobowe i miejscowe 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kategorie nazw osobowych i miejscowych 	<ul style="list-style-type: none"> • używać poprawnych form nazwisk • zapisać nazwy miejscowe w odpowiednich formach 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć nazwy narodowości i mieszkańców od nazw miejscowych 	
51. i 52. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>artykuł, norma językowa, norma wzorcowa, norma użytkowa, błąd językowy, nazwy osobowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
53. Wzorce	<ul style="list-style-type: none"> • opisać to, co zostało przedstawione na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kompozycję dzieła • omówić relacje pomiędzy postaciami przedstawionymi na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić nastrój obrazu i wskazać środki, które go kształtują 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję światłocienia • zinterpretować obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować prezentację na temat swojego wzorca
54. Dlaczego potrzebujemy autorytetów?	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>wywiad</i> • omówić treść fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić zasady, którymi warto kierować się podczas poszukiwania autorytetu • wskazać różnice pomiędzy autorytetem a guru 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę autorytetów we współczesnym świecie • dokonać analizy sposobu zadawania pytań przez dziennikarkę 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat współczesnych autorytetów • podjąć dyskusję na temat uznawania celebrytów za autorytety 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić swój autorytet i uzasadnić ten wybór
55. Podróż w czasie z	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść lektury • wymienić bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • określić czas i miejsce akcji • wymienić wątki główne i 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść definicję powieści historycznej do utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w powieści elementy rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić nurty starożytnej filozofii i omówić te, do

Sienkiewiczem – <i>Quo vadis</i> (lektura obowiązkowa)	pierwszo- i drugoplanowych	poboczne		starożytnego Rzymu	których nawiązano w powieści
56. Świat na styku dwóch kultur – pogańskiej i chrześcijańskiej – <i>Quo vadis</i> Henryka Sienkiewicza (lektura obowiązkowa)	• omówić treść powieści	• przedstawić obraz kultury starożytnego Rzymu zaprezentowany w powieści • omówić życie pierwszych chrześcijan w Rzymie • dokonać charakterystyki porównawczej Nerona i św. Piotra	• określić hierarchię wartości pogan i chrześcijan • omówić przyczyny, konsekwencje i znaczenie pożaru Rzymu	• omówić symbolikę cierpienia pierwszych chrześcijan • podać przykłady symboli pojawiających się w powieści i zinterpretować ich znaczenie • wypowiedzieć się na temat uniwersalnej wymowy powieści	• podjąć dyskusję na temat aktualności przesłania powieści
57. Wśród najważniejszych bohaterów powieści <i>Quo vadis</i> Henryka Sienkiewicza (lektura obowiązkowa)	• omówić treść powieści	• scharakteryzować wybranych bohaterów drugoplanowych	• przedstawić Marka Winicjusza jako bohatera dynamicznego • wypowiedzieć się na temat znaczenia Petroniusza w powieści	• porównać kreacje bohaterów powieści	• podjąć dyskusję na temat funkcjonalności filozofii wyznawanej przez Petroniusza
58. Miłość (nie)jedno ma imię – <i>Quo vadis</i> Henryka Sienkiewicza (lektura obowiązkowa)	• przedstawić historię miłości Marka Winicjusza i Ligii	• porównać sposoby postrzegania miłości między mężczyzną a kobietą przez Rzymian i chrześcijan	• omówić dojrzewanie Marka Winicjusza do miłości • omówić zaprezentowaną w powieści chrześcijańską miłość bliźniego	• omówić różne postawy wobec winowajców na przykładach bohaterów powieści	• przedstawić sposoby zaprezentowania wątków miłosnych w innych tekstach kultury
59. Wiesz, umiesz, zdasz	• przeczytać ze zrozumieniem fragmenty utworu	• wskazać istotne informacje we fragmentach tekstu	• dokonać analizy kształtu artystycznego fragmentów utworu	• stworzyć własny tekst na podstawie fragmentów powieści	
60. Co już wiemy o twórczości Henryka Sienkiewicza?	• wymienić tytuły omawianych dzieł Henryka Sienkiewicza	• określić przynależność gatunkową poznanych utworów	• dokonać analizy problematyki omawianych utworów • przedstawić motywy pojawiające się w omawianych utworach	• odnieść się do kształtu artystycznego omawianych utworów	• podjąć dyskusję na temat roli Henryka Sienkiewicza w literaturze polskiej
61. Być blisko w najtrudniejszych chwilach – <i>Oskar i pani Róża</i> Érica-Emmanuela Schmitta	• omówić treść fragmentów tekstu • określić narrację fragmentów utworu	• scharakteryzować bohaterów fragmentów powieści • określić temat przewodni fragmentów utworu • wypowiedzieć się na temat prawdziwości opowieści snutej przez panią Różę	• postawić hipotezy dotyczące celu, w jakim pani Róża opowiada Oskarowi historie • omówić relacje łączące Oskara z panią Różą	• wypowiedzieć się na temat języka bohaterów	• odnaleźć konteksty i nawiązania
62. Mądrość, dobre życie, przyjaźń	• wymienić wartości życiowe, na które zwraca uwagę Leszek Kołakowski	• omówić różne sposoby rozumienia przez rozmówców pojęcia <i>mędrzec</i>	• wymienić cechy prawdziwego przyjaciela na podstawie wywiadu	• wyjaśnić przyczynę częstego posługiwania się przez Leszka Kołakowskiego sformułowaniami wyrażającymi niepewność	• podjąć dyskusję na temat wypowiedzi Leszka Kołakowskiego • odnaleźć w tekstach kultury różne przedstawienia przyjaźni i je omówić

63. Ludzie wobec ludzi – <i>List do ludożerców</i> Tadeusza Różewicza (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • określić rodzaj liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w imieniu jakiej zbiorowości wypowiada się podmiot liryczny • scharakteryzować tytułowych <i>ludożerców</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować zabieg stylistyczny zastosowany na początku wiersza • omówić funkcję użycia wyrazu <i>ludożerca</i> w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować zakończenie wiersza • odnieść wymowę wiersza do codziennej rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat <i>ludożerców</i> w codziennej rzeczywistości • podjąć dyskusję na temat: „Czy każdy ma w sobie <i>ludożercę</i>?”
64. Wobec niechcianych dobrych rad	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść felietonu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w tekście elementy języka potocznego i określić ich funkcję • odnieść definicję felietonu do tekstu Anny Dziewit-Meller 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcje kompozycyjne poszczególnych fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać główną myśl felietonu • odnieść pojęcie <i>stereotyp</i> do historii opisaną przez autorkę 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrany felieton
65. i 66. Jak napisać list otwarty?	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić cechy listu otwartego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić kompozycję listu otwartego 	<ul style="list-style-type: none"> • skorygować podany list otwarty i wzmocnić jego perswazyjność odpowiednimi środkami retorycznymi • dokonać analizy przykładów listów otwartych 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować list otwarty 	
67. Film	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>kadr, plan filmowy, ujęcie, scena, montaż, scenariusz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady filmów, reprezentujących poszczególne gatunki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w wybranych filmach cechy pozwalające zaklasyfikować je do poszczególnych gatunków 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy języka filmu na wybranym przykładzie • ocenić wybrane dzieło filmowe na podstawie podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć scenariusz filmowy spełniający wymogi wybranej konwencji gatunkowej
68. i 69. Odmienne i nieodmienne części mowy – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić odmienne i nieodmienne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować odmienne i nieodmienne części mowy • rozpoznać nieodmienne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć w tekście nieosobowe formy czasowników i je określić • dokonać poprawnej deklinacji rzeczowników • poprawnie odmienić i stopniować przymiotniki 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwie określić formy osobowe czasowników • poprawnie określić i stosować formy zaimków 	
70. Części zdania – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w zdaniu podmiot i orzeczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w zdaniu przydawki i określić, jakimi częściami mowy zostały one wyrażone • wskazać w zdaniu dopełnienie i okolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w zdaniu orzeczenie imienne 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać i zastosować zdania bezpodmiotowe 	
71. Typy wypowiedzeń – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • podzielić wypowiedzenia na zdania i równoważniki zdań • rozpoznać w tekście równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać zdania współrzędnie i podrzędnie złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić zdania pojedyncze w złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcić zdania w imiesłowowe równoważniki zdań 	
72. i 73. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>powieść historyczna, bohater dynamiczny, symbol, felieton, film, odmienne i nieodmienne części mowy, części zdania,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze

	<i>rodzaje wypowiedzeń, list otwarty</i>				
74. Życiowe wybory	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>mural, motyw biblijny, street art</i> • opisać mural 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać motyw biblijny, do którego odnosi się dzieło 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować symbolikę barw użytych przez artystkę • wyjaśnić tytuł muralu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować wymowę dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrany przykład <i>street artu</i>
75. Bez wyboru – Igrzyska śmierci Suzanne Collins	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>antyutopia</i> • omówić treść fragmentów tekstu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić świat przedstawiony w utworze • omówić sytuację, w której znalazła się bohaterka • omówić sposób sprawowania władzy w Panem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega dylemat Katniss • wskazać cechy antyutopii w świecie opisywanym przez autorkę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką funkcję pełnią Głódowe Igrzyska w świecie Panem 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć prezentację na temat różnych form antyutopii w tekstach kultury
76. Z wizytą w Klerykowie – Syzyfowe prace Stefana Żeromskiego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść powieści • określić czas i miejsce akcji powieści • omówić narrację powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać mieszkańców Klerykowa 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób kreacji bohaterów drugoplanowych 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć powiązania pomiędzy biografią pisarza a historią głównego bohatera 	
77. Szkoła pod zaborami – Syzyfowe prace Stefana Żeromskiego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść powieści • wymienić metody rusyfikacji przedstawione w powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sposób funkcjonowania szkoły w powieści • wymienić metody działania nauczycieli sprzyjające rusyfikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat kontekstu historycznego utworu • omówić różne formy walki z rusyfikacją 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść treść powieści do mitu o Syzyfie 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat różnych sposobów uniformizowania młodzieży w szkole
78. Lekcja patriotyzmu – Syzyfowe prace Stefana Żeromskiego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentu tzw. lekcji języka polskiego (rozdz. XV) 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować Bernarda Zygiera • omówić reakcje bohaterów na recytację Bernarda Zygiera 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić Bernarda Zygiera jako buntownika • omówić konsekwencje opisanej lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować tytuł powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat potrzeby nauki języka ojczystego
79. Dojrzewanie, przyjaźń, nauka – Marcin Borowicz, Andrzej Radek, Bernard Zygier (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić najważniejsze informacje o Marcinie Borowiczu, Andrzeju Radku i Bernardzie Zygierze 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać najważniejsze osoby i czynniki, które wpłynęły na bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat wpływu pochodzenia, miejsca zamieszkania, statusu majątkowego i sytuacji rodzinnej na rozwój bohaterów • wymienić tytuły książek ważnych dla bohaterów i omówić znaczenie tych pozycji 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy procesu dojrzewania bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat potrzeby zachowania tożsamości narodowej w czasach zaborów i obecnie
80. Wiesz, umiesz, zdasz	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać ze zrozumieniem fragmenty utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać istotne informacje we fragmentach tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy kształtu artystycznego fragmentów powieści 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć własny tekst na podstawie fragmentów utworu 	
81. i 82. Podróż w czasy dwudziestolecia międzywojennego	<ul style="list-style-type: none"> • określić ramy czasowe epoki • wskazać najważniejsze tendencje w epoce 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze tendencje w sztuce dwudziestolecia międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst historyczny epoki • odnieść termin <i>awangarda</i> do środków wyrazu i tematów 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wybrane dzieło sztuki dwudziestolecia międzywojennego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać nawiązania do dwudziestolecia międzywojennego w sztuce współczesnej

			wykorzystywanych w dwudziestoleciu międzywojennym		
83. Po stronie optymizmu – Zielono mam w głowie Kazimierza Wierzyńskiego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • wskazać podmiot liryczny utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego wiersza • opisać przeżycia, których doświadcza podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować metaforę powstałą na bazie związku frazeologicznego <i>mieć zielono w głowie</i> • wskazać sformułowania wiążące się z radością życia 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować zakończenie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat sposobów okazywania zadowolenia z życia i optymizmu
84. W poszukiwaniu szczęścia – Piosenka o szczęściu Mariana Hemara i Juliana Tuwima (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego utworu • wskazać środki stylistyczne użyte w wierszu i określić ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • wypowiedzieć się na temat cech <i>malego</i> i <i>dużego szczęścia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować puentę wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat <i>malego</i> i <i>dużego szczęścia</i> w odniesieniu do wybranych tekstów kultury
85. Śmierć i miłość – Pytasz, co w moim życiu z wszystkich rzeczą główną... Jana Lechonia (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać podmiot liryczny tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić funkcję zwrotów do adresata 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat sprzeczności zaprezentowanych w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować znaczenie wiersza • wyjaśnić sens puenty 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat przyczyn i sensu lęku przed miłością
86. Wybór postawy życiowej – Szewczyk Bolesława Leśmiana (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • wymienić cechy Boga i szewczyka 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację liryczną w utworze • wskazać środki stylistyczne użyte w wierszu i określić ich funkcję • omówić kompozycję wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić stosunek szewczyka do otrzymanego daru • zinterpretować postawę szewczyka 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć tekst z wykorzystaniem neologizmów
87., 88. i 89. Kogut na drodze do sławy – Artysta Sławomira Mrożka (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>alegoria</i> • omówić treść tekstu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat narratora tekstu • wyjaśnić postawę Koguta • skomentować zachowanie Lisa 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić alegoryczne znaczenie postaci • wskazać w tekście elementy komizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść postawę Koguta do wyobrażeń na temat artysty • sformułować morał 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat sposobu postrzegania artystów • porównać utwór Sławomira Mrożka z wybraną bajką zwierzęcą
90. Odpowiedzialność za słowo – Tędy i owędy Melchiora Wańkowicza (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>literatura faktu</i>, <i>reportaż</i> • omówić treść fragmentów tekstu • przedstawić bohaterów fragmentów utworu • omówić zadania <i>reserczerki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować bohaterów fragmentów utworu • przedstawić sposób pracy dziennikarzy w czasopiśmie „Time” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyliczyć problemy, z jakimi zetknęła się Marta podczas wykonywania powierzonego jej zadania 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować puentę sformułowaną przez ojca Marty • wskazać wyrażenia środowiskowe, wyjaśnić ich znaczenie i określić funkcję w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat rzetelnych źródeł informacji
91. Jak napisać podanie?	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>podanie</i> • wymienić elementy, które powinny znaleźć się w 	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić argumenty przydatne do uzasadnienia próśby 	<ul style="list-style-type: none"> • skorygować błędnie napisane podanie • napisać podanie 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować za pomocą komputera podanie o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej 	

	podaniu				
92. i 93. Grafika	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>grafika, rysunek, perspektywa, grafika artystyczna, ilustracja, plakat, animacja, logo, identyfikacja wizualna firmy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić elementy języka grafiki na wybranym przykładzie • wymienić i opisać najważniejsze techniki graficzne 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić środki wyrazu zastosowane przez autora wybranej grafiki • omówić tradycyjne techniki graficzne 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić dzieło sztuki na podstawie podanych kryteriów 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować prezentację na temat wybranego artysty grafika • stworzyć pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki
94. Mowa zależna i niezależna – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice pomiędzy mową niezależną i zależną 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w podanym tekście przykłady mowy zależnej i niezależnej • zastosować poprawną interpunkcję przy zapisie dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać dowolny dialog w mowie zależnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować tekst z wypowiedziami w mowie zależnej • przekształcić mowę zależną na niezależną i odwrotnie 	
95. Wypowiedzenia wielokrotnie złożone	<ul style="list-style-type: none"> • podzielić wypowiedzenie wielokrotnie złożone na wypowiedzenia składowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym orzeczenia i równoważniki zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym relacje współrzędne i podrzędne 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wypowiedzenie wielokrotnie złożone na wykresie 	
96. i 97. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>grafika, liryka, alegoria, reportaż, neologizm artystyczny, sztuka dwudziestolecia międzywojennego, mowa zależna i niezależna, zdania wielokrotnie złożone, podanie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
98. Wojna	<ul style="list-style-type: none"> • opisać rysunek 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób ukazania postaci na rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy stosunków międzyludzkich ukazanych na rysunku • odnieść treść rysunku do zwyczaju upamiętniania ważnych osób i wydarzeń poprzez pomniki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić postawę wobec działań wojennych, która wynika z rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić tematykę i środki wyrazu innych dzieł Pawła Kuczyńskiego
99. Czasy nietolerancji – Złodziejka książek Markusa Zusaka	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>fasyzm, rasizm</i> • omówić treść fragmentów tekstu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić znaczenie czasu i miejsca akcji dla wymowy fragmentów utworu • omówić funkcję postaci Jessego Owensa we fragmentach tekstu • scharakteryzować Rudy'ego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczynę reakcji ojca na zachowanie Rudy'ego • omówić dialog pomiędzy ojcem i synem 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować znaczenie dziecięcej naiwności Rudy'ego dla wymowy fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować sylwetkę Jessego Owensa • przedstawić kontekst historyczny fragmentów tekstu na podstawie dowolnych źródeł
100. i 101. Czasy wojny i okupacji	<ul style="list-style-type: none"> • określić ramy czasowe epoki 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze zjawiska kulturowe związane z okresem wojny i okupacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić dzieła sztuki z okresu wojny i okupacji 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy środków wyrazu wykorzystanych przez twórców omawianych dzieł 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat różnych sposobów przedstawiania tragedii II wojny światowej
102. Wojenna pożoga i marzenia – liryka Krzysztofa Kamila	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • wskazać środki językowe oddziałujące na zmysły 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego i adresata lirycznego utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • określić funkcję oddziaływania na zmysły w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić funkcję kontrastu pomiędzy początkowymi strofami a zakończeniem 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat wpływu wojny na odczucia człowieka z wykorzystaniem

Baczyńskiego (lektura obowiązkowa)		<ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację liryczną w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst biograficzny utworu 	wiersza	innych znanych sobie tekstów kultury
103. Kamienie na szaniec Aleksandra Kamińskiego – pomiędzy gawędą harcerską a literaturą faktu (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść utworu • określić rodzaj narracji 	<ul style="list-style-type: none"> • określić ramy czasowe utworu • wskazać w utworze elementy gawędy harcerskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • określić tematykę tekstu • wypowiedzieć się na temat stosunku narratora do opisywanego świata 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować sens tytułu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kontekst historyczny utworu
104. W służbie małego sabotażu i dywersji – Kamienie na szaniec Aleksandra Kamińskiego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść utworu • zrelacjonować przebieg akcji pod Arsenalem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnice pomiędzy sabotażem a dywersją • omówić akcje sabotażowe i dywersyjne bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat skutków działań sabotażowych i dywersyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przyczyny i skutki akcji pod Arsenalem 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać sposób przedstawienia akcji pod Arsenalem w książce Aleksandra Kamińskiego i filmie Roberta Glińskiego
105. i 106. Alek, Rudy i Zośka jako przedstawiciele pokolenia wojennego (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić losy bohaterów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić i scharakteryzować bohaterów utworu • zdefiniować pojęcie <i>patriotyzm</i> w kontekstach historycznym i współczesnym 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić hierarchię wartości bohaterów książki przed wybuchem wojny oraz w czasie okupacji • zaprezentować bohaterów utworu jako przedstawicieli pokolenia wojennego 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić dylematy moralne bohaterów tekstu • wypowiedzieć się na temat sposobu przedstawienia <i>czasu pogardy</i> w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat fenomenu Polskiego Państwa Podziemnego
107. Wiesz, umiesz, zdasz	<ul style="list-style-type: none"> • przeczytać ze zrozumieniem fragmenty utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać istotne informacje we fragmentach tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy kształtu artystycznego fragmentów utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć własny tekst na podstawie fragmentów utworu 	
108. Czas pogardy w wierszu Irit Amiel *** [Pierwszy wchodzi do Komory Król Maciuś Pierwszy...]	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>Holocaust</i> • wymienić upersonifikowane pojęcia użyte w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację liryczną w utworze • wyjaśnić znaczenie każdego z upersonifikowanych pojęć użytych w utworze • omówić funkcję powtarzania ostatnich sylab 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w wierszu nawiązania do twórczości Janusza Korczaka i określić ich funkcję • zinterpretować zabieg nazwania Janusza Korczaka <i>ostatnim Mohikaninem</i> • przedstawić i zinterpretować sposób zachowania uosobionych wartości 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję zabiegu uosobienia wartości • omówić wymowę wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić kontekst historyczny utworu • wypowiedzieć się na temat budapeszteńskiego pomnika upamiętniającego ofiary Holocaustu
109. Jak żyć po wojnie? – Pierwsza przechadzka Leopolda Staffa (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • wskazać adresata lirycznego wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego utworu • opisać sytuację liryczną w tekście • wskazać w wierszu elementy rzeczywistości powojennej 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić relacje pomiędzy podmiotem lirycznym a adresatem lirycznym utworu • omówić sposób przedstawienia w wierszu rzeczywistości powojennej 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję powtórzenia • wyjaśnić, w jaki sposób zastosowanie form czasu przeszłego wpływa na atmosferę wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • odnaleźć konteksty i nawiązania
110. i 111. Jak przygotować życiorys i CV?	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>życiorys</i>, <i>CV (curriculum vitae)</i> • wymienić elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić informacje, które powinny znaleźć się w życiorysie i CV 	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkować informacje przydatne do napisania życiorysu i CV • skorygować błędy w 	<ul style="list-style-type: none"> • zredagować oficjalne CV na podstawie życiorysu 	

	życiorysu i CV		podanych życiorysie i CV		
112. i 113. Jak napisać list motywacyjny?	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>list motywacyjny</i> • wymienić elementy listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • zgromadzić informacje przydatne do napisania listu motywacyjnego, który będzie odpowiedzią na podane ogłoszenie 	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkować informacje potrzebne do napisania listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić rzetelność i wiarygodność podanych listów motywacyjnych • zredagować list motywacyjny 	
114. Fonetyka – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>głoska, litera, ubezdźwięcznienie, udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> • przedstawić podział głosek • wymienić zasady poprawnego akcentowania w języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać rodzaje głosek • poprawnie podzielić wyrazy na sylaby • wskazać wyrazy, w których nastąpiły uproszczenia grup spółgłoskowych • wskazać upodobnienia wewnątrzwyrazowe 	<ul style="list-style-type: none"> • skorygować błędy w podziale wyrazów na sylaby • poprawnie akcentować wyrazy stanowiące wyjątki od reguły 	<ul style="list-style-type: none"> • określić kierunek upodobnienia • skorygować błędy w akcentowaniu 	
115. i 116. Słowotwórstwo – przypomnienie wiadomości	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie pojęć: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, oboczność, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność</i> • wymienić kategorie słowotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie podanych wyrazów pochodnych • przyporządkować wyraz pochodny do kategorii słowotwórczej • wskazać wyrazy należące do jednej rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w podanych parach wyrazy podstawowe i pochodne • wskazać formant w wyrazie pochodnym • wskazać w rodzinie wyrazów rdzeń i oboczności 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać analizy słowotwórczej podanych wyrazów • stworzyć wyrazy należące do wskazanych kategorii słowotwórczych • sporządzić wykres rodziny wyrazów 	
117. i 118. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie • posługiwać się pojęciami: <i>wojna i okupacja, sztuka o wojnie, fonetyka, słowotwórstwo, życiorys i CV, list motywacyjny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
119. Dostrzec piękno	<ul style="list-style-type: none"> • opisać obraz 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić kompozycję dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób ukazania postaci na pierwszym planie • omówić sposób oddania na obrazie gwaru ulicy • omówić funkcję kolorystyki dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować tytuł obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować różne sposoby przedstawiania miasta w tekstach kultury
120. Zatrzymać piękno	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu • określić, co szkodziło pięknej twarzy Nino • wyjaśnić znaczenie pojęcia <i>powiastka filozoficzna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Nino schował twarz do kuferka • wyjaśnić znaczenie frazeologizmów: <i>stracić twarz, zachować twarz i twarzą w twarz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić pytania zadane przez uczonego Kru • wskazać w tekście cechy powiastki filozoficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symboliczne znaczenie chowania twarzy • omówić przenośne znaczenie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować tekst w kontekście mitu o Narcyzie • podjąć dyskusję na temat pogoni za pięknem cielesnym
121. Przystanek współczesność	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić imiona i nazwiska polskich noblistów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • przybliżyć sylwetkę jednego z polskich noblistów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> • zrekonstruować treść fragmentów wybranej mowy noblowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat fragmentów mów noblowskich 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat wybranego utworu dowolnego noblisty

					literackiego
122. Odnaleźć piękno życia	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść fragmentów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować bohatera utworu • omówić znaczenia dosłowne i przenośne fragmentów tekstu • odnieść utwór do definicji przypowieści 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować porównanie życia do kartki • zinterpretować diagnozę lekarki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić symbolikę duszy, którą zgubił bohater tekstu • sformułować przesłanie płynące z utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować ilustracje Joanny Concejo w kontekście utworu
123. Przyroda okiem poety – Wiosna w Milanówku Jarosława Marka Rymkiewicza (lektura obowiązkowa)	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • określić rodzaj liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać w wierszu opisy przejawów wiosny • wskazać środki stylistyczne użyte w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • postawić tezę interpretacyjną • określić funkcję środków stylistycznych użytych w utworze • wskazać w tekście nawiązania biblijne 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować funkcję światła w wierszu • omówić przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • stworzyć prezentację na temat ogrodów w różnych czasach i kulturach
124. Potrzeba kochania	<ul style="list-style-type: none"> • omówić treść wiersza • określić rodzaj liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat bohatera lirycznego utworu • określić, w którym imieniu mówi podmiot liryczny wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega sprzeczność w relacji człowieka z kotem 	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować puentę utworu w kontekście jego całości • sformułować przesłanie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć się na temat funkcji piękna na plakacie schroniska
125. Uważne spojrzenie	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać postawy zaprezentowane w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić dwie postawy zaprezentowane w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować temat wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • odnieść przesłanie wiersza do znanych sobie osób, zjawisk i bohaterów tekstów kultury • wyjaśnić, z czego mogą wynikać różne sposoby postrzegania świata 	<ul style="list-style-type: none"> • podjąć dyskusję na temat potrzeby ciekawości świata
126. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • odtworzyć najważniejsze fakty i opinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać najważniejsze konteksty 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciągać wnioski • przedstawiać własne stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie interpretować wymagany materiał • właściwie argumentować • uogólniać, podsumowywać i porównywać 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać bogate konteksty • formułować i rozwiązywać problemy badawcze
127. i 128. Spotkanie z lekturami	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić motywy i tematy podejmowane w lekturach obowiązkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać znajomość lektur obowiązkowych podczas prezentowania różnych typów bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać znajomość lektur obowiązkowych podczas omawiania podanych problemów 	<ul style="list-style-type: none"> • problematyzować treść lektur obowiązkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywać treść lektur obowiązkowych podczas prac kreatywnych

MATEMATYKA KLASA 8

POZIOMY WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH:

K - konieczny	ocena dopuszczająca (2)
P - podstawowy	ocena dostateczna (3)
R - rozszerzający	ocena dobra (4)
D - dopełniający	ocena bardzo dobra (5)
W - wykraczający	ocena celująca (6)

Umiejętności nieuwzględnione w nowej podstawie programowej zaznaczono szarym paskiem.

TEMAT ZAJĘĆ	CELE PODSTAWOWE	CELE PONADPODSTAWOWE
1. Lekcja organizacyjna.	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> zna podręcznik, z którego będzie korzystał w ciągu roku szkolnego (K) zna PSO (K) 	Uczeń:
2-3. System rzymski.	<ul style="list-style-type: none"> zna znaki używane do zapisu liczb w systemie rzymskim (K) zna zasady zapisu liczb w systemie rzymskim (P) umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim (w zakresie do 3000) (K-P) 	<ul style="list-style-type: none"> umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000 (R-D)
4-5. Własności liczb naturalnych.	<ul style="list-style-type: none"> zna cechy podzielności przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100 (K) zna pojęcia liczby pierwszej i liczby złożonej (K) zna pojęcie dzielnika liczby naturalnej (K) zna pojęcie wielokrotności liczby naturalnej (K) rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100 (K) rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone (K) rozkłada liczby na czynniki pierwsze (K, P) znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych (K, P) oblicza dzielną (lub dzielnik), mając dane iloraz, dzielnik (lub dzielną) oraz resztę z dzielenia (P) 	<ul style="list-style-type: none"> znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb (R-D) znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych (R-D) umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą (R-W)
6-7. Porównywanie liczb.	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcia: liczby naturalnej, liczby całkowitej, liczby wymiernej (K) zna pojęcia: liczby przeciwnej do danej oraz odwrotności danej liczby (K) umie podać liczbę przeciwną do danej (K) oraz odwrotność danej liczby (K-P) umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego (K-P) umie odczytać współrzędną punktu na osi liczbowej oraz zaznaczyć liczbę na osi liczbowej (K-P) zna pojęcie potęgi o wykładniku: naturalnym (K) zna pojęcie pierwiastka arytmetycznego II stopnia z liczby nieujemnej i III stopnia z dowolnej liczby (K) zna pojęcie notacji wykładniczej (K) umie obliczyć potęgę o wykładniku: naturalnym (K) umie obliczyć pierwiastek arytmetyczny II i III stopnia z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześciątami liczb wymiernych (K) rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce (P) umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej (P) 	<ul style="list-style-type: none"> umie odczytać współrzędne punktów na osi liczbowej i zaznaczyć liczbę na osi liczbowej (R) umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny sposób (R-D) umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej (R)

	<ul style="list-style-type: none"> • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki (P-R) • umie porównywać (K) oraz porządkować (K-P) liczby przedstawione w różny sposób 	
8-10. Działania na liczbach.	<ul style="list-style-type: none"> • zna algorytmy działań na ułamkach (K) • zna reguły dotyczące kolejności wykonywania działań (K) • zna zasadę zamiany jednostek (P) • umie zamieniać jednostki (K-P) • umie wykonać działania łączne na liczbach (K-P) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach (P) • umie oszacować wynik działania (K-R) • umie zaokrąglić liczby do podanego rzędu (K-P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wykonać działania łączne na liczbach (R-D) • umie porównać liczby przedstawione na różne sposoby (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach (R-D)
11-13. Działania na potęgach i pierwiastkach.	<ul style="list-style-type: none"> • zna własności działań na potęgach i pierwiastkach (K) • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych podstawach (K-P) • umie zapisać w postaci jednej potęgi iloczyny i ilorazy potęg o takich samych wykładnikach (K-P) • umie zapisać w postaci jednej potęgi potęgę potęgi o wykładniku naturalnym (K-P) • stosuje w obliczeniach notację wykładniczą (P-R) • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka (P) • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka (P) • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki (P-R) • umie obliczyć wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie oszacować wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki (R-D) • umie wyłączyć czynnik przed znak pierwiastka (R) • umie włączyć czynnik pod znak pierwiastka (R-D) • umie usunąć niewymierność z mianownika, korzystając z własności pierwiastków (R)
14-15. Praca klasowa i jej omówienie.		
16-17. Przekształcenia algebraiczne.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia: wyrażenie algebraiczne, jednomian, suma algebraiczna, wyrazy podobne (K) • zna zasadę przeprowadzania redukcji wyrazów podobnych (K) • umie budować proste wyrażenia algebraiczne (K) • umie redukować wyrazy podobne w sumie algebraicznej (K-P) • umie dodawać i odejmować sumy algebraiczne (K-P) • umie mnożyć jednomiany, sumę algebraiczną przez jednomian (K) oraz sumy algebraiczne (K-P) • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcania (K-P) i po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń (P) • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne (K-P) • umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażeń algebraicznych (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia po przekształceniu do postaci dogodnej do obliczeń (R-D) • umie przekształcać wyrażenia algebraiczne (R-D) • umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażeń algebraicznych (R-D) • umie stosować przekształcenia wyrażeń algebraicznych w zadaniach tekstowych (R-W)
18-21. Równania.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie równania (K) • zna pojęcia równań: równoważnych, tożsamościowych, sprzecznych (P) • zna metodę równań równoważnych (K) • rozumie pojęcie rozwiązania równania (K) • potrafi sprawdzić, czy dana liczba jest rozwiązaniem równania (K) • umie rozwiązać równanie (K-P) • umie rozpoznać równanie sprzeczne lub tożsamościowe (P) • umie przekształcić wzór (P) • umie opisać za pomocą równania zadanie osadzone w kontekście praktycznym (P-R) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie rozwiązać równanie (R-D) • umie przekształcić wzór (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań (R-W)
22-23. Proporcje.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie proporcji i jej własności (P) • umie rozwiązywać równania zapisane w postaci proporcji (P) • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie rozwiązać równanie, korzystając z proporcji (R-D) • umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji (R-W) • umie rozwiązać zadania tekstowe za pomocą proporcji (R-W)

24-25. Wielkości wprost proporcjonalne.	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie pojęcie proporcjonalności prostej (P) • umie rozpoznawać wielkości wprost proporcjonalne (P) • umie ułożyć odpowiednią proporcję (P-R) • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi (D-W)
26-27. Praca klasowa i jej omówienie.		
28-30. Trójkąty i czworokąty.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie trójkąta (K) • zna warunek istnienia trójkąta (P) • wie, ile wynosi suma miar kątów wewnętrznych trójkąta i czworokąta (K) • zna wzór na pole dowolnego trójkąta (K) • zna cechy przystawiania trójkątów (P) • zna definicję prostokąta, kwadratu, trapezu, równoległoboku i rombu (K) • zna wzory na obliczanie pól powierzchni czworokątów (K) • zna własności czworokątów (K) • rozumie zasadę klasyfikacji trójkątów i czworokątów (P) • umie sprawdzić, czy z odcinków o danych długościach można zbudować trójkąt (P) • umie obliczyć miarę trzeciego kąta trójkąta, mając dane dwa pozostałe (K) • umie obliczyć pole trójkąta o danej podstawie i wysokości (K) • umie rozpoznać trójkąty przystające (P) • umie obliczyć pole i obwód czworokąta (K-P) • umie obliczyć pole wielokąta (P) • umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku (K-P) • umie obliczyć wysokość (bok) równoległoboku lub trójkąta, mając dane jego pole oraz bok (wysokość) (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wyznaczyć kąty trójkąta na podstawie danych z rysunku (R-D) • umie obliczyć długość odcinka w układzie współrzędnych (R) • umie uzasadnić przystawianie trójkątów (R-D) • umie sprawdzić współliniowość trzech punktów (D) • umie obliczyć pole czworokąta (R) • umie obliczyć pole wielokąta (R) • umie wyznaczyć kąty czworokąta na podstawie danych z rysunku (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami (R-W)
31-32. Twierdzenie Pitagorasa.	<ul style="list-style-type: none"> • zna twierdzenie Pitagorasa (K) • rozumie potrzebę stosowania twierdzenia Pitagorasa (K) • umie obliczyć długość przeciwprostokątnej na podstawie twierdzenia Pitagorasa (K) • umie obliczyć długości przyprostokątnych na podstawie twierdzenia Pitagorasa (P) • umie rozwiązać zadania tekstowe, w którym stosuje twierdzenie Pitagorasa (R) 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie konstrukcję odcinka o długości wyrażonej liczbą niewymierną (R) • umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną (R-D) • umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów (R-D) • umie uzasadnić twierdzenie Pitagorasa (W)
33-36. Zastosowania twierdzenia Pitagorasa.	<ul style="list-style-type: none"> • umie wskazać trójkąt prostokątny w innej figurze (K) • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombów (K-P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombów (R-D) • umie stosować twierdzenie Pitagorasa w zadaniach tekstowych (R-D)
37-38. Przekątna kwadratu. Wysokość trójkąta równobocznego.	<ul style="list-style-type: none"> • zna wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu (K) • zna wzór na obliczanie wysokości trójkąta równobocznego (K) • zna wzór na obliczanie pola trójkąta równobocznego (P) • umie wyprowadzić wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu (P) • umie obliczyć długość przekątnej kwadratu, znając długość jego boku (K-P) • umie obliczyć wysokość lub pole trójkąta równobocznego, znając długość jego boku (P-R) • umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej (P) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wyprowadzić wzór na obliczanie wysokości trójkąta równobocznego (R) • umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej (R) • umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego (R-W)
39-41. Trójkąty o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° oraz 90° , 30° , 60° .	<ul style="list-style-type: none"> • zna zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° (P) • umie wskazać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° (K-P) • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie rozwiązać trójkąt prostokątny o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności

		między bokami i kątami trójkąta o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° (R-W)
42-43. Odcinki w układzie współrzędnych.	<ul style="list-style-type: none"> • umie odczytać odległość między dwoma punktami o równych odciętych lub rzędnych (K) • umie wyznaczyć odległość między dwoma punktami, których współrzędne wyrażone są liczbami całkowitymi (P) • umie wyznaczyć środek odcinka (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć długości boków wielokąta leżącego w układzie współrzędnych (R) • umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych (R-D)
44-47. Dowodzenie w geometrii.	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe własności figur geometrycznych (K) • umie wykonać rysunek ilustrujący zadanie (P) • umie wprowadzić na rysunku dodatkowe oznaczenia (P) • umie dostrzegać zależności pomiędzy dowodzonymi zagadnieniami a poznaną teorią (P) • umie podać argumenty uzasadniające tezę (P-R) • umie przedstawić zarys, szkic dowodu (P-R) • umie przeprowadzić prosty dowód (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie zapisać dowód, używając matematycznych symboli (R-D) • umie przeprowadzić dowód (R-D)
48-49. Praca klasowa i jej omówienie.		
50-52. Obliczenia procentowe.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie procentu (K) • rozumie potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym (K) • umie zamienić procent na ułamek i odwrotnie (K-P) • umie obliczyć procent danej liczby (K-P) • umie odczytać dane z diagramu procentowego (K-P) • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu (P) • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba (P) • umie rozwiązać zadania związane z procentami (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu (R) • umie obliczyć, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba (R) • umie rozwiązać zadania związane ze stężeniami procentowymi (R-D) • zna pojęcie promila (R) • umie obliczyć promil danej liczby (R) • umie rozwiązać zadania związane z procentami (R-W)
53-55 Zmiana o dany procent. Lokaty bankowe.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie punktu procentowego (P) • zna pojęcia oprocentowania i odsetek (K) • zna pojęcie inflacji (P) • umie obliczyć liczbę większą lub mniejszą o dany procent (P) • umie obliczyć, o ile procent wzrosła lub zmniejszyła się liczba (P-R) • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki) (P-R) • rozumie pojęcie oprocentowania (K) • umie obliczyć stan konta po roku czasu, znając oprocentowanie (K) • umie obliczyć stan konta po dwóch latach (P) • umie obliczyć oprocentowanie, znając otrzymaną po roku kwotę i odsetki (P) • umie porównać lokaty bankowe (P) • umie rozwiązać zadania związane z procentami w kontekście praktycznym (P-R) • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć liczbę na podstawie jej procentowego wzrostu (obniżki) (R-D) • umie obliczyć stan konta po kilku latach (R-D) • umie porównać lokaty bankowe (R-D) • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z oprocentowaniem (R-W)
56-57.VAT i inne podatki.	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcie podatku (K) • zna pojęcia: cena netto, cena brutto (K) • rozumie pojęcie podatku VAT (K-P) • umie obliczyć wartość podatku VAT oraz cenę brutto dla danej stawki VAT (K-P) • umie obliczyć podatek od wynagrodzenia (K-P) • umie obliczyć cenę netto, znając cenę brutto oraz VAT (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wykonać obliczenia w różnych sytuacjach praktycznych, operuje procentami (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obliczaniem różnych podatków (R-W)

58-59. Czytanie diagramów.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie diagramu (K) • rozumie pojęcie diagramu (K) • umie odczytać informacje przedstawione na diagramie (K) • umie analizować informacje odczytane z diagramu (P) • umie przetwarzać informacje odczytane z diagramu (P) • umie interpretować informacje odczytane z diagramu (K-P) • umie wykorzystać informacje w praktyce (K-P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie porównać informacje odczytane z różnych diagramów (R) • umie analizować informacje odczytane z różnych diagramów (R-W) • umie przetwarzać informacje odczytane z różnych diagramów (R-W) • umie interpretować informacje odczytane z różnych diagramów (R-W) • umie wykorzystać informacje w praktyce (R-W)
60-61. Podział proporcjonalny.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie podziału proporcjonalnego (K) • umie podzielić daną wielkość na dwie części w zadanym stosunku (P) • umie ułożyć proporcję odpowiednią do warunków zadania (P-R) • umie rozwiązać proste zadania związane z podziałem proporcjonalnym (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie podzielić daną wielkość na kilka części w zadanym stosunku (R-D) • umie rozwiązać zadania związane z podziałem proporcjonalnym w kontekście praktycznym (R-D) • umie obliczyć wielkość, znając jej część oraz stosunek, w jakim ją podzielono (R-D)
62-63. Obliczanie prawdopodobieństw.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie zdarzenia losowego (K) • zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa (K) • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu (K-P) • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie prawdopodobieństwa zdarzenia losowego (R) • umie określić zdarzenia losowe w doświadczeniu (R) • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia (R-W)
64-65. Odczytywanie wykresów.	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie wykres jako sposób prezentacji informacji (K) • umie odczytać informacje z wykresu (K) • umie interpretować informacje odczytane z wykresu (P) • umie odczytać i porównać informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych (P-R) • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym układzie współrzędnych (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie interpretować informacje odczytane z wykresu (R-W) • umie interpretować informacje z kilku wykresów narysowanych w jednym lub kilku układach współrzędnych (R-D)
66-67. Praca klasowa i jej omówienie.		
68-70. Pole powierzchni i objętość graniastosłupa.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia prostopadłościanu i sześcianu oraz ich budowę (K) • zna pojęcia graniastosłupa prostego i prawidłowego oraz ich budowę (K) • zna pojęcie graniastosłupa pochyłego (P) • zna wzory na obliczanie pola powierzchni i objętości graniastosłupa (K) • zna jednostki pola i objętości (K) • rozumie sposób tworzenia nazw graniastosłupów (K) • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa (K) • umie obliczyć pole powierzchni i objętość narysowanych graniastosłupów (P-R) • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa na podstawie narysowanej jego siatki (P-R) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa (R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa (R-W)
71-72. Odcinki w graniastosłupach.	<ul style="list-style-type: none"> • zna nazwy odcinków w graniastosłupie (P) • umie wskazać na modelu przekątną ściany bocznej, przekątną podstawy oraz przekątną graniastosłupa (K-P) • umie rysować w rzucie równoległym graniastosłupa prostego przekątne jego ścian oraz przekątne bryły (P-R) • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa (R-D) • umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z własności trójkątów prostokątnych o kątach 90°, 45°, 45° oraz 90°, 30°, 60° (R-D)
73. Rodzaje ostrosłupów.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie ostrosłupa (K) • zna pojęcie ostrosłupa prawidłowego (K) • zna pojęcia czworościanu i czworościanu foremego (K) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa (R) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z sumą długości krawędzi (R-D)

	<ul style="list-style-type: none"> • zna budowę ostrosłupa (K) • rozumie sposób tworzenia nazw ostrosłupów (K) • zna pojęcie wysokości ostrosłupa (K) • umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa (K-P) • umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym (K-P) • umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa (P) 	
74-75. Siatki ostrosłupów. Pole powierzchni.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie siatki ostrosłupa (K) • zna pojęcie pola powierzchni ostrosłupa (K) • zna wzór na obliczanie pola powierzchni ostrosłupa (K) • rozumie pojęcie pola figury (K) • rozumie sposób obliczania pola powierzchni jako pola siatki (P) • rozumie zasadę kreślenia siatki (K) • umie kreślić siatkę ostrosłupa prawidłowego (K-P) • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa (K-P) • umie obliczyć pole ostrosłupa prawidłowego (K-P) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie kreślić siatki ostrosłupów (R) • umie rozpoznać siatkę ostrosłupa (R-D) • umie obliczyć pole powierzchni ostrosłupa ((R-D) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa (R-W)
76-77. Objętość ostrosłupa	<ul style="list-style-type: none"> • zna wzór na obliczanie objętości ostrosłupa (K) • rozumie pojęcie objętości figury (K) • umie obliczyć objętość ostrosłupa (K – P) • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć objętość ostrosłupa (R) • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa (R – W) • umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością ostrosłupa i graniastosłupa (D – W)
78-80. Odcinki w ostrosłupach.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie wysokości ściany bocznej (K) • umie wskazać trójkąt prostokątny, w którym występuje dany lub szukany odcinek (K-P) • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków (P) • umie obliczyć szukany odcinek, stosując twierdzenie Pitagorasa (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie stosować twierdzenie Pitagorasa do wyznaczania długości odcinków (R) • umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa oraz graniastosłupa (R-W)
81-82. Praca klasowa i jej omówienie		
83-85. Symetria względem prostej.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie punktów symetrycznych względem prostej (K) • umie rozpoznawać figury symetryczne względem prostej (K) • umie określić własności punktów symetrycznych (P) • umie wykreślić punkt symetryczny do danego (K) • umie rysować figury w symetrii osiowej, gdy figura i oś: <ul style="list-style-type: none"> -nie mają punktów wspólnych (K) -mają punkty wspólne (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wykreślić oś symetrii, względem której figury są symetryczne (R) • stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach (R-W) • umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej (R-W)
86. Oś symetrii figury.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie osi symetrii figury (K) • rozumie pojęcie figury osiowosymetrycznej (P) • umie podać przykłady figur, które mają oś symetrii (K) • umie narysować oś symetrii figury (P) • umie uzupełnić figurę do figury osiowosymetrycznej, mając dane: oś symetrii oraz część figury (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie wskazać wszystkie osie symetrii figury (R) • umie rysować figury posiadające więcej niż jedną oś symetrii (R-W) • umie uzupełnić figurę, tak by była osiowosymetryczna (R-D)
87-88. Symetralna odcinka.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie symetralnej odcinka (K) • rozumie pojęcie symetralnej odcinka i jej własności (P) • umie konstruować symetralną odcinka (K) • umie konstrukcyjnie znajdować środek odcinka (K) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie dzielić odcinek na 2^n równych części (R) • wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach (D-W)
89-90. Dwusieczna	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności (K-P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie dzielić kąt na 2^n równych części (R)

kąta.	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcie dwusiecznej kąta i jej własności (K-P) umie konstruować dwusieczną kąta (K) 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach (D-W) umie konstruować kąty o miarach 15°, 30°, 60°, 90°, 45° oraz $22,5^{\circ}$ (R-D)
91-92. Symetria względem punktu.	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie punktów symetrycznych względem punktu (K) umie rozpoznawać figury symetryczne względem punktu (K) umie wykreślić punkt symetryczny do danego (K) umie rysować figury w symetrii środkowej, gdy środek symetrii: <ul style="list-style-type: none"> nie należy do figury (K) należy do figury (P) umie wykreślić środek symetrii, względem którego punkty są symetryczne (P) umie podać własności punktów symetrycznych (P) 	<ul style="list-style-type: none"> umie wykreślić środek symetrii, względem którego figury są symetryczne (R) stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach (R-W) umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem punktu (R-W)
93-94. Środek symetrii figury.	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie środka symetrii figury (P) umie podać przykłady figur, które mają środek symetrii (P) umie rysować figury posiadające środek symetrii (P) umie wskazać środek symetrii figury (P) umie wyznaczyć środek symetrii odcinka (P) 	<ul style="list-style-type: none"> umie rysować figury posiadające więcej niż jeden środek symetrii (R) umie podawać przykłady figur będących jednocześnie osiowo- i środkowosymetrycznymi lub mających jedną z tych cech (R) stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach (R-W)
95-96. Praca klasowa i jej omówienie.		
97-98. Styczna do okręgu.	<ul style="list-style-type: none"> umie rozpoznać wzajemne położenie prostej i okręgu (P) zna pojęcie stycznej do okręgu (P) umie rozpoznać styczną do okręgu (P) wie, że styczna do okręgu jest prostopadła do promienia poprowadzonego do punktu styczności (P) umie konstruować styczną do okręgu, przechodzącą przez dany punkt na okręgu (P) umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> zna twierdzenie o równości długości odcinków na ramionach kąta wyznaczonych przez wierzchołek kąta i punkty styczności (R) umie konstruować okrąg styczny do prostej w danym punkcie (R) umie rozwiązać zadania konstrukcyjne i rachunkowe związane ze styczną do okręgu (R – W)
99. Wzajemne położenie dwóch okręgów.	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie okręgów rozłącznych, przecinających się i stycznych (K) umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając ich promienie i odległość między ich środkami (P) umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie (P) umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych (P) 	<ul style="list-style-type: none"> umie określić wzajemne położenie dwóch okręgów, znając ich promienie i odległość między ich środkami (R) umie obliczyć odległość między środkami okręgów, znając ich promienie i położenie (R-D) umie rozwiązać zadania związane z okręgami w układzie współrzędnych (R-D) umie rozwiązać zadania tekstowe związane ze wzajemnym położeniem dwóch okręgów (R-W)
100-102. Liczba π . Długość okręgu.	<ul style="list-style-type: none"> zna wzór na obliczanie długości okręgu (K) zna liczbę π (K) umie obliczyć długość okręgu, znając jego promień lub średnicę (K-P) umie wyznaczyć promień lub średnicę okręgu, znając jego długość (P) umie obliczyć obwód figury składającej się wielokrotności ćwiartek okręgu (P) umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur (P) 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie sposób wyznaczenia liczby π (R) umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu (R-D) umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem obwodów figur (R-D)
103-104. Pole koła.	<ul style="list-style-type: none"> zna wzór na obliczanie pola koła (K) umie obliczyć pole koła, znając jego promień lub średnicę (K-P) umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając promienie lub średnice kół ograniczających pierścień (K-P) umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole (P) umie rozwiązać zadania tekstowe związane porównywaniem pól figur (P) 	<ul style="list-style-type: none"> umie wyznaczyć promień lub średnicę koła, znając jego pole (R) umie obliczyć pole koła, znając jego obwód i odwrotnie (R-D) umie obliczyć pole nietypowej figury, wykorzystując wzór na pole koła (R-D) umie rozwiązać zadania tekstowe związane z porównywaniem pól figur (R-D) umie rozwiązać zadania tekstowe związane z obwodami i polami figur (D-W)

105-106. Praca klasowa i jej omówienie		
107-109. Ile jest możliwości?	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że wyniki doświadczeń losowych można przedstawić w różny sposób (P) • umie opisać wyniki doświadczeń losowych lub przedstawić je za pomocą tabeli (P) • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, wykorzystując sporządzony przez siebie opis lub tabelę (P) • umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu dwóch wyborów, stosując regułę mnożenia (P-R) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć liczbę możliwych wyników przy dokonywaniu trzech i więcej wyborów, stosując regułę mnożenia (R-D) • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując regułę mnożenia oraz regułę dodawania (R-D) • umie obliczyć liczbę możliwych wyników, stosując własne metody (R-W)
110-112. Obliczanie prawdopodobieństw (cd.).	<ul style="list-style-type: none"> • zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa (K) • zna sposoby obliczania liczby zdarzeń losowych (P) • umie wykorzystać tabelę do obliczenia prawdopodobieństwa zdarzenia (P) • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów (P) 	<ul style="list-style-type: none"> • umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów (R-W)
113. Sprawdzian		
114-125. Godziny do dyspozycji nauczyciela.		

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z RELIGII DLA KLASY 8

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- a) w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- b) wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- a) opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- b) uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- a) opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- b) ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,
- c) aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- a) opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- b) wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- c) wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostolskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności z przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych i proponuje rozwiązania nietypowe,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu diecezjalnym, powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Modlitwy, pieśni	<ul style="list-style-type: none"> dokładna znajomość tekstu, melodii, samodzielność i piękno wykonania 	<ul style="list-style-type: none"> dokładna znajomość tekstu, melodii 	<ul style="list-style-type: none"> dobra znajomość tekstu, melodii 	<ul style="list-style-type: none"> niezbyt dokładna znajomość tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> fragmentaryczna znajomość tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> brak jakiegokolwiek znajomości tekstu
2. Ćwiczenia w podręczniku	<ul style="list-style-type: none"> wykonane wszystkie zadania staranne pismo własne materiały ilustracje itp. 	<ul style="list-style-type: none"> starannie prowadzony wszystkie zadania 	<ul style="list-style-type: none"> zapis staranny luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów) 	<ul style="list-style-type: none"> ćwiczenia czytelne braki w zadaniach (do 40% tematów) 	<ul style="list-style-type: none"> pismo niestaranne liczne luki w zapisach (do 70% tematów) 	<ul style="list-style-type: none"> brak podręcznika
3. Prace domowe	<ul style="list-style-type: none"> staranne wykonanie treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach dużo własnej inwencji twórcze 	<ul style="list-style-type: none"> merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem staranne czytelne rzeczowe 	<ul style="list-style-type: none"> wskazują na zrozumienie tematu niezbyt twórcze 	<ul style="list-style-type: none"> powiązane z tematem niestaranne 	<ul style="list-style-type: none"> widać próby wykonania pracy na temat 	<ul style="list-style-type: none"> praca nie na temat brak rzeczowości w pracy brak pracy
4. Odpowiedzi ustne	<ul style="list-style-type: none"> wiadomości zawarte w podręczniku wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język używanie prawidłowych pojęć 	<ul style="list-style-type: none"> wiadomości z podręcznika prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyuczone na pamięć wiadomości uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami potrzebna pomoc nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć odpowiedź niestaranna częste pytania naprowadzające 	<ul style="list-style-type: none"> słabe wiązanie faktów i wiadomości chaos myślowy i słowny odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy dużo pytań pomocniczych 	<ul style="list-style-type: none"> brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
5. Aktywność	<ul style="list-style-type: none"> uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie 	<ul style="list-style-type: none"> uczeń zawsze przygotowany do lekcji często zgłasza się do odpowiedzi wypowiada się poprawnie 	<ul style="list-style-type: none"> stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy 	<ul style="list-style-type: none"> mało aktywny na lekcjach 	<ul style="list-style-type: none"> niechętny udział w lekcji 	<ul style="list-style-type: none"> lekceważący stosunek do przedmiotu.
6. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	<ul style="list-style-type: none"> wielokrotnie pomaga w różnych pracach pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, wykazuje dużo własnej inicjatywy aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (ministranci, oaza itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> starannie wykonuje powierzone przez katechetę lub księdza zadania przejawia postawę apostołską 	<ul style="list-style-type: none"> niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie uczestniczy w rekolekcjach szkolnych 			

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Zdobywam świętość	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze przymioty Boga (A.5.2): miłość i miłosierdzie, • wymienia sposoby przeżywania miłości (C.10.3), • definiuje pojęcie „łaska Boża”, • wyjaśnia, że wiara jest łaską – darem otrzymanym od Boga (A.3.1), • wymienia warunki i sposoby przyjęcia przez człowieka łaski Bożej, • wyjaśnia pojęcie: błogosławieństwa (A.10.1), • wymienia osoby, które dawały świadectwo życia duchem ośmiu błogosławieństw. • charakteryzuje rolę Maryi w dziele zbawczym (A.13.11) podczas wesela w Kanie Galilejskiej, • wymienia miejsca objawień Matki Bożej, • podaje powody, dla których przesłanie fatimskie jest nadal aktualne, • uzasadnia związek modlitwy różańcowej z życiem chrześcijanina (D.5.3). 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na sposoby odkrywania powołania w świetle wezwania Bożego (C.10.5), • opisuje przejawy miłości Boga do człowieka (A.5.3), • wskazuje na ciągłość działania Boga w dziejach świata i każdego człowieka (E.3.1), • uzasadnia, dlaczego nie można się zatrzymać w dążeniu do świętości. • przedstawia nauczanie Jezusa zawarte w <i>Kazaniu na górze</i> (A.13.8), • interpretuje przykazanie miłości Boga i bliźniego w świetle <i>Nowego przykazania</i> (C.10.1), • uzasadnia znaczenie błogosławieństw w drodze do zbawienia (C.9.4), • uzasadnia wartość błogosławieństw w życiu osobistym i społecznym (C.9.3). 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy życia Jezusa w dążeniu do zbawienia człowieka, • podaje przyczyny, dla których bogaty młodzieniec nie potrafił zrealizować planu przemiany swojego życia, • wyjaśnia prawdę wiary o konieczności łaski Bożej do zbawienia, • charakteryzuje, na czym polega współpraca człowieka z łaską Bożą, • wyjaśnia, na czym polega świętość życia według ośmiu błogosławieństw, • przytacza najważniejsze przesłania objawień fatimskich, • uzasadnia, dlaczego chrześcijanin powinien modlić się o dobro dla świata, • uzasadnia, dlaczego pokój na świecie jest uzależniony od więzi człowieka z Bogiem. 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje tekst biblijny o miłości Boga do człowieka jeszcze przed jego narodzeniem, • interpretuje perykopę o bogatym młodzieńcu, • uzasadnia, że życie według ośmiu błogosławieństw jest realizacją nowego przykazania miłości, • wyjaśnia teksty objawień fatimskich w kontekście troski Maryi o świat. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działanie Jezusa jako konsekwentne realizowanie planu zbawienia świata, • wyjaśnia, dlaczego chrześcijanin jest odpowiedzialny za wiarę innych.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
II. Pismo Świète w życiu chrześcijanina	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby Bożego objawienia: w słowie Bożym (A.5.1), wyjaśnia, dlaczego należy przyjąć miłość Jezusa i odpowiedzieć na nią, podaje prawdę, że w Biblii Bóg kieruje swoje słowa do wszystkich ludzi i do każdego człowieka indywidualnie, wskazuje osoby żyjące modlitwą (D.2.1), które spotkały Boga przez czytanie Biblii, charakteryzuje najważniejsze wspólnoty w życiu człowieka (E.1.1): Kościół jako wspólnotę wspólnot, wyjaśnia, że przykazania są drogowskazami w życiu (C.1.3), identyfikuje autorów poznanych modlitw starotestamentalnych (D.2.2) – Mojżesz, wymienia z pamięci przykazania Boże (C.1.1). 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje skutki pójścia za Jezusem, ukazuje związek wydarzeń biblijnych z życiem chrześcijanina (A.10.5), podaje zasady indywidualnej lektury Pisma Świètego i uzasadnia jej wartość (A.10.7), uzasadnia, że Biblia jest księgą ponadczasową. przedstawia, na czym polega uczestnictwo w życiu Kościoła (E.1.2), na przykładzie biblijnego spotkania w ramach wybranej wspólnoty, wyjaśnia związek życia chrześcijanina z rozważaniem we wspólnocie lub indywidualnie słowem Bożym, przycacza wątki, tematy i postaci z Nowego Testamentu obecne w literaturze pięknej (A.13.19), uzasadnia, że postać Jezusa Chrystusa najczęściej inspiruje twórców literatury. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę modlitwy do Ducha Świètego przy czytaniu Biblii, czyta tekst biblijny ze zrozumieniem i stawia pytania do przeczytanego tekstu, podaje przykłady wspólnotowej lektury Pisma Świètego, wyjaśnia, na czym polega modlitewna i medytacyjna lektura Pisma Świètego, wymienia tytuły przynajmniej kilku utworów literackich nawiązujących do Biblii, opowiada historię przekazania Mojżeszowi tablic Dekalogu, wyjaśnia treść wprowadzenia do Dekalogu „Ja jestem Pan, Bóg twój...”. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia, na czym polegała przemiana życia wybranych postaci biblijnych (św. Piotr, św. Maria Magdalena, św. Tomasz, uczniowie z Emaus), analizuje tekst przypowieści o miłosiernym ojcu według metody pięciu palców. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje przesłanie wybranego utworu inspirowanego Pismem Świèteym.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
III. Historia zbawienia: apostołowie i ich następcy	<ul style="list-style-type: none"> • podaje znaczenie słowa „apostoł”, • podaje, że papież i biskupi są następcami apostołów, • przedstawia biblijne przykłady osób powoływanych przez Boga oraz ich zadania (A.11.4) – św. Piotr, • wymienia stopnie hierarchii w Kościele, • podaje imiona i nazwiska biskupów swojej diecezji oraz kapłanów z parafii, • wyjaśnia znaczenie imienia Piotr. • definiuje pojęcie „dogmat” (E.2.8), • wymienia poszczególne prawdy wiary zawarte w <i>Credo</i>, • wyjaśnia, co to znaczy, że Kościół jest wspólnotą (E.2.3), • wymienia podstawowe prawdy o Kościele, • wymienia przymioty Kościoła katolickiego (E.2.4): jeden, święty, powszechny i apostołski, • wyjaśnia nazwę „hierarchiczna struktura Kościoła”, • wymienia posługi kapłana oraz funkcje, jakie mogą pełnić w Kościele ludzie świeccy, • wymienia zadania w zgromadzeniu liturgicznym (B.1.3), • przedstawia, na czym polega uczestnictwo w życiu różnych wspólnot Kościoła, grupy koleżeńskej (E.1.2), • planuje pozytywne aktywności życiowe, np. harcerstwo, działalność społeczną (C.8.3), • podaje możliwości włączenia się w życie wspólnoty diecezjalnej i parafialnej (E.2.12). 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstów biblijnych omawia etapy powstawania Kościoła (E.2.1), • wyjaśnia pojęcia: papież, prymat papieża, Namiestnik Chrystusa (E.2.8), • podaje przykłady wpływu chrześcijaństwa na dzieje ludzkości (A.13.18), • w oparciu o teksty biblijne opisuje misyjną działalność Kościoła (F.1.2), • omawia przykłady działalności misyjnej (F.1.3), • uzasadnia potrzebę wspierania misji, • wyjaśnia poszczególne artykuły <i>Credo</i> (A.4.1), • charakteryzuje najważniejsze obrazy biblijne Kościoła (E.2.2), • zestawia teksty biblijne z podstawowymi prawdami wiary Kościoła (A.13.17), • wyjaśnia przymioty Kościoła katolickiego (E.2.4), • interpretuje tekst biblijny: Ef 2,19-22, • wyjaśnia pojęcia: Stolica Apostolska, kuria rzymska, nuncjusz, konferencja episkopatu, synod biskupów, metropolia, diecezja, biskup, parafia, proboszcz (E.2.8), Watykan (E.3.8), • opisuje hierarchiczny ustrój Kościoła (E.2.7), • wyjaśnia zadania świeckich w realizowaniu misji królewskiej, kapłańskiej i prorockiej, • opisuje możliwości i podaje przykłady apostołstwa w Kościele (F.2.1). 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia dostępne mu sposoby apostołowania, • wyjaśnia, że w Kościół współczesny kontynuuje posłanie apostołów na cały świat, • opowiada o powierzeniu Piotrowi władzy w Kościele, • omawia powołanie i nawrócenie Szawła, • podaje prawdę, że Kościół jest wspólnotą zbawienia o hierarchicznej strukturze władzy, • określa zadania wierzących we wspólnocie Kościoła, • podaje przykłady intencji w potrzebach osób należących do Kościoła, • wymienia zadania, jakie Bóg powierzył hierarchom Kościoła, • wskazuje, że celem posługi kapłana i apostołstwa świeckich jest zbawienie własne i pomoc w zbawieniu innych ludzi, • wymienia grupy, ruchy i wspólnoty działające na terenie parafii. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rolę Jezusa w powstaniu Kościoła, • wyjaśnia znaczenie symboli związanych z władzą w Kościele. • charakteryzuje działalność apostołską św. Pawła, • wskazuje sposoby naśladowania apostoła, • uzasadnia, dlaczego każdy katolik jest odpowiedzialny za Kościół, • wyjaśnia, czego dotyczy nieomyślność papieża i kolegium biskupów, • charakteryzuje wzajemne relacje członków Kościoła, • charakteryzuje działalność wybranych grup. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że władza w Kościele oznacza służbę wspólnocie wierzących, • wyjaśnia, co to znaczy dobrze realizować swoje powołanie, • graficznie lub opisowo charakteryzuje wskazane teksty z KKK, • uzasadnia potrzebę i wartość przynależności do rówieśniczych grup o charakterze religijnym.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
IV. Spotkanie z Jezusem w sakramentach: bierzmowanie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest sakrament bierzmowania (B.5.1), • omawia znaczenie sakramentu bierzmowania dla życia chrześcijanina (B.5.4), • rozpoznaje znaki, symbole i gesty liturgiczne sakramentu bierzmowania oraz właściwie je interpretuje (B.1.4), • opisuje i wyjaśnia obrzędy bierzmowania (B.5.2). • wymienia dary Ducha Świętego (A.14.2; B.5.5), • omawia owoce działania Ducha Świętego (A.14.3), • wymienia grzechy przeciwko Duchowi Świętemu (A.15.1), • wyjaśnia, dlaczego grzechy przeciw Duchowi Świętemu zamykają drogę do nieba. • podaje prawdę, że przebaczenie i pojednanie prowadzi do doświadczenia miłości, • podaje prawdę o miłości Boga, który szuka człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o odpowiednie teksty biblijne (J 14,26; J 16,13-15; Dz 1,8) omawia rolę Ducha Świętego w swoim życiu, • podaje właściwe motywy przyjęcia sakramentu bierzmowania jako dopełnienia chrztu (B.5.6), • przytacza i interpretuje wybrane teksty biblijne, liturgiczne oraz nauczania Kościoła na temat sakramentu bierzmowania (B.3.2), • omawia dary Ducha Świętego i wyjaśnia ich znaczenie (A.14.2; B.5.5), • uzasadnia konieczność formacji chrześcijańskiej (B.5.7) przez współpracę z Duchem Świętym w rozwijaniu Jego darów, • opisuje naturę, sposób obecności i działania Ducha Świętego w Kościele oraz w życiu chrześcijanina w oparciu o teksty biblijne i nauczanie Kościoła (A.14.1), • przedstawia istotę, skutki i konsekwencje egzystencjalne bierzmowania (B.5.3), • wyjaśnia pojęcie grzechu przeciwko Duchowi Świętemu (A.15.1), • wskazuje przyczyny zła (A.7.2) i przedstawia skutki grzechu (A.7.4), • przedstawia konsekwencje wynikające z sakramentów (B.3.3) pokuty i pojednania oraz Eucharystii, • omawia rolę sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii w życiu moralnym chrześcijanina (B.7.5; B.6.4). 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje sfery życia, w których należy podjąć pracę nad sobą, by dobrze się przygotować do sakramentu bierzmowania, • podaje, kto i w jaki sposób udziela sakramentu bierzmowania, • wyjaśnia nazwę „bierzmowanie”, • wymienia warunki otrzymania Ducha Świętego, • podaje przykłady trudności dotyczących wiary, • wyjaśnia, że owocem dojrzałego chrześcijaństwa jest systematyczne przyjmowanie sakramentów i udział w niedzielnej Mszy Świętej, • wyjaśnia, jaki zachodzi związek między sakramentem pokuty i pojednania a Eucharystią. 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje wybrane teksty liturgiczne odnoszące się do bierzmowania, • wyjaśnia, że pod widzialnym znakiem dokonuje się niewidzialna rzeczywistość, • wyjaśnia wartość sakramentu bierzmowania, • wyjaśnia słowa Jezusa z Ewangelii Mk 3,28-29. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność owocu od przyjęcia darów Ducha Świętego, • interpretuje tekst Dz 8,14-24, • wyjaśnia, dlaczego Eucharystia oraz sakrament pokuty i pojednania stanowią czytelny znak miłości Jezusa do człowieka.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
V. Mój rozwój	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wartości nadające sens ludzkiemu życiu (A.1.3), podaje przykłady osób, które pracą na sobą zmieniły swoje życie, wymienia, jakie wymagania (wartości) chciałby postawić wobec samego siebie, definiuje pojęcia: pokora, pycha, podaje biblijne przykłady pokory i pychy, wymienia prośby zawarte w Modlitwie Pańskiej, podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rówieśników na życie, wyjaśnia, na czym polega kultura bycia w szkole, parafii, grupie rówieśniczej (E.1.5), omawia, jak pracować nad rozwojem emocjonalnym (E.1.4), uzasadnia potrzebę konfrontacji własnego obrazu siebie z opiniami innych, wyjaśnia różnice między dobrem a złem w konkretnych sytuacjach moralnych (C.1.3), uzasadnia, że życie chrześcijanina jest odpowiedzią na wezwanie Boże (C.2.4), wymienia grupy ludzi wykluczonych społecznie, wskazuje sposoby pomocy rodzinom w trudnej sytuacji życiowej (C.5.6). 	<ul style="list-style-type: none"> podaje zasady i uzasadnia motywację przy dokonywaniu wyborów (C.2.3), uzasadnia, że warto przyjąć cierpienie, by osiągnąć cel wyższy, omawia, jak pracować nad własnym rozwojem emocjonalnym (E.1.4), omawia rolę pokory i złe skutki pychy w odniesieniu do relacji Bóg – człowiek (C.3.4) oraz relacji z samym sobą i innymi ludźmi, odczytuje przesłanie wpływające z wezwań Modlitwy Pańskiej (D.3.1), omawia Modlitwę Pańską jako program życia chrześcijańskiego (D.3.2), definiuje pojęcia: wychowanie, samowychowanie, charakteryzuje przemiany w okresie dojrzewania (C.5.8), podaje hierarchię wartości wynikających z wiary (C.2.2), uzasadnia, że nastolatek powinien budować nową wizję obrazu Boga i relacji z Nim, omawia, jak pracować nad własnym rozwojem społecznym (E.1.4), uzasadnia konieczność uznawania określonych autorytetów, charakteryzuje powody krytyki i odrzucania autorytetów, podaje przykłady bezinteresownej troski o ludzi w potrzebie: samotnych, uzależnionych, bezradnych, wykluczonych społecznie (F.2.3). 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega samowychowanie, wskazuje i charakteryzuje sposoby kształtowania postawy pokory i wyzwalania się z pychy, uzasadnia potrzebę systematycznej modlitwy, formułuje własną modlitwę, wzorując się na Modlitwie Pańskiej, uzasadnia, co w procesie samowychowania prowadzi do Chrystusa, a co od Niego oddala. określa różne sposoby postrzegania relacji z Bogiem i innymi w zależności od wieku (1 Kor 13,11), podaje przykłady sytuacji, w których należy wypowiedzieć słowa krytyki, określa, czym różni się krytyka od krytykanctwa, podaje przykłady autorytetów związanych z pełnieniem jakiejś funkcji czy roli społecznej, formułuje kryteria uznania kogoś za autorytet, podaje najczęstsze przyczyny wykluczeń, charakteryzuje potrzeby człowieka, który przestał sobie radzić w życiu. 	<ul style="list-style-type: none"> określa, że rozwój osobowy człowieka uzależniony jest od chęci pracy nad sobą, interpretuje teksty biblijne o pokorze i pysze (Łk 18,10-14; J 13,5.16; Rz 12,16), wyjaśnia, czemu służy wychowanie, do czego zmierza, kto uczestniczy w tym procesie, kto nim kieruje i od czego zależy efekt wychowawczy, uzasadnia, że wraz z dorastaniem powinna dokonywać się zmiana relacji z ludźmi, charakteryzuje zasady wypowiedzenia opinii o ludziach i przyjmowania wypowiedzi na swój temat. charakteryzuje sposób wyrażania krytycznych uwag, uzasadnia, że pracą w wybranym przez siebie zawodzie może służyć innym, uzasadnia chrześcijańską powinność zajęcia się ludźmi wykluczonymi. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje owoce wytrwałości w stawianiu sobie wymagań (osiągnięcie celu), uzasadnia, że bliskość Boga i wartości chrześcijańskie najlepiej rozwijają człowieka, uzasadnia potrzebę krytycznych wypowiedzi, opracowuje program pomocy konkretnej grupie ludzi lub konkretnemu człowiekowi.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VI. Kościół w świecie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje, co pomaga stawać się prawdziwym chrześcijaninem, • wyjaśnia i uzasadnia konieczność łaski Bożej do zbawienia, • wymienia największe Kościoły chrześcijańskie (E.2.5), • definiuje pojęcia: katolik, prawosławny, protestant, • omawia podstawowe zasady życia społecznego, • wykazuje, że Bóg jest dawcą zarówno wiary, jak i rozumu, • podaje przykłady wykorzystania osiągnięć nauki skierowanych przeciw dobru. • wymienia różne formy życia poświęconego Bogu, • omawia przykłady działalności misyjnej, zaangażowanie osób duchownych i świeckich (F.1.3), • wyjaśnia pojęcia: religia monoteistyczna i politeistyczna, • wymienia główne religie monoteistyczne i politeistyczne w świecie: chrześcijaństwo, judaizm, islam, buddyzm, hinduizm (F.3.3), 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co znaczy powszechność zbawienia (F.3.4), • wymienia kręgi przynależności do Kościoła Chrystusowego i przyporządkowania do Ludu Bożego (F.3.5), • wyjaśnia, na czym polega rola Kościoła w zbawianiu człowieka (E.2.10), • wyjaśnia pojęcie: ekumenizm w kontekście rozumienia katolickiego wyznania wiary (E.2.6), • wymienia przyczyny podziału i podstawy jedności chrześcijan, • wskazuje działania na rzecz jedności Kościoła (E.5.10), • omawia historię ruchu ekumenicznego i wskazuje jego perspektywy. • definiuje pojęcia: „katolicka nauka społeczna” oraz „grzech społeczny”, • omawia indywidualne i społeczne aspekty niesprawiedliwości w rozdziale dóbr (C.7.6), • omawia w kontekście rewolucji przemysłowej, czym zajmuje się katolicka nauka społeczna (E.3.9). • wskazuje na źródła wiedzy na temat istnienia Boga (A.2.4), • wskazuje relacje między wiarą i wiedzą (A.2.1) na podst. nauczania Soboru Watykańskiego I, • podaje argumenty za niesprzecznością wiary i wiedzy (A.2.2), • omawia działalność Kościoła w XVI i XVII w. na przykładzie św. Franciszka Ksawerego (E.3.5), • przedstawia rolę zakonów w dziejach starożytnej i średniowiecznej Europy: benedyktyni, franciszkanie i dominikanie (E.3.3), 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje miejsce Pisma Świętego w życiu chrześcijanina, • wymienia najbardziej znanych przedstawicieli ruchu ekumenicznego, • podaje datę tygodnia modlitw o jedność, • wymienia encykliki społeczne, podaje ich autorów i określa tematykę, • wyjaśnia, że „dobro wspólne zostaje urzeczywistnione tam, gdzie zachowywane są prawa człowieka”. • podaje argumenty, że człowiek może poznać Boga za pomocą rozumu, • uzasadnia, że badania naukowe zajmują się pochodzeniem ciała ludzkiego, a wiara pochodzeniem człowieka (Darwin), • wskazuje terytorialny zasięg katolickich misji, • opisuje charakter pracy misyjnej, • wyjaśnia różnicę między wyznaniem chrześcijańskimi a religiami niechrześcijańskimi (F.3.2), • wskazuje na różnice i podobieństwa między judaizmem a chrześcijaństwem (A.12.2), 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje kręgi przynależności do Kościoła, • charakteryzuje podobieństwa i różnice między poszczególnymi wyznaniem (katolicyzm, prawosławie, protestantyzm, anglikanizm, starokatolicyzm), • uzasadnia pozytywny wpływ katolickiej nauki społecznej na rozwój społeczny, polityczny i gospodarczy państwa, • interpretuje słowa Chrystusa i Kościoła wzywające do życia konsekrowanego, • charakteryzuje rozwój misji katolickich na różnych kontynentach, • podaje czas ich powstania, podstawowe założenia i terytorium występowania, 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę identyfikacji z własnym wyznaniem, • wyjaśnia i uzasadnia pojęcia interkomunii, sukcesji apostoelskiej. • określa związek katolickiej nauki społecznej z Ewangelią, • wyjaśnia, że myśl o wzajemnym przenikaniu się wiary i rozumu jest obecna w nauczaniu Soboru Watykańskiego I, a także w encyklice „Fides et ratio”, • omawia rozwój życia zakonnego w dziejach chrześcijaństwa (Benedyktyni, zakony: kanonickie, rycerskie, żebrackie, kleryckie – Jezuici), • ukazuje specyfikę i wartość chrześcijaństwa wobec innych religii (F.3.7),

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VI. Kościół w świecie	<ul style="list-style-type: none"> określa pojęcie terroryzmu oraz organizacji i ataków terrorystycznych, uzasadnia różnicę między Chrystusem a innymi osobami mającymi wpływ na dzieje ludzkości (A.13.4), przedstawia konsekwencje dobra i zła (C.1.4), wskazuje przyczyny nieszczęść i zła: zbrodnie, wojny, przemoc itp. (C.1.5), definiuje, co to jest sekta, wymienia niebezpieczeństwa, jakie niosą ze sobą sekty, wymienia wartości, którymi powinien kierować się chrześcijanin, wyjaśnia, w jaki sposób młody człowiek powinien świadczyć o Chrystusie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega misyjna natura Kościoła (F.1.1), opowiada o roli założonych wspólnot przez: Benedykta, Franciszka z Asyżu, Dominika, Ignacego Loyoli (E.4.2), w oparciu o teksty biblijne i nauczanie Kościoła opisuje jego misyjną działalność (F.1.2), omawia ogólnie zjawisko religii (F.3.1), wskazuje działania na rzecz tolerancji religijnej (E.5.10), podaje, kiedy w Kościele obchodzimy Dzień Judaizmu (A.12.4), rozpoznaje i wskazuje mechanizmy manipulacji w relacjach osobowych i w mediach (C.7.4), uzasadnia konieczność poznania pełnych okoliczności zaistniałych faktów, by móc je prawidłowo ocenić, wymienia sposoby przeciwdziałania złu (C.1.8), podając przykłady skuteczności walki metodami pokojowymi, podaje objawy uzależnienia się od sekty, uzasadnia właściwą postawę chrześcijanina wobec sekt (F.3.8), definiuje pojęcie totalitaryzmu i podaje przykłady systemów totalitarnych, uzasadnia, że zło jest konsekwencją odrzucenia Boga (C.1.2), opowiada o roli Kościoła w czasach totalitaryzmów: hitlerowskiego i bolszewickiego (E.3.10), wymienia prawa i wolności, których naruszenie może prowadzić do totalitarnego zniewolenia. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady powtarzanych często opinii na temat wydarzeń i ludzi związanych z Kościołem, wymienia zasady moralne, jakie są łamane w przygotowaniu i przeprowadzaniu ataków terrorystycznych, uzasadnia, że nawet dla słusznym dążeń nie wolno posługiwać się zbrodniczymi metodami, wymierzonymi w niewinnych ludzi, określa szkodliwość działania sekt, podaje sposoby obrony przed werbowaniem do sekty, potrafi rozpoznać, że ktoś przystał do sekty, wyjaśnia pojęcia: fanatyzm religijny, obojętność religijna, uzasadnia, że zarówno fanatyzm, jak i obojętność religijna są sprzeczne z postawą autentycznej religijności. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia okoliczności tworzenia i cel rozpowszechniania krzywdzących opinii i stereotypów, wymienia wybrane postacie historyczne i określa ich wpływ na historię, wyjaśnia, dlaczego każdy z systemów totalitarnych sprzeciwia się swobodnemu wyznawaniu wiary, uzasadnia konieczność respektowania prawa do kontrolowania poczynań władzy państwowej i do nieskrępowanego wypowiedania krytyki pod jej adresem. 	<ul style="list-style-type: none"> poszukuje obiektywnych źródeł wiedzy na temat nagłaśnianych zdarzeń.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VII. Przewodnicy w drodze do szczęścia	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „ekologia”, wyjaśnia, że przyroda jest darem Boga, wskazuje najważniejsze fakty z życia świętych (E.4.1) – św. Franciszek z Asyżu, prezentuje nauczanie Kościoła dotyczące ekologii (C.7.7), wykazuje aktualność myśli św. Franciszka (E.4.2), określa, czym jest modlitwa (D.1.1), podaje przykłady modlitwy znanych ludzi (D.2.3), wymienia najważniejsze trudności w modlitwie (D.4.1), wymienia najważniejsze wydarzenia z życia św. Teresy z Kalkuty, podaje przykłady bezinteresownej troski o ludzi w potrzebie (F.2.3), wskazuje najważniejsze fakty z życia świętych papieży XX w. (E.4.1), wymienia i opisuje uroczystości i maryjne (B.2.2) – Wniebowzięcia NMP, wyjaśnia ludową nazwę uroczystości Matki Bożej Zielnej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady świadków wiary w konkretnych sytuacjach życiowych (E.1.8), przedstawia sposoby przewycięzania trudności w modlitwie (D.4.2), wyjaśnia pojęcie miłosierdzia Bożego i wiąże je ze sprawiedliwością, powołując się na przypowieść o miłosiernym Samarytaninie (A.13.13), wyjaśnia, dlaczego św. Jan XXIII został nazwany papieżem pokoju, a św. Paweł VI papieżem dialogu, charakteryzuje apostolską papieża Jana Pawła II jako Pielgrzyma i patrona rodzin, wyjaśnia dogmat o wniebowzięciu NMP (A.13.12) i podaje datę ogłoszenia, charakteryzuje istotę kultu Maryi (B.2.4). 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność za środowisko, charakteryzuje stosunek współczesnych ludzi do przyrody i porównuje go z nauką przekazaną przez św. Franciszka, podaje przykłady ludzi, którzy swoje życie opierali na modlitwie, uzasadnia, dlaczego warto dobrze się modlić. opisuje formy działalności matki Teresy i jej zgromadzenia, podaje, że św. Jan Paweł II powierzył Maryi siebie i swoją posługę papieską, wyjaśnia znaczenie zawołania papieskiego Jana Pawła II „Totus Tuus”, określa cel błogosławienia kwiatów i ziół, wyjaśnia, dlaczego pielgrzymki zmierzają na Jasną Górę na uroczystość Wniebowzięcia. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między mądrym korzystaniem z darów przyrody, a zdrowiem i szczęściem człowieka, charakteryzuje znaczenie modlitwy w życiu wybranych postaci (św. o. Pio, bł. Carlo Acutis, Marta Robin), omawia najważniejsze wydarzenia z pontyfikatów Jana XXIII, Pawła VI i Jana Pawła II. 	<ul style="list-style-type: none"> określa wartość osobistej modlitwy w kształtowaniu wrażliwości na potrzeby innych ludzi, wyjaśnia motywację ludzi pielgrzymujących do grobów świętych papieży.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VIII. Wydarzenia zbawcze	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i opisuje uroczystości (B.2.2) – Wszystkich Świętych, pamięta najważniejsze wydarzenia z życia swojego patrona, wyjaśnia, na czym polega naśladowania swojego patrona, wymienia trzy rzeczywistości Kościoła (pielgrzymujący, cierpiący i chwalebny), wskazuje miejsce Adwentu na schemacie roku liturgicznego i omawia jego znaczenie, wymienia tradycje i symbole adwentowe, podaje przykłady pieśni adwentowych, zestawia wydarzenia biblijne ze zwyczajami religijnymi (A.10.6), wskazuje na skutki wynikające z Wcielenia dla życia chrześcijanina (A.13.10), wymienia, co może być darem współczesnego człowieka dla Jezusa, przedstawia okres Wielkiego Postu jako czas pokuty i nawrócenia, wskazuje, że konsekwencją nawrócenia są dobre czyny, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady wstawiennictwa świętych i wyjaśnia, na czym ono polega, wykazuje związek między wiarą w czyściec i miłosierdziem Bożym (A.8.5), wyjaśnia katolickie spojrzenie na śmierć człowieka i sens wiary w czyściec (A.8.3), wyjaśnia nauczanie Kościoła o odpustach (A.8.4), wyjaśnia, że Słowo Boże – Jezus stał się człowiekiem, by wypełnić Boży plan zbawienia, wyjaśnia, że narodzenie Jezusa rozpoczyna wypełnienie protoewangelii, uzasadnia, dlaczego Bóg pełen mocy stał się słabym dzieckiem, definiuje pojęcie „Objawienie Pańskie”, podaje, że 6 stycznia Kościół w Polsce obchodzi Dzień Pomocy Misjom, ukazuje związek wydarzeń biblijnych z rokiem liturgicznym, prawdami wiary i moralności chrześcijańskiej oraz życiem chrześcijanina (A.10.5), przycząca biblijne relacje o chrystofaniach (A.6.1) – spotkanie z Marią Magdaleną, wyodrębnia i wyjaśnia słowa <i>Credo</i> odnoszące się do zmartwychwstania Chrystusa (A.4.1) i życia wiecznego ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje naukę Kościoła na temat komunii ze świętymi, wyjaśnia znaczenie słów św. Teresy od Dzieciątka Jezus: „Przejdę do mojego nieba, by czynić dobro na ziemi”. wyjaśnia sens i znaczenie tradycji i symboli adwentowych, podaje prawdę, że biblijne określenie „Słowo” odnosi się do Syna Bożego, ukazuje mędrców jako przedstawicieli wszystkich ludzi, wyjaśnia symboliczne znaczenie darów ofiarowanych Jezusowi przez mędrców, uzasadnia, że najlepszym darem dla Jezusa są dobre uczynki, wyjaśnia właściwe znaczenie dobrych uczynków (post, modlitwa, jałmużna), definiuje pojęcie „nowe życie w Chrystusie”, 	<ul style="list-style-type: none"> określa trzy rzeczywistości Kościoła (pielgrzymujący, cierpiący i chwalebny), interpretuje teksty biblijne zapowiadające przyście Zbawiciela. określa przesłanie tekstu biblijnego J 1,1-14, na podstawie tekstu biblijnego (Łk 15,11-33) określa, na czym polega istota nawrócenia, interpretuje perykopę o zmartwychwstaniu Chrystusa (J 20,11-18), 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie Eucharystii dla budowania jedności Kościoła w wymiarze doczesnym i wiecznym, interpretuje fragmenty prefacji o Bożym Narodzeniu.

Dział	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
VIII. Wydarzenia zbawcze	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie przykazań kościelnych (E.2.11): drugiego, trzeciego, i czwartego i wyjaśnia obowiązki wynikające z nich, • podaje, że chrzest rozpoczyna nowe życie w Chrystusie, • podaje prawdę, że misją Kościoła jest zbawienie wszystkich ludzi, • wskazuje, że każdy chrześcijanin jest odpowiedzialny za głoszenie innym wiary. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia konsekwencje wiary w zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jako uzasadnienie nadziei chrześcijańskiej (A.6.3), • uzasadnia wartość świadectwa wiary w różnych sytuacjach życiowych (E.1.7), • opisuje możliwości i podaje przykłady apostołstwa w różnych środowiskach rówieśniczych i na portalach społecznościowych (F.2.1), • podaje przykłady ludzi zaangażowanych w apostołstwo (F.2.4), charakteryzując wybrane inicjatywy ewangelizacyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia prawdę, że zmartwychwstanie Jezusa otwiera nam drogę do nowego życia i jest zapowiedzią naszego zmartwychwstania. • uzasadnia, dlaczego do ewangelizacji warto wykorzystywać nowoczesne środki komunikacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, że od dnia Pięćdziesiątnicy Duch Święty pobudza serca ludzi, aby z wiarą głosili Ewangelię tym, którzy jej nie słyszeli. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, że wielu ochrzczonych osłabło w wierze i potrzebuje ponownej ewangelizacji.

Wymagania edukacyjne wiedza o społeczeństwie klasa 8

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca Uczeń:	Dostateczna Uczeń:	Dobra Uczeń:	Bardzo dobra Uczeń:	Celująca Uczeń:
I. ŻYCIE SPOŁECZNE					
1. Człowiek w społeczeństwie	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest społeczeństwo, - podaje przykłady potrzeb człowieka, - przytacza przykłady ról społecznych, - wymienia osoby, podmioty oraz instytucje, które mają wpływ na rozwój młodego człowieka i zaspokajanie jego potrzeb, - podaje przykłady norm społecznych, - przytacza przykłady pozytywnych i negatywnych wzorców zachowań funkcjonujących w swoim środowisku rówieśniczym. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady potrzeb człowieka z podziałem na kategorie (bezpieczeństwa, przynależności, uznania, samorealizacji i duchowych), - wskazuje różnice między potrzebami naturalnymi a społecznymi, - wymienia podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia, - wylicza przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki, - przedstawia czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka, - podaje przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną, - wyjaśnia, na czym polega proces socjalizacji, - określa, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina, - wymienia kategorie norm społecznych, - określa, które spośród podanych zachowań są oceniane z zastosowaniem norm prawnych i uzasadnia swój wybór. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka, - tłumaczy, czym jest osobowość, i jakie ma związki z socjalizacją, - porównuje społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela, - podaje przykłady konfliktu ról społecznych, - wskazuje przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat teorii Abrahama Masłowa. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zależności między zaspokojeniem potrzeb i wywiązywaniem się z ról społecznych a samorealizacją i samooceną jednostki, - podaje konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka, - przytacza przykłady konfliktu ról społecznych, wskazuje przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu, - przedstawia problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku (ocena zjawiska, przyczyny i konsekwencje).
2. Grupy społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - podaje rodzaje grup społecznych, - wymienia grupy społeczne, do których należy, - przytacza przykłady korzyści wynikających z bycia w grupie, - wymienia typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej, - określa, jakie zachowania prowadzą do sporów, - wymienia podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole, - podaje przykłady autorytetów. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest grupa społeczna, i wymienia jej cechy, - wylicza główne zasady współpracy w grupie, - podaje przykłady postaw jednostek wobec konfliktu, - wskazuje dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu, - proponuje sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej, szkole i społeczeństwie, - porównuje grupę nieformalną, koleżeńską z grupą zadaniową, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia podział grup społecznych, - omawia różne sposoby rozwiązywania konfliktów: rozmowę, negocjacje, mediacje i arbitraż, wskazuje ich dobre i złe strony, - wymienia warunki prowadzenia skutecznych negocjacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wady i zalety różnych metod podejmowania decyzji w grupie, - określa, które metody są najważniejsze dla zespołowego wykonania określonych zadań, - podaje przykłady sytuacji konfliktowych z codziennego życia, proponuje metody rozwiązania sporu w każdej z nich i uzasadnia swój wybór, - przytacza przykłady autorytetów, określa, co odróżnia te osoby od idoli, i uzasadnia swoje zdanie, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje strategie przyjmowane w czasie konfliktu, - porównuje konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa, - przygotowuje poradnik unikania konfliktów i ich skutecznego rozwiązywania, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego uczuć, jakie towarzyszą ludziom podczas konfliktu.

		<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnicę między idolem a autorytetem, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego uczuć, jakie towarzyszą ludziom podczas konfliktu. 		<ul style="list-style-type: none"> - redaguje w punktach przebieg negocjacji w przypadku zaczerpniętym ze swojego codziennego życia. 	
3. Komunikacja i autoprezentacja	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest komunikacja międzyludzka, - nazywa uczestników komunikacji (nadawca, odbiorca), - wymienia podstawowe rodzaje komunikacji, - tłumaczy, czym są dyskusja i debata, - podaje przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie, - gromadzi argumenty o szkodliwości używek. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady komunikatów werbalnych i niewerbalnych, - przedstawia reguły udanej komunikacji, - wskazuje przykłady łamania zasad komunikacji, - wylicza podstawowe zasady publicznych wystąpień, - tłumaczy, czym jest trema, - podaje przykładowe elementy składające się na kształtowanie wizerunku, - przytacza przykłady zachowań asertywnych, - określa różnice między asertywnością a agresją. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego, - tłumaczy, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna, - tłumaczy, co oznaczają zaprezentowane na zdjęciach gesty, - podaje reguły obowiązujące uczestników dyskusji i debaty, - omawia elementy składające się na kształtowanie wizerunku, - przedstawia warunki asertywności, - buduje asertywną wypowiedź na temat szkodliwości używek. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia sposoby przygotowania publicznego wystąpienia i zainteresowania odbiorców, - proponuje, jak radzić sobie z tremą, - uzasadnia potrzebę umiejętności publicznego występowania, - wyjaśnia społeczne znaczenie umiejętności autoprezentacji, - tłumaczy, dlaczego podane przykłady zachowań zakłócają skuteczną komunikację. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest asertywność i jakie ma znaczenie dla funkcjonowania jednostki w społeczeństwie, - dokonuje samooceny pod kątem asertywności, - stosuje w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy.
4. Życie rodzinne	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest rodzina, - wylicza podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne, - opowiada o roli rodziców, dzieci i osób starszych w rodzinie, - przedstawia wartości ważne dla jego rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej, - podaje funkcje rodziny i przykłady ich realizacji, - wskazuje czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych, - wylicza główne prawa i obowiązki dzieci w rodzinie, - podaje podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych rodzin, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego tego, jak w przeszłości obchodzono święta narodowe i religijne. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia argumenty na poparcie twierdzenia, że rodzina jest podstawową grupą społeczną, - omawia najważniejsze funkcje rodziny, - wylicza typy rodziny, - tłumaczy, czym jest władza rodzicielska, - omawia prawa i obowiązki dzieci w rodzinie, - podaje nazwy instytucji wspierających rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje cechy różnych typów rodzin, - wskazuje przykłady realizacji poszczególnych funkcji rodziny, - rozpoznaje przypadki nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji, - wyjaśnia znaczenie szczęścia rodzinnego i jego wpływ na człowieka, - wskazuje zależności między systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia funkcjonowanie współczesnej rodziny, - przeprowadza ankietę dotyczącą wartości ważnych w jego rodzinie i prezentuje jej wyniki, - wyjaśnia, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji, - charakteryzuje przyczyny problemów współczesnych rodzin i omawia ich skutki dla ich członków oraz dla społeczeństwa, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego tego, jak w przeszłości obchodzono święta narodowe i religijne.
5. Edukacja i praca	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza podstawowe funkcje szkoły, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia działania, za pomocą których szkoła realizuje poszczególne funkcje, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje polski system szkolnictwa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sposób wybierania i funkcjonowania samorządu uczniowskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści płynące z edukacji ustawicznej,

	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podstawowe warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej, - podaje podstawowe prawa i obowiązki ucznia, - określa, kto tworzy samorząd uczniowski, - wymienia główne etapy skutecznego przygotowania się do pracy zawodowej, - znajduje potrzebne informacje w statucie swojej szkoły, - rozpoznaje przypadki naruszania praw ucznia, - wskazuje osoby, u których może szukać pomocy w przypadku naruszania praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza typy szkół tworzących strukturę szkolnictwa w Polsce, - przytacza przykłady działań samorządu uczniowskiego, - podaje formy organizacji życia społeczności szkolnej, - wyjaśnia, czym jest edukacja ustawiczna, - tłumaczy, czym jest własna przedsiębiorczość, - wylicza przykładowe cechy pożądane u przyszłych pracowników, - wyjaśnia, jak należy reagować w sytuacji naruszenia praw ucznia lub pracownika szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła, - omawia prawa i obowiązki ucznia, - charakteryzuje poszczególne instytucje życia szkolnego (organizacja, zadania, formy działania), - wskazuje kompetencje właściwe dla wybranych kategorii społeczno-zawodowych, - planuje swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej, - na podstawie <i>Konstytucji RP</i> wyjaśnia, jak należy reagować w przypadkach naruszania praw uczniów lub pracowników szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> - wypowiada się na temat najczęściej i najrzadziej wykorzystywanych praw ucznia zapisanych w statucie jego szkoły, - proponuje różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej z uwzględnieniem potrzebnych kwalifikacji, - przedstawia wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia strategię planowania swojej przyszłości zawodowej, - tłumaczy reguły funkcjonowania rynku pracy, - omawia wymogi współczesnego rynku pracy i ich wpływ na kompetencje pracowników.
6. Ekonomia na co dzień	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest gospodarstwo domowe, - tłumaczy pojęcie budżetu, - odróżnia dochody rodziny od wydatków, - wymienia podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego, - wyjaśnia, kim jest konsument, - wylicza podstawowe prawa przysługujące konsumentowi, - wypełnia typowy formularz reklamacyjny, - oblicza podstawowe dochody i wydatki gospodarstwa domowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje strukturę typowego budżetu domowego, - podaje przykłady łamania praw konsumenta, - ocenia, czy przykładowy budżet domowy został prawidłowo skonstruowany. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy podstawowe zasady ekonomii kierujące budżetem gospodarstwa domowego, - proponuje, jak uzyskać nadwyżkę budżetową oraz jak uniknąć „dziury” w budżecie, - wylicza przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym, - przedstawia zasady świadomych, bezpiecznych zakupów, - wskazuje, w jakich przypadkach konsument ma prawo do zwrotu towaru, - wymienia instytucje chroniące prawa konsumenta. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia poszczególne typy dochodów i wydatków składających się na strukturę budżetu domowego, - pisze reklamację. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak bycie świadomym konsumentem wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.
II. Prawo i prawa człowieka					
1. Prawa człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są prawa człowieka, - wyjaśnia, czym jest <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i>, - przedstawia podstawowe prawa zawarte w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - określa funkcje praw człowieka, - wymienia cechy praw człowieka, - wyjaśnia, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechniej Deklaracji Praw Człowieka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje okoliczności uchwalenia i postanowienia <i>Powszechniej deklaracji praw człowieka</i>, - wyjaśnia znaczenie poszczególnych cech praw człowieka, - omawia genezę i treść <i>Konwencji o prawach dziecka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - proponuje hierarchię funkcji praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie, - uzasadnia potrzebę istnienia międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka, - przedstawia historię praw człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> - na wybranych przykładach wykazuje, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych, - proponuje sposoby włączenia się młodych ludzi w działania prowadzone przez UNICEF.

	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady łamania praw dziecka, - wyjaśnia, czym jest UNICEF, - rozwija skrót UNICEF. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy sformułowania preambuły <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i>, - uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje okoliczności powstania i działalność UNICEF, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach. 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie preambuły <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> wykazuje konieczność ochrony praw człowieka, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości ograniczania praw człowieka w różnych sytuacjach i przytacza trafne argumenty. 	
2. Katalog praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykładowe prawa i wolności, - wycisza kategorie praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne wolności i prawa człowieka i obywatela zagwarantowane w <i>Konstytucji RP</i>, - wskazuje przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji, - odszukuje w <i>Konstytucji RP</i> fragmenty dotyczące wolności i praw politycznych, - bierze udział w dyskusji na temat prawa do wypoczynku. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnicę między prawami a wolnościami, - wskazuje ograniczenia praw i wolności, - omawia poszczególne kategorie praw człowieka, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat prawa do wypoczynku. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje kategorie wolności oraz praw człowieka i obywatela zagwarantowane w <i>Konstytucji RP</i>, - określa źródła generacji praw człowieka, - tłumaczy, na czym polega różnica między prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że wolności i prawa polityczne są konieczne dla funkcjonowania demokracji, - prezentuje życiorys i działalność Malali Yousafzai.
3. Ochrona praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady łamania praw człowieka, - wycisza przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich, - przytacza przykłady spraw, które należy zgłosić do Rzecznika Praw Dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy przykładowych organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka, - wyszukuje wiadomości o interwencjach Rzecznika Praw Obywatelskich, - analizuje informacje umieszczone na stronie internetowej Rzecznika Praw Dziecka, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka, - wskazuje zagrożenia wynikające z łamania praw człowieka, - przedstawia sposób wyboru, metody działania oraz uprawnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, - prezentuje sposób powoływania, metody działania oraz kompetencje Rzecznika Praw Dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia kategorie spraw kierowanych do Rzecznika Praw Dziecka, - charakteryzuje działalność wybranych organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka, - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje prezentację na temat działalności wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się ochroną praw człowieka, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego ochrony praw człowieka.
4. Bezpieczeństwo niabletnich	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest przemoc i kogo dotyczy, - podaje przykłady przemocy, - wskazuje przykładowe osoby i instytucje, do których można się zwrócić w sytuacji doświadczania przemocy, - wymienia główne zalety i wady korzystania z internetu, 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są społeczności internetowe, - opowiada o zagrożeniach obecnych w środowisku sieciowym (cyberprzemoc), - wycisza skutki przemocy, - podaje zasady bezpiecznego korzystania z sieci, 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są przemoc fizyczna, psychiczna, dręczenie, - proponuje, jak na przemoc powinni reagować jej świadkowie, - opowiada o różnych sposobach szukania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia konsekwencje przemocy dla osób, które jej doświadczyły, - charakteryzuje zjawiska uzależnienia od internetu, cyberprzemocy, oszustw i wyłudzeń w sieci oraz podaje metody przeciwdziałania tym zjawiskom, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wyniki ogólnopolskiego badania uczniów dotyczącego wykorzystywania internetu i porównuje je z własnymi doświadczeniami, - przygotowuje poradnik bezpiecznego korzystania z internetu.

	- odczytuje dane z wykresu dotyczącego zwyczajów związanych z korzystaniem z internetu.	- analizuje własne zwyczaje związane z wykorzystywaniem internetu, - uczestniczy w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.	- podaje przykłady społeczności internetowych, analizuje własną przynależność do nich, - przedstawia korzyści, jakie zyskują użytkownicy internetu, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.	- projektuje ciekawą formę plakatu przestrzegającego przed zagrożeniami w sieci.	
5. Nieletni wobec prawa	- tłumaczy, kim są niepełnoletni i nieletni, - przytacza przykłady spraw, którymi zajmuje się policja, - wycisza podstawowe uprawnienia policji, - podaje główne prawa przysługujące obywatelom w kontaktach z policją, - odczytuje dane z wykresów dotyczących przestępczości nieletnich.	- wymienia główne zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich, - wyjaśnia, dlaczego prawo inaczej traktuje niepełnoletnich i dorosłych, - przytacza przykłady spraw, którymi zajmuje się straż miejska (gminna), - podaje podstawowe uprawnienia straży miejskiej (gminnej), - wskazuje uprawnienia przysługujące służbom porządkowym, - wyszukuje informacje o <i>Niebieskich kartach</i> i sporządza notatkę na temat praw ofiar przemocy domowej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci oraz unikania zagrożeń związanych z przestępczością.	- wskazuje, w jakich przypadkach odpowiedzialność ponosi sprawca, a w jakich jego rodzice lub opiekunowie, - omawia uprawnienia i zadania policji, - przedstawia prawa przysługujące obywatelom (zwłaszcza niepełnoletnim) w kontaktach z policją, - charakteryzuje kompetencje i działania straży miejskiej (gminnej), - wskazuje instytucje, do których należy się zwrócić w przypadku wystąpienia przemocy domowej.	- wyjaśnia, jakie są cele postępowania sądowego wobec niepełnoletnich, - określa czynniki brane pod uwagę przez organy państwowe przy rozstrzyganiu spraw dotyczących nieletnich, - uzasadnia konieczność znajomości praw przysługujących obywatelom w kontaktach ze służbami mundurowymi i porządkowymi, - uzasadnia konieczność reagowania w przypadkach doświadczania przemocy domowej lub bycia jej świadkiem.	- wymienia inne niż policja i straż miejska (gminna) służby porządkowe i określa ich uprawnienia, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci oraz unikania zagrożeń związanych z przestępczością.

III. Społeczność lokalna i regionalna

1. Czym jest samorząd?	- wyjaśnia, czym jest samorząd, - wymienia rodzaje samorządów działających w Polsce, - podaje przykłady zadań samorządów, - wymienia jednostki podziału terytorialnego w Polsce, - podaje nazwy gminy, powiatu i województwa,	- opisuje funkcjonowanie samorządu terytorialnego, - wycisza organy samorządu terytorialnego, - wskazuje podobieństwa i różnice między państwem a samorządem terytorialnym, - bierze udział w przygotowaniu prezentacji na temat województwa, w którym mieszka (znajduje	- wymienia zadania samorządów terytorialnych, zawodowych, uczniowskich i porównuje te jednostki, - tłumaczy, czym się różni gmina wiejska od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej, - określa, jaki charakter ma gmina, w której mieszka, - aktywnie uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat województwa,	- wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny, - omawia zasady niezależności samorządów i decentralizacji władzy publicznej, - odczytuje i analizuje dane z wykresu oraz uzasadnia wyciągnięte przez siebie wnioski.	- podaje, w jakich przypadkach zostaje wprowadzony zarząd komisaryczny, - ocenia, czy system władz samorządowych sprzyja zaangażowaniu mieszkańców w życie społeczności lokalnej, i przytacza argumenty na poparcie swojego stanowiska, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat
-------------------------------	---	---	---	--	---

	w których mieszka, oraz nazwy województw sąsiednich, - odczytuje dane z wykresu.	informacje na odpowiednich stronach internetowych).	w którym mieszka.		województwa, w którym mieszka.
2. Samorząd gminny	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy władzy w gminie, - wskazuje, jakich organów dotyczą wybory samorządowe, - wylicza podstawowe zadania gminy, - wyjaśnia, czym jest budżet obywatelski, - przygotowuje notatkę na temat władz gminy, w której mieszka (praca urzędu gminy, osoby pełniące najważniejsze funkcje w gminie). 	<ul style="list-style-type: none"> - odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy, - określa sposób wyłaniania władz gminy oraz ich odwołania, - podaje główne źródła finansowania gminy oraz jej wydatki, - bierze udział w dyskusji o zadaniach gminy, - przytacza przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy, - bierze udział w przygotowaniu prezentacji na temat gminy lub miasta, w których mieszka (zasłużone postacie i wydarzenia z dziejów gminy), - odszukuje na stronach urzędu swojej gminy informacje o działalności młodzieżowej rady gminy, inwestycjach ze środków unijnych, budżecie obywatelskim, - bierze udział w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego strategii rozwiązania określonego problemu społeczności lokalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zadania poszczególnych organów władzy w gminie, - podaje przykłady zadań własnych i zleconych gminy, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o zadaniach gminy, wskazuje, które spośród zadań gminy są najpilniejsze i uzasadnia swoje zdanie, - przedstawia, jak jest uchwalany budżet obywatelski, - wskazuje korzyści wynikające z funkcjonowania budżetu obywatelskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasady referendum lokalnego i wskazuje sprawy, których może ono dotyczyć, - tłumaczy, czemu służą raporty o stanie gminy, - opisuje strukturę budżetu gminy, - określa znaczenie środków unijnych dla realizacji zadań przez gminę, - wyjaśnia, jak działają młodzieżowe rady gminy, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o bieżących problemach społeczności lokalnej i przytacza trafne argumenty, - uzasadnia konieczność angażowania się mieszkańców w życie gminy i rozwiązywanie jej problemów. 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat gminy lub miasta, w których mieszka (zasłużone postacie i wydarzenia z dziejów gminy), - redaguje petycję do władz w sprawie budżetu obywatelskiego, - gromadzi wiadomości na temat funkcjonowania budżetów obywatelskich w różnych miastach Polski i wyciąga wnioski z analizy zebranego materiału, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego strategii rozwiązania określonego problemu społeczności lokalnej.
3. Powiat i województwo	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zadania powiatu, - wylicza organy powiatu, - podaje organy województwa, - określa zadania samorządu wojewódzkiego, - wskazuje, gdzie znajdują się siedziby władz powiatu i województwa, w których mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sposób wyboru i odwołania organów powiatu, - tłumaczy, jak są wyłaniane i odwoływane organy wojewódzkie, - uczestniczy w przygotowaniu prezentacji dotyczącej działań podjętych przez władze swojego powiatu i województwa (znajduje 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia zadania rady powiatu i zarządu powiatu, - odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa, - bierze aktywny udział w dyskusji na temat znaczenia współpracy między władzami samorządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje strukturę władz samorządu powiatowego i wojewódzkiego, - określa, które z organów samorządu powiatowego i wojewódzkiego mogą zostać odwołane przez mieszkańców, - wskazuje zadania wykonywane przez samorząd 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację dotyczącą działań podjętych przez władze swojego powiatu i województwa, - analizuje wpływ struktury politycznej sejmiku

		<p>informacje na odpowiednich stronach internetowych),</p> <ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w dyskusji na temat znaczenia współpracy między władzami samorządowymi a państwowymi dla funkcjonowania województwa, - przygotowuje notatkę dotyczącą struktury politycznej sejmiku swojego województwa, - uczestniczy w przygotowaniu projektu lub prezentacji na temat swojego regionu (postacie i wydarzenia z dziejów, tradycje, zwyczaje), - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego koncepcji akcji promującej region za granicą. 	<p>a państwowymi dla funkcjonowania województwa i przytacza trafne argumenty.</p>	<p>gminny, powiatowy i wojewódzki.</p>	<p>województwa na pracę organów samorządu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu lub przygotowaniu prezentacji na temat swojego regionu (postacie i wydarzenia z dziejów, tradycje, zwyczaje), - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego koncepcji akcji promującej region za granicą.
<p>4. Obywatele a organy samorządu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, jak przygotować się do wizyty w urzędzie, - wymienia rodzaje spraw, którymi zajmują się poszczególne urzędy, - odszukuje stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego, - określa, do czego służy profil zaufany, - tłumaczy, czym jest korupcja, - przytacza przykłady aktywności obywatelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza przykładowe sprawy, które można załatwić za pośrednictwem strony Gov.pl, - wyjaśnia, czym jest Biuletyn Informacji Publicznej, - podaje prawa obywatela w kontaktach z urzędami, - odnajduje informacje o projektach zrealizowanych w gminie w ramach budżetu obywatelskiego, - wypełnia wniosek o wydanie dowodu osobistego i paszportu, - przygotowuje notatkę na temat struktury urzędu swojej gminy lub swojego miasta, - bierze udział w dyskusji na temat zasad etycznych w życiu publicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia procedurę załatwiania spraw przez stronę Gov.pl, - odszukuje informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej, - omawia zasady etycznego postępowania urzędników, - tłumaczy konsekwencje łamania zasad etycznych w życiu publicznym, - podaje, jakie sprawy można załatwić w poszczególnych wydziałach urzędu swojej gminy lub swojego miasta, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat zasad etycznych w życiu publicznym i przytacza trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje zawartość Biuletynu Informacji Publicznej urzędu swojego miasta, powiatu lub województwa, - wyjaśnia znaczenie aktywności obywatelskiej dla funkcjonowania społeczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - proponuje inicjatywy, które warto by zrealizować w okolicy, i wskazuje sposoby ich realizacji, - przygotowuje poradnik dla osób starszych dotyczący zakładania profilu zaufanego.
IV. Wspólnota narodowa					
<p>1. Naród i ojczyzna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje, jakie więzi łączą jednostkę z ojczyzną i małą ojczyzną, - wymienia i opisuje symbole RP, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są naród i wspólnota etniczna, - określa, czym jest tożsamość narodowa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega różnica między wspólnotą narodową a etniczną, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sens bycia Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej albo etnicznej, - przytacza historię symboli RP, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego polskie godło w czasach komunizmu wyglądało inaczej niż obecnie, - prezentuje wybrany element polskiego dziedzictwa

	<ul style="list-style-type: none"> - podaje sytuacje, w jakich najczęściej wykorzystuje się symbole narodowe, - wlicza wybrane święta narodowe, - przedstawia zasady właściwego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wlicza przykładowe elementy i wartości składające się na polskie dziedzictwo narodowe, - wyszukuje informacje o polskich zabytkach i miejscach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, - bierze udział w grupowym opracowaniu zagadnienia ochrony polskiego dziedzictwa i pamięci o przeszłości narodu, - uczestniczy w dyskusji o problemie znieważania symboli narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje czynniki kształtujące poczucie wspólnoty narodowej i etnicznej, - tłumaczy znaczenie dziedzictwa narodowego, - charakteryzuje elementy i wartości budujące polskie dziedzictwo narodowe, - wlicza najważniejsze polskie święta narodowe i wskazuje wydarzenia historyczne, które są podczas nich upamiętniane. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, w jakim stopniu znajomość historii wpływa na rozumienie współczesnej sytuacji narodu polskiego, - wyczerpująco opracowuje zagadnienie ochrony polskiego dziedzictwa i pamięci o przeszłości narodu, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o problemie znieważania symboli narodowych i przytacza trafne argumenty. 	<p>narodowego i wyjaśnia, na czym polega jego wyjątkowość,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat polskich zabytków i miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.
<p>2. Obywatelstwo i narodowość</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest obywatelstwo, - tłumaczy, do czego służy paszport, - wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP, - podaje przykłady wartości obywatelskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, czym jest tożsamość europejska, - podaje definicję narodowości, - tłumaczy, czym są prawo krwi i prawo ziemi, - przedstawia podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego, - wymienia wybitnych Polaków XX i XXI w., - bierze udział w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje więzi łączące obywatela i państwo, - omawia konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP, - wyjaśnia zagadnienie tożsamości zbiorowej, - wskazuje różnice między obywatelstwem a narodowością, - porównuje sposoby nabycia obywatelstwa polskiego, - charakteryzuje wartości obywatelskie i wyjaśnia ich wartość dla społeczeństwa, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy zależności między różnymi tożsamościami, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat różnych tożsamości społeczno-kulturowych i przytacza trafne argumenty, - uzasadnia konieczność popularyzowania wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje sylwetki wybranych wybitnych Polaków i ocenia znaczenie ich dorobku dla narodu.
<p>3. Postawa patriotyczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są patriotyzm i patriotyzm lokalny, - wymienia przejawy patriotyzmu, - określa, jakie zachowania składają się na postawę patriotyczną, - wlicza sposoby wyrażania patriotyzmu na co dzień przez uczniów. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady działań patriotycznych w gospodarce. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia różnice w rozumieniu patriotyzmu dawniej i współcześnie, - określa, w jaki sposób zachowanie młodych ludzi wpływa na los ich ojczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wyniki badań dotyczących rozumienia patriotyzmu, - wyjaśnia znaczenie poszczególnych działań dla polskiej gospodarki. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia rolę patriotyzmu we współczesnym świecie.

<p>4. Mniejszości i migranci</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa różnicę między obywatelami RP a cudzoziemcami, - odczytuje z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, - wyjaśnia, czym jest Polonia, - znajduje na mapie państwa, w których występuje najliczniejsza Polonia. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są mniejszość narodowa i etniczna, - podaje nazwę języka regionalnego uznanego w polskim prawie, - rozróżnia imigrantów, emigrantów i uchodźców, - tłumaczy, czym jest azyl, - wymienia mniejszości narodowe i etniczne we współczesnej Polsce, - gromadzi informacje na temat inicjatyw kulturalnych podejmowanych przez środowiska mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego koncepcji kampanii informacyjnej popularyzującej dorobek wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych mieszkających w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega różnica między mniejszością narodową a etniczną, - tłumaczy, dlaczego uchodźcom przysługują szczególne prawa, - wymienia podstawowe prawa mniejszości w Polsce, - podaje korzyści, jakie niesie dla Polaków poznanie kultury mniejszości zamieszkujących Polskę. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia strukturę ludności zamieszkującej terytorium Polski, - tłumaczy, jakie cechy języka kaszubskiego zadecydowały o uznaniu go za język regionalny, - omawia czynniki przyciągające i wypychające wpływające na migrację, - na podstawie tekstu ustawy podaje kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną, - uzasadnia konieczność ochrony prawnej mniejszości i etnicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co wpłynęło na rozlokowanie skupisk poszczególnych mniejszości narodowych w Polsce, - określa czynniki, które miały wpływ na rozmieszczenie Polonii na świecie, - przygotowuje wystąpienie dotyczące kryzysów uchodźczych na świecie, - opracowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat kultury mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego koncepcji kampanii informacyjnej popularyzującej dorobek wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych mieszkających w Polsce.
<p>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym jest tolerancja, - rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są stereotypy, - podaje definicję nietolerancji, - określa, czym jest ksenofobia, - objaśnia, czym są szowinizm, rasizm i antysemityzm, - wskazuje skutki szowinizmu, rasizmu i antysemityzmu, - tłumaczy, czym jest kosmopolityzm, - podaje definicję Holokaustu, - opracowuje sposoby przeciwdziałania nietolerancji, - bierze udział w dyskusji o granicach tolerancji, - opowiada o swoich wrażeniach po przeczytaniu tekstu źródłowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy stereotypu, - przytacza argumenty obalające wybrane stereotypy, - przedstawia konsekwencje braku tolerancji w społeczeństwie, - charakteryzuje przyczyny i skutki ksenofobii, - określa różnice między ksenofobią a kosmopolityzmem, - analizuje tekst źródłowy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje ograniczenia postawy tolerancyjnej i tłumaczy ich przyczyny, - omawia różnice między szowinizmem a nacjonalizmem, - prezentuje konsekwencje upowszechniania się ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, - formułuje argumenty na poparcie tezy, że walka z brakiem tolerancji jest ważna dla funkcjonowania społeczeństwa, - analizuje tekst źródłowy, omawia problemy w nim poruszone i formułuje swoje stanowisko wobec nich. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ skrajnych postaw na historię XX w.

V. Polska państwem demokratycznym

<p>1. Państwo i demokracja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa, czym jest państwo, - podaje cechy państwa, - wymienia nazwy współczesnych ustrojów politycznych (demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm). 	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza podstawowe funkcje państwa, - rozróżnia funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa, - wskazuje różnicę między monarchią a republiką, - podaje główne różnice między demokracją, autorytaryzmem a totalitaryzmem, - wylicza podstawowe cechy państwa demokratycznego, - wyjaśnia, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej, - wymienia podstawowe formy demokracji bezpośredniej, - wskazuje na mapie Europy monarchie i republiki, - określa korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny, - bierze udział w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między narodem a państwem, - omawia znaczenie suwerenności i przymusowości państwa, - charakteryzuje poszczególne funkcje wewnętrzne i zewnętrzne państwa, - tłumaczy, czym jest demokracja konstytucyjna, - wskazuje wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia potrzebę realizowania przez państwo funkcji zewnętrznych, - analizuje różnice między demokracją, autorytaryzmem a totalitaryzmem w obszarach władzy, praw obywateli, wolności słowa i mediów oraz ideologii państwowej, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat możliwości życia w Polsce bez władzy państwowej, prezentuje stanowisko swojej grupy i przytacza trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia stan demokracji w państwie i uzasadnia swoje zdanie, - określa, jak zmieniła się liczba monarchii i republik w Europie w ciągu ostatnich 200 lat, - wyjaśnia, dlaczego większość państw demokratycznych rzadko wykorzystuje model bezpośredni, - ocenia, która historyczna forma demokracji jest najbardziej zbliżona do dzisiejszego ustroju demokratycznego.
<p>2. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa znaczenie konstytucji w państwie, - wymienia główne rodzaje władzy państwowej, - opisuje konstrukcję tekstu <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest państwo prawa, - tłumaczy, czym są akty prawne, i podaje ich główne rodzaje, - wskazuje główne aspekty określone w konstytucji, - podaje, jaką funkcję pełni Trybunał Konstytucyjny, - wylicza podstawowe zasady ustroju Polski zawarte w <i>Konstytucji RP</i>, - wymienia wartości, do których odwołuje się preambuła <i>Konstytucji RP</i>, - odnajduje w <i>Konstytucji RP</i> rozdziały, w których zostały opisane wolności, prawa i obowiązki obywateli, 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy zasadę konstytucjonalizmu, - określa znaczenie zasady trójpodziału władzy i równowagi władz dla funkcjonowania demokracji, - wymienia rozdziały <i>Konstytucji RP</i>, - charakteryzuje poszczególne zasady ustroju RP zawarte w <i>Konstytucji RP</i>, - przygotowuje wyczerpującą notatkę na temat ogólnokrajowych referendum przeprowadzonych w Polsce po 1989 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia hierarchię aktów prawnych w Polsce, - opisuje procedurę zmiany konstytucji i wyjaśnia, z jakiego powodu jest ona szczególna, - interpretuje artykuły <i>Konstytucji RP</i> dotyczące referendum ogólnokrajowego, - wskazuje, które opisane w <i>Konstytucji RP</i> wolności, prawa i obowiązki obywateli uważa za najważniejsze, i uzasadnia swoje zdanie. 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat historii polskich konstytucji.

		<ul style="list-style-type: none"> - znajduje potrzebne informacje we fragmencie ustawy o referendum ogólnokrajowym, - odszukuje źródła dotyczące ogólnokrajowych referendów przeprowadzonych w Polsce po 1989 r., - uczestniczy w przygotowaniu prezentacji na temat historii polskich konstytucji. 			
3. Sejm i Senat	<ul style="list-style-type: none"> - określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę ustawodawczą, - podaje skład polskiego parlamentu, - wymienia podstawowe kompetencje sejm i senatu, - odczytuje dane z wykresu dotyczącego aktywności ustawodawczej sejm. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak sejm i senat podejmują decyzje, kto kieruje pracami obu izb oraz ile trwa kadencja posłów i senatorów, - tłumaczy, czym jest immunitet, - wylicza główne zasady wyborów do sejm i senatu, - wymienia główne etapy procesu ustawodawczego, - określa, kto w Polsce może wystąpić z inicjatywą ustawodawczą, - wyjaśnia, jakie uprawnienia w trakcie prac nad ustawą posiada prezydent, - bierze udział w dyskusji na temat ograniczania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach parlamentarnych, - wyszukuje informacje o ugrupowaniach politycznych, które mają swoje kluby lub koła w sejmie, przyporządkowuje je do koalicji i opozycji. 	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, jak w pracy parlamentu przejawia się zasada przedstawicielstwa, - wskazuje, czym wyróżnia się Zgromadzenie Narodowe, - omawia kompetencje sejm i senatu, - charakteryzuje poszczególne zasady wyborów do sejm i senatu, - analizuje wykres dotyczący aktywności ustawodawczej sejm i dokonuje potrzebnych obliczeń, - na podstawie odpowiednich artykułów <i>Konstytucji RP</i> odpowiada, w jakich sytuacjach obraduje Zgromadzenie Narodowe, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat ograniczania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach parlamentarnych i przedstawia trafne argumenty, - wyjaśnia, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje funkcjonowanie sejm i senatu z uwzględnieniem działalności klubów i kół poselskich tworzących koalicję i opozycję, - wyjaśnia znaczenie immunitetu dla funkcjonowania władzy ustawodawczej, - wskazuje różnice w organizacji wyborów do sejm i senatu, - omawia proces ustawodawczy, - porównuje role sejm i senatu w procesie ustawodawczym, - wymienia skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym zajmują się komisje sejmowe, Prezydium Sejmu i Konwent Seniorów, - przygotowuje w ciekawej formie prezentację na temat historii polskiego parlamentu.
4. Prezydent i Rada Ministrów	<ul style="list-style-type: none"> - określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę wykonawczą, - wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP, - wyjaśnia, kim jest premier i czym jest Rada Ministrów, 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia główne zasady wyboru Prezydenta RP, - omawia kompetencje Prezydenta RP, - wyjaśnia, jak są powoływani premier i Rada Ministrów, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia poszczególne kompetencje Prezydenta RP z podziałem na politykę wewnętrzną i zagraniczną, - opisuje procedurę tworzenia rządu, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia związek funkcjonowania urzędu Prezydenta RP z republikańską formą rządów, - tłumaczy, na jakich zasadach działają wotum zaufania i wotum nieufności, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia okoliczności przywrócenia urzędu prezydenta w Polsce, - podaje najważniejsze informacje związane z kadencjami kolejnych prezydentów,

	<ul style="list-style-type: none"> - podaje, czym zajmuje się rząd, - odczytuje dane z tabel dotyczących frekwencji w wyborach parlamentarnych i prezydenckich, - gromadzi informacje o składzie osobowym urzędującej Rady Ministrów (imię i nazwisko premiera, wicepremierów i ministra odpowiedzialnego za sprawę edukacji). 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia kompetencje rządu, - wylicza Prezydentów RP po 1989 r., - wskazuje, który prezydent nie został wybrany w wyborach powszechnych, - określa, za kadencji którego prezydenta uchwalono <i>Konstytucję RP</i>, - odszukuje w internecie wiadomości na temat decyzji obecnego rządu, które wpłynęły na życie jego rodziny, - bierze udział w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, - znajduje informacje o działaniach obecnego Prezydenta RP związanych z polityką wewnętrzną i zagraniczną kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje poszczególne kompetencje rządu, - określa, w jaki sposób współdziałają rząd i prezydent, - analizuje dane zebrane w tabelach dotyczących frekwencji w wyborach parlamentarnych i prezydenckich, - wskazuje, który prezydent nie został wybrany w wyborach powszechnych, i wyjaśnia przyczyny tego faktu, - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, na czym polega zasada kontrasygnaty, - tłumaczy, czym jest Rada Gabinetowa, - wyjaśnia, dlaczego jest potrzebne poparcie większości sejmowej dla Rady Ministrów i premiera, - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, przyjmuje rolę lidera grupy. 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniu dotyczącym przygotowywania reform przez ministrów, przyjmuje rolę lidera grupy i jako minister wygłasza przemówienie oraz przytacza trafne argumenty, - prezentuje w ciekawej i wyczerpującej formie życiorysy polityczne prezydentów Polski wybranych w wyborach powszechnych.
<p>5. Sądy i trybunały</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa, jakie organy pełnią w Polsce władzę sądowniczą, - wyjaśnia, co nazywamy wymiarem sprawiedliwości, - wymienia rodzaje polskich sądów, - przedstawia rolę sędziów, - tłumaczy, kim są prokurator, obrońca i obrońca z urzędu. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje zasady działania sądów, - opisuje hierarchię polskich sądów, - wylicza sprawy, w których orzeka sąd rejonowy, - wyjaśnia, czym zajmują się sądy administracyjne, - wymienia zadania trybunałów, - na podstawie tekstu źródłowego przytacza przykłady spraw, którymi zajmują się współczesne sądy, - wyjaśnia, jakie znaczenie ma dla obywateli dwuinstancyjność postępowania sądowego, - odszukuje informacje na temat ostatniego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, - bierze udział w dyskusji na temat immunitetów sędziowskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady działania sądów, - wyjaśnia znaczenie zasad bezstronności i niezawisłości sędziów oraz ich immunitetu i nieusuwalności, - omawia hierarchię sądów w Polsce i podaje zadania poszczególnych jednostek systemu sądownictwa, - tłumaczy, kim jest ławnik, - analizuje tekst źródłowy, na jego podstawie wyjaśnia określenie <i>rządy sędziów</i>, - wskazuje różnice między wymiarem sprawiedliwości a władzą sądowniczą, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat immunitetów sędziowskich i przytacza trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje salę rozpraw w procesie karnym, - ocenia, czy Sąd Najwyższy jest potrzebny, i uzasadnia swoje zdanie, - charakteryzuje działania Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu, - analizuje tekst źródłowy, na jego podstawie omawia wpływ sędziów na sferę polityki i życia społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego w państwie demokratycznym, - objaśnia, czego dotyczyło ostatnie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego.

6. Partie polityczne	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są partie polityczne, - wymienia rodzaje partii politycznych, - podaje elementy kampanii wyborczej partii, - wylicza systemy partyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zawartość programu politycznego partii, - określa, w jaki sposób partie dążą do osiągnięcia swoich celów, - przedstawia systemy partyjne, - tłumaczy, czym są koalicja i opozycja w parlamencie, - wymienia nazwy największych polskich partii politycznych, - wyjaśnia, czym jest statut partii, - wyszukuje potrzebne informacje w tekście ustawy o partiach politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia funkcje partii politycznych, - opisuje partie prawicowe, centrowe i lewicowe, - tłumaczy znaczenie kampanii wyborczej dla funkcjonowania partii, - charakteryzuje systemy partyjne, wskazuje wady i zalety każdego z nich, - tłumaczy, jak utworzyć partię polityczną, - analizuje tekst ustawy o partiach politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje działalność partii w państwie demokratycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje polską scenę polityczną.
7. Organizacje obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> - tłumaczy, czym są organizacje pozarządowe, i podaje ich główne rodzaje, - określa, czym jest wolontariat, i przytacza przykłady działań wolontariuszy, - wymienia korzyści wynikające z pracy w wolontariacie, - podaje przykłady ogólnopolskich organizacji młodzieżowych, - odczytuje dane statystyczne z wykresu. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, co oznacza prawo do swobodnego zrzeszania się, - przytacza przykłady działań organizacji pozarządowych, - wymienia cele działalności ogólnopolskich organizacji młodzieżowych, - wylicza przykładowe działania podejmowane przez związki zawodowe, - odszukuje informacje o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego założenia stowarzyszenia, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego akcji wolontariackiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się, - tłumaczy, czym jest społeczeństwo obywatelskie, - charakteryzuje działalność organizacji pozarządowych, - wskazuje różnice między stowarzyszeniem a fundacją, - charakteryzuje rodzaje wolontariatu, - określa, jakie działania trzeba podjąć, aby zostać wolontariuszem. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia poszczególne obszary działalności organizacji pozarządowych, - wyjaśnia, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność, - uzasadnia konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych, - na podstawie analizy danych statystycznych z wykresu wskazuje obszar, w którym organizacje pozarządowe powinny być bardziej aktywne, i uzasadnia swoje zdanie, - wyjaśnia, jak rozumie słowa Tadeusza Kotarbińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia rolę NSZZ „Solidarność” w najnowszej historii, - odpowiada, czy międzynarodowe organizacje pozarządowe powinny wpływać na władze danego kraju, - przytacza trafne argumenty, i opowiada o swoich doświadczeniach z pracy wolontariackiej, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację o organizacjach pozarządowych, które funkcjonują w najbliższej okolicy, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego założenia stowarzyszenia, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego akcji wolontariackiej.
8. Media i opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest opinia publiczna, - wymienia rodzaje mass mediów, 	<ul style="list-style-type: none"> - określa, do czego służą sondaże, - tłumaczy, czym jest wolność słowa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa, - omawia funkcje sondaży, 	<ul style="list-style-type: none"> - przytacza argumenty na poparcie tezy, że wolność słowa i wolne media są fundamentem demokracji, 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, jak często na jego poglądy, decyzje i wybory mają wpływ media społecznościowe,

	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między mediami komercyjnymi a publicznymi, - objaśnia, czym są fake newsy i bańki informacyjne, - odróżnia fakty od opinii i komentarzy, - podaje negatywne skutki oddziaływania reklam, - opisuje wybraną reklamę. 	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza funkcje mediów, - podaje zalety i wady mediów społecznościowych, - wymienia główne zasady etyki dziennikarskiej, - wylicza środki wyrazu reklamy, - wymienia funkcje reklamy, - określa, czym jest kampania społeczna i czym różni się od reklamy, - podaje definicję spotu wyborczego, - wskazuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju środków masowego przekazu dla społeczeństwa, - porównuje sposób przedstawienia jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł i oddziela fakty od opinii, - gromadzi materiały dotyczące wybranej kampanii społecznej, - wskazuje funkcje mediów przejawiające się w stronach internetowych, które odwiedza, - opisuje wybraną reklamę z uwzględnieniem istotnych elementów przekazu. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje specyfikę mediów jednokierunkowych i interaktywnych, - opowiada o poszczególnych funkcjach mediów, - przedstawia rolę mediów społecznościowych w demokracji, - podaje przykłady fake newsów i uzasadnia swój wybór, - omawia zasady pracy i postępowania dziennikarzy, - charakteryzuje konstrukcję przekazu reklamowego, - opisuje obszary tematyczne kampanii społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje misję mediów publicznych, - omawia przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu mediów społecznościowych na demokrację, - uzasadnia konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej, - wyjaśnia rolę opinii i komentarzy w demokratycznych mediach, - omawia funkcje reklamy i wskazuje przykłady ich realizacji, - bada sposób ukazania jednego wydarzenia w artykułach z kilku źródeł, oddziela fakty od opinii i przedstawia wnioski, - uzasadnia konieczność oddzielania faktów od opinii. 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat wybranej kampanii społecznej, dokonuje analizy zastosowanych w niej środków, - analizuje wybraną reklamę i wyjaśnia cel zastosowania w niej konkretnych elementów.
--	--	--	--	--	---

VI. Sprawy międzynarodowe

<p>1. Współpraca międzynarodowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym są polityka zagraniczna i współpraca międzynarodowa, - rozwija skrót ONZ, - przytacza przykłady inicjatyw ONZ, - podaje pełną nazwę NATO, - wymienia przykłady działań NATO, - odczytuje z mapy nazwy państw członkowskich NATO, - odczytuje dane z wykresu prezentującego wyniki badań opinii publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej, - wymienia podstawowe zadania ambasadora i konsula, - wylicza główne cele i działania ONZ, - tłumaczy, czemu służą misje pokojowe ONZ, - określa najważniejsze cele NATO, - przytacza przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO, - odszukuje informacje o przypadku zastosowania weta w czasie obrad Rady Bezpieczeństwa ONZ, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia znaczenie współpracy międzynarodowej dla pokoju na świecie, - charakteryzuje rolę ambasadora i konsula w polityce zagranicznej, - podaje czas i okoliczności powstania ONZ, - określa, ilu członków liczy ONZ, - wymienia główne organy ONZ, - opisuje genezę NATO, - podaje nazwę głównego organu NATO, - wskazuje na mapie państwa członkowskie NATO z uwzględnieniem kolejnych 	<ul style="list-style-type: none"> - określa rolę organizacji międzynarodowych na arenie światowej, - wyjaśnia, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego, - wylicza wybrane ugrupowania międzynarodowe, do których należy Polska, - opracowuje notatkę o trzech operacjach NATO przeprowadzonych po 2000 r. z uwzględnieniem ich celów i uczestników. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wyniki badań opinii publicznej, formułuje wnioski, określa przyczyny zaobserwowanych zjawisk, wyraża własną opinię na wskazany temat i uzasadnia odpowiedź, - znajduje informacje o protestach przed ambasadami różnych krajów, omawia to zjawisko i przedstawia swoje zdanie na ten temat, - ocenia, jaki wpływ ma prawo weta w Radzie Bezpieczeństwa ONZ na skuteczność działań tego organu, - przygotowuje w ciekawej
--	---	--	---	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - ocenia, czy ONZ odgrywa ważną rolę we współczesnym świecie, i uzasadnia swoje zdanie, - znajduje wiadomości o trzech operacjach NATO przeprowadzonych po 2000 r. 	<p>etapów powiększania się organizacji.</p>		<p>i wyczerpującej formie prezentację na temat najważniejszych działań Polski w strukturach ONZ i NATO.</p>
<p>2. Unia Europejska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje datę i miejsce utworzenia Unii Europejskiej, - wylicza najważniejsze zadania UE, - odpowiada, czym jest euro, - odczytuje z mapy nazwy państw członkowskich UE. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne przyczyny integracji europejskiej, - wyjaśnia, kim byli ojcowie założyciele zjednoczonej Europy, - na podstawie mapy podaje nazwę państwa, które przystąpiło do UE później niż Polska, - wylicza nazwy głównych organów Unii Europejskiej, - podaje imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w organach unijnych, - odszukuje w Deklaracji Schumana potrzebne informacje, - bierze udział w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii Europejskiej, - uczestniczy w przygotowaniu projektu dotyczącego obchodów Dnia Europejskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia główne etapy integracji europejskiej, - opisuje okoliczności powstania Unii Europejskiej, - opowiada o politykach nazywanych ojcami założycielami zjednoczonej Europy, - wskazuje na mapie państwa członkowskie UE, uwzględniając kolejne etapy rozszerzania organizacji, - wymienia podstawowe uprawnienia głównych organów Unii Europejskiej, - analizuje tekst Deklaracji Schumana, - podaje praktyczne przykłady realizacji celów UE. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wady i zalety procesu integracji europejskiej, - podaje nazwy trzech wspólnot europejskich, - omawia uprawnienia głównych organów Unii Europejskiej, - analizuje tekst Deklaracji Schumana i określa, jak zmieniła się sytuacja w Europie od czasów autora, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii Europejskiej, przedstawia trafne argumenty, uzasadnia swoje stanowisko. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia główne zagadnienia i problemy funkcjonowania UE, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację dotyczącą przedstawicieli Polski zasiadających w Parlamencie Europejskim, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu rozważającego dwie koncepcje rozwoju Unii Europejskiej, organizuje głosowanie i podsumowuje jego wyniki, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego obchodów Dnia Europejskiego.
<p>3. Polska w Unii Europejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podaje datę wejścia Polski do UE i określa sposób, w jaki Polacy podjęli decyzję, - wskazuje główne korzyści, które wynikły dla Polski, jej obywateli i polskich firm z przystąpienia do UE, - szuka informacji do broszury o sposobach wykorzystywania funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> - wylicza podstawowe prawa obywatela UE, - wymienia cztery najważniejsze zasady europejskiego rynku wewnętrznego, - przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla pracowników i osób podróżujących, - określa źródła funduszy unijnych i główne kierunki ich dysponowania, - gromadzi materiały dotyczące brexitu, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przygotowania Polski do przystąpienia do UE, - charakteryzuje poszczególne prawa obywatela UE, - przedstawia znaczenie zasad europejskiego rynku wewnętrznego, - tłumaczy, czym jest i jak działa strefa Schengen, - wylicza cele, na które są w Polsce przeznaczane dotacje unijne, - podaje przykłady wykorzystania przez Polskę funduszy unijnych, - redaguje broszurę o sposobach wykorzystywania 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje koszty przynależności Polski do UE, - przedstawia negatywne skutki swobodnego przepływu osób, - omawia przeznaczenie poszczególnych rodzajów funduszy unijnych, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat brexitu i przytacza trafne argumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia proces integracji Polski z Unią Europejską, - rozważa, jakie mogą być konsekwencje wychodzenia kolejnych krajów z UE, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat inicjatyw unijnych skierowanych do młodych ludzi.

		- bierze udział w dyskusji na temat skutków brexitu.	funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim mieście, - analizuje materiały dotyczące brexitu.		
4. Problemy współczesnego świata	- wyjaśnia, czym jest globalizacja, - przytacza przykłady globalizacji z codziennego życia, - podaje przykłady pomocy dla krajów rozwijających się, - tłumaczy, czym jest zjawisko ocieplania klimatu, - podaje główne różnice między sytuacją w krajach Północy i Południa.	- wylicza główne skutki globalizacji, - określa, z czego wynika podział na kraje rozwinięte i rozwijające się, - wskazuje główny kierunek migracji, - wylicza główne zagrożenia i wyzwania XXI w., - bierze udział w dyskusji o wyzwaniach związanych z migracją, - opracowuje notatkę o wybranej polskiej organizacji pozarządowej, która pomaga mieszkańcom państw rozwijających się, - przygotowuje plakat przestrzegający przed skutkami zmian klimatu, - uczestniczy w pracach nad prezentacją na temat najbardziej najszybszych państw świata, - bierze udział w dyskusji dotyczącej wpływu światowych problemów na niego i jego rówieśników.	- charakteryzuje zjawiska globalizacji i amerykanizacji kultury, - tłumaczy, czym jest konsumpcjonizm, - tłumaczy, na czym polegają pomoc rozwojowa i pomoc humanitarna, - charakteryzuje zmiany klimatu i określa ich skutki.	- omawia pozytywne i negatywne skutki globalizacji w różnych dziedzinach, - przedstawia sytuację krajów rozwiniętych i rozwijających się, - uzasadnia konieczność udzielania pomocy humanitarnej, - wyjaśnia, czym jest grupa G7, - omawia problemy związane z migracją, - omawia główne zagrożenia i wyzwania XXI w.	- proponuje, w jaki sposób młodzi ludzie mogą dbać o środowisko, - wyjaśnia, czym jest Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, - przedstawia sylwetkę Greta Thunberg, - aktywnie uczestniczy w dyskusji o wyzwaniach związanych z migracją, przytacza trafne argumenty, proponuje sposoby rozwiązania problemu, - znajduje informacje o inicjatywach na rzecz osób potrzebujących z krajów Południa, w które mogą się zaangażować młodzi ludzie, - opracowuje reportaż dotyczący zmian klimatu, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat najbardziej najszybszych państw świata, - aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat wpływu światowych problemów na niego i jego rówieśników oraz przytacza trafne argumenty.
5. Konflikty zbrojne na świecie	- podaje główne przyczyny konfliktów zbrojnych, - wyjaśnia, czym jest ludobójstwo, - przytacza przykłady działań terrorystycznych, - odczytuje z mapy informacje o wybranych współczesnych konfliktach na świecie,	- tłumaczy, na czym polega terroryzm, - wymienia skutki terroryzmu, - określa skutki konfliktów, - odszukuje informacje na temat cyberterroryzmu, - znajduje w internecie wiadomości o zbrodniach ludobójstwa popełnionych w XX w.,	- omawia przyczyny i rodzaje konfliktów, - przedstawia źródła i rodzaje terroryzmu, - na podstawie mapy charakteryzuje wybrane współczesne konflikty na świecie, - analizuje wyniki badań opinii publicznej dotyczących	- wyjaśnia, dlaczego walka ze współczesnym terroryzmem jest trudna, - redaguje notatkę na temat zamachów terrorystycznych przeprowadzonych w Europie w XXI w. - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu	- opowiada o zamachu na World Trade Center, - przygotowuje prezentację dotyczącą konfliktu na Ukrainie, - aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów

	<p>- odczytuje wyniki badań opinii publicznej dotyczących zagrożenia terroryzmem w Polsce.</p>	<p>- bierze udział w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych.</p>	<p>zagrożenia terroryzmem w Polsce i ocenia, jak poglądy Polaków na ten problem kształtują się obecnie,</p> <ul style="list-style-type: none">- omawia zagrożenia wynikające z cyberterroryzmu dla współczesnych państw i społeczeństw,- aktywnie uczestniczy w pracy zespołu mającej na celu zaproponowanie sposobu zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych.	<p>zakończenia jednego ze współczesnych konfliktów zbrojnych, przedstawia trafne argumenty.</p>	<p>zbrojnych, podaje konkretne propozycje i przedstawia trafne argumenty.</p>
--	--	--	--	---	---

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY ŚRÓDROCZNE I ROCZNE Z WYCHOWANIA FIZYCZNEGO KLASA 8

Przy ustaleniu oceny śródrocznej i rocznej z wychowania fizycznego oprócz wiadomości i umiejętności pod uwagę brany jest w szczególności wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć a także systematyczność udziału ucznia w zajęciach oraz aktywność ucznia w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej.

METODY I NARZĘDZIA OCENY Z WYCHOWANIA FIZYCZNEGO:

1. Obserwacja ucznia
2. Testy sprawności fizycznej /oceniamy postęp/
3. Umiejętności i zaangażowanie /nabyte i wykorzystane podczas lekcji/
4. Wiadomości. /nabyte i wykorzystywane podczas lekcji/

Przedmiotem oceny z wychowania fizycznego są:

1. Aktywność, systematyczność
2. Postęp w opanowaniu umiejętności, postęp sprawności
3. Wiadomości i umiejętności
4. Aktywność dodatkowa

I. AKTYWNOŚĆ i SYSTEMATYCZNOŚĆ

1. Systematyczne uczestnictwo w lekcjach wychowania fizycznego
2. Zaangażowanie w wykonywanie ćwiczeń i zadań zbliżone do maksymalnych swoich możliwości
3. Inwencję twórczą
4. Aktywny i systematyczny udział w zajęciach i współuczestnictwo w ich organizacji, pełnienie funkcji kapitana czy sędziego.
5. Stosowanie zabiegów higienicznych , odpowiedni strój sportowy
6. Dbanie o bezpieczeństwo swoje i innych
7. Przestrzeganie regulaminów, zasad bhp, zasad czystej gry
8. Obowiązkowość, zdyscyplinowanie i życzliwy stosunek do innych

II. POSTĘP – poprawa wyników w ocenianych próbach lub utrzymanie na tym samym poziomie zbliżonym do maksymalnych możliwości ucznia

Oceniając umiejętności ruchowe bierze się pod uwagę wkład pracy włożony przez ucznia, postęp oraz warunki fizyczne ucznia

za wyniki / umiejętności sportowe: np. z tabel lekkoatletycznych (minimum czasowe, odległość), z testów sprawnościowych przewidzianych dla danej grupy wiekowej (szybkość i zwinność, wytrzymałość, moc , siła)

III. WIEDZA I UMIEJĘTNOŚCI

umiejętności - umiejętności z indywidualnych i zespołowych form aktywności ruchowej: techniczne , taktyczne, utylitarne, zdrowotne i twórcze oceniane podczas wykonywanej aktywności. Bierzymy pod uwagę również inne umiejętności niż ruchowe , np. prowadzenie rozgrzewki, sędziowanie, organizacji zawodów, imprez itp

W tym obszarze ocenie podlega również praktyczne stosowanie wiedzy bloków tematycznych podstawy programowej :

- bezpieczeństwo i higiena zajęć ruchowych (samokontrola, asekuracja, pomoc),
- wykorzystanie zdobytej wiedzy w życiu codziennym
- umiejętność zorganizowania aktywnego wypoczynku
- samostereowanie rozwojem,
- kultura zachowania na imprezach sportowych
- znajomość przepisów i terminologii poszczególnych dyscyplin sportu,
- psychofizyczna adaptacja organizmu do wysiłku,
- ochrona zdrowia,
- sposoby organizacji czasu wolnego
- pierwsza pomoc

IV. AKTYWNOŚĆ DODATKOWA – reprezentowanie szkoły w zawodach międzyszkolnych, uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych lub pozaszkolnych – potwierdzonych zaświadczeniem oraz udział ucznia w organizacji imprez szkolnych

o charakterze rekreacyjnym , prowadzenie kroniki, gazetki strony www) - jedna ocena w półroczu.

1. Ocena celującą otrzymuje uczeń, który:

a) opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania przedmiotu wychowanie fizyczne w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia;

b) w czasie lekcji biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania;

c) reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na szczeblu dzielnicowym i wyższym, osiąga sukcesy w zawodach sportowych i innych, związanych z tematyką przedmiotu, osiąga sukcesy w zawodach sportowych i innych, związanych z tematyką przedmiotu, kwalifikując się do finałów na szczeblu regionalnym albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia;

d) wykazuje bardzo dużą aktywność i zaangażowanie na lekcjach wychowania fizycznego, systematycznie podnosi poziom własnej aktywności fizycznej, zna zasady zdrowego stylu życia;

e) uzyskuje oceny bardzo dobre i celujące z umiejętności ruchowych oraz z wiadomości wchodzących w zakres tematyki wychowania fizycznego;

f) stosuje prawidłową technikę w grach sportowych i rekreacyjnych, kierując się zasadą fair play, inicjuje, organizuje i bierze czynny udział w dowolnych grach lub zabawach ruchowych

2. Ocena bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

a) opanował w stopniu bardzo dobrym wiadomości i umiejętności określone programem nauczania przedmiotu w danej klasie;

b) sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami, stosując prawidłową technikę w grach zespołowych i rekreacyjnych, potrafi wykorzystać posiadane wiadomości w praktyce;

c) wszystkie nieobecności ma usprawiedliwione w terminie, systematycznie uczęszcza na zajęcia i jest do nich przygotowany

d) uczestniczy w zawodach między klasowych lub międzyszkolnych;

e) uzyskuje oceny bardzo dobre i dobre z umiejętności ruchowych oraz z wiadomości wchodzących w zakres tematyki wychowania fizycznego.

3. Ocena dobrą otrzymuje uczeń, który:

a) nie opanował w pełni wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania w danej klasie, ale opanował je na poziomie przekraczającym podstawowe wymagania zawarte w programie nauczania wychowania fizycznego;

b) uzyskuje oceny dobre i dostateczne z testów sprawności fizycznej, poprawnie stosuje nabyte umiejętności i wiadomości w praktyce, wykonuje samodzielnie typowe zadania praktyczne lub teoretyczne;

c) dysponuje dobrą sprawnością motoryczną, ćwiczenia wykonuje prawidłowo, lecz nie dość dokładnie – z małymi błędami technicznymi;

d) jego postawa i stosunek do kultury fizycznej nie budzą większych zastrzeżeń, nie potrzebuje wyraźnych bodźców do pracy nad osobistym usprawnieniem.

4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował podstawowe wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie konieczne od dalszego kształcenia;
- b) nie wykazuje szczególnej aktywności na zajęciach wychowania fizycznego;
- c) bywa nieprzygotowany do zajęć;
- d) często nie bierze udziału w lekcji lub nie wykonuje zadań na lekcji;
- e) posiada braki w zaliczeniach sprawdzianów;
- f) sporadycznie spóźnia się na zajęcia, sporadycznie nie dotrzymuje terminów wyznaczonych przez nauczyciela na ukończenie zadania, przyniesienie prac itp.;

5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) ma braki w opanowaniu podstawowych wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie, ale braki te nie przekraczają możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy z danego przedmiotu w ciągu dalszej nauki;
- b) wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe, o niewielkim stopniu trudności;
- c) na zajęciach nie wykazuje żadnej aktywności, często jest nieprzygotowany do zajęć, wykazuje brak zaangażowania w wykonanie testów lub sprawdzianów, niechętnie wykonuje ćwiczenia na lekcji, jego postawa wobec kultury fizycznej budzi poważne zastrzeżenia;
- d) często się spóźnia, często nie dotrzymuje terminów wyznaczonych przez nauczyciela na ukończenie zadania, przyniesienie prac itp.;

6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie opanował wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania w danej klasie, a braki w wiadomościach uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z tego przedmiotu;
- b) nie jest w stanie wykonać zadań o niewielkim, elementarnym stopniu trudności lub odmawia wykonywania wymaganych zadań;
- c) wykazuje skrajnie lekceważący stosunek do przedmiotu;
- d) jest bardzo często nieprzygotowany do zajęć, bardzo często je opuszcza lub nie ćwiczy